

JAARVERSLAG 2017

Deel 1: Bestuursverslag

Gerrit Rietveld Academie

Amsterdam, 14 mei 2018

Inhoudsopgave

1. Profiel Gerrit Rietveld Academie	5
Organisatie en Governance	5
Kengetallen	7
2. Strategisch Beleid	9
2.1 Missie, visie en doelstellingen van het onderwijs	9
2.2 Terugblik op 2017	11
3. Onderwijs	20
3.1 Onderwijsaanbod	20
3.2 Kennisontwikkeling en onderzoek	25
3.3 Onderwijsrendement bacheloropleidingen	34
3.4 Onderwijsrendement masteropleidingen	39
3.5 Kwaliteitszorg	43
3.6 Samenwerkingsverbanden en uitwisselingen.....	45
3.7 Onderwijs aan personeelsleden	48
3.8 Wet- en regelgeving	48
3.9 Medezeggenschapsraad	52
4. Studenten	54
4.1 Studentenaantallen	54
4.2 Ontwikkelingen in aantallen afgestudeerden en beleid ..	55
4.3 Werving en opvang van studenten	55
4.4 Bindend studieadvies	58
4.5 Toelating en selectie	59
4.6 Buitenlandse studenten, vreemdelingenwet	61
5. Personeel	62
5.1 Personeelsbeleid	62
5.2 Personeel: feiten en cijfers	63
5.3 Arbeidsomstandigheden	65
5.4 Arbeidsvoorwaarden	66
6. Materiële voorzieningen en milieuzorg	68
6.1 Huisvesting	68
6.2 Faciliteiten	70
6.3 Werkplaatsen	70
6.4 Milieuzorg, energie en veiligheid	71
Bijlagen	73
Bijlage 1 Overzicht landen van herkomst buitenlandse studenten bachelor- en masteropleidingen	74
Bijlage 2 Lectoraat	78
Bijlage 3 Activiteiten en projecten masteropleidingen	87
Bijlage 4 Leden medezeggenschapsraad	96

Gegevens Gerrit Rietveld Academie

Stichting Gerrit Rietveld Academie
Fred. Roeskestraat 96
1076 ED AMSTERDAM
tel: 020 5711600
fax: 020 5711654

www.gerritrietveldacademie.nl

BRIN-nummer: 02BY
Bevoegd gezagnummer: 29615

Leeswijzer

Het jaarverslag 2017 van de Gerrit Rietveld Academie is opgemaakt conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving van het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs van het Ministerie van OCW.

Opzet jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit twee delen: In deel 1 ligt de nadruk op het gevoerde beleid en wordt vooruitgekeken naar de belangrijkste beleidsonderwerpen voor de komende jaren. Tevens zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. In deel 2 zijn naast de jaarrekening gegevens opgenomen met betrekking tot de financiële positie per ultimo boekjaar en wordt verslag gedaan van het gevoerde financiële beleid.

1. Profiel Gerrit Rietveld Academie

De Gerrit Rietveld Academie is een zelfstandige Hogeschool voor Beeldende Kunst en Vormgeving met bekostigde bachelor- en masteropleidingen en staat bekend om de individuele benadering van studenten en de kwaliteit van de uitstroom. De masteropleidingen worden verzorgd onder de naam Sandberg Instituut. Aan de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving studeerden per 1 oktober 2017 in 12 afstudeerrichtingen 720 studenten, in 2016 waren dat 688 studenten. Aan de masteropleidingen Autonome Beeldende Kunst, Vrije Vormgeving, Grafisch Ontwerp en Interieur Architectuur studeerden per 1 oktober 2017 160 studenten, in 2016 waren dat 163 studenten.

De Rietveld Academie is een internationale hogeschool. Circa 66% van de studenten (bachelor: 65,4%, masters: 68,1%), met 56 nationaliteiten, komt uit het buitenland. De Rietveld Academie is er trots op dat al deze mensen ongeacht hun geloof, huidskleur of seksuele geaardheid, vreedzaam naast elkaar onderzoek doen naar hun persoonlijke mogelijkheden en creativiteit.

Organisatie en Governance

De Gerrit Rietveld Academie is een stichting. Het College van Bestuur geeft leiding aan de hogeschool en draagt de eindverantwoordelijkheid. Het College van Bestuur bestaat sinds november 2015 uit drie leden. Een van de leden treedt op als voorzitter en heeft tevens de portefeuille bedrijfsvoering, de andere leden hebben respectievelijk de portefeuille bacheloronderwijs en masteronderwijs. Het College van Bestuur wordt terzijde gestaan door een secretaris. De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op het College van Bestuur.

De onderwijsorganisatie bestaat uit afdelingen die geleid worden door hoofddocenten (bacheloropleiding) en afdelingshoofden (masteropleidingen). Het onderwijs wordt ondersteund door een groot aantal werkplaatsen. Taken die het gehele terrein van het onderwijs bestrijken zijn centraal ondergebracht in een aantal stafafdelingen zoals het Bureau Onderwijs, de afdeling Financiën, de afdeling Studentenzaken en ICT, de afdeling Personeelszaken, de afdeling Huisvesting en facilitair beheer en het Bestuurssecretariaat.

De inspraak van personeel en studenten vindt plaats via de Medezeggenschapsraad met vertegenwoordigers uit alle geledingen van de school. Externe stakeholders worden onder meer door middel van een Werkveldadviesraad betrokken bij de academie.

Het College van Bestuur bestond op 31 december 2017 uit:
Mevrouw G.A. van Eenennaam (voorzitter)
De heer J.H. Bey (lid, portefeuillehouder masteronderwijs)
De heer B.S.H. Zegers (lid, portefeuillehouder
bacheloronderwijs)

Toepassing Branchecode Governance

Als HBO-instelling onderschrijft de Gerrit Rietveld Academie de branchecode Governance HBO. De academie voldoet aan de (publicatie)verplichtingen uit de code.

De Gerrit Rietveld Academie beschikt niet over een separaat reglement voor de Raad van Toezicht. Het functioneren van de RvT wordt geregeld in de statuten van de Stichting Gerrit Rietveld Academie. Deze zijn gepubliceerd op de website.

Kengetallen

Studentenaantallen per 1 oktober 2017

Studiejaar	Voltijd		Deeltijd		Totaal	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Afdelingen Bachelor						
<i>Propedeuse Bachelor Art & Design</i>						
Basisjaar	145	146	48	47	193	193
<i>Hoofdphase Bachelor Art & Design</i>						
Beeldende Kunst	94	98	30	22	124	120
VAV	83	69			83	69
Fotografie	29	26			29	26
Keramik	16	20			16	20
Glasvormgeving	10	8			10	8
Beeld en Taal	17	21			17	21
Arch. Vormgeving & interieur	28	29			28	29
Design lab	40	31			40	31
Edelsmeden	18	19			18	19
Grafisch ontwerpen	79	81			79	81
Mode	31	28			31	28
Textiele vormgeving	42	29			42	29
Dogtime Instabiele Media			10	14	10	14
Totaal hoofdphase Bachelor	487	459	40	36	527	495
Totaal Bachelor	632	605	88	83	720	688

Studiejaar	Voltijd		Deeltijd		Totaal	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Afdelingen Master						
<i>Sandberg Instituut</i>						
Autonome Kunst / Fine Art	18	21			18	21
Critical Studies	15	14			15	14
Vrije Vormgeving / Dirty Art	23	27			23	27
Interieurarchitectuur / Studio for Immediate Spaces	17	23			17	23
Reinventing Daily Life	11	14			11	14
Ontwerpen / Design	19	25			19	25
Master of Voice	10	15			10	15
Materialisation in Art and Design		11				11
System D Academy		1				1
Fashion Matters	1	12			1	12
Radical Cut-up	15				15	
Design of Experiences	16				16	

Shadow Channel	15				15	
Totaal Master	160	163			160	163
	Voltijd		Deeltijd		Totaal	
Studiejaar	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Afdelingen Cursisten						
<i>Cursussen</i>						
Oriëntatiejaar					90	85
Vooropleiding					62	63
Totaal Cursisten					152	148
Totaal BA	632	605	88	83	720	688
Totaal MA	160	163			163	163
Totaal HBO	792	768	88	83	880	851
Totaal Cursisten					152	148
Totaal HBO en cursisten Gerit Rietveld Academie					1032	999

2. Strategisch Beleid

2.1 Missie, visie en doelstellingen van het onderwijs

De Gerrit Rietveld Academie wil talentvolle jonge mensen zo opleiden dat zij zelfstandig een beroepspraktijk in de Beeldende Kunst of Vormgeving kunnen creëren. Eenmaal werkzaam moeten zij op eigen kracht hun kunstproductie gaande kunnen houden en tot artistieke inspirators van hun vakgebied kunnen uitgroeien.

Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie kenmerkt zich door de volgende uitgangspunten:

- De Gerrit Rietveld Academie staat voor vrijheid, betrokkenheid, openheid en eigenzinnigheid bij studenten en docenten;
- De Gerrit Rietveld Academie kiest voor onderzoek, experiment en auteurschap;
- De Gerrit Rietveld Academie staat voor de optimale ontplooiing van het individu, die in vrijheid en met respect voor ieder lid van de academiegemeenschap zijn eigen toekomst kan bepalen.

De masteropleidingen vormen een verdieping van kennis, inzicht en vakmanschap aan de hand van gericht onderwijs en onderzoek. Tevens stimuleert het Sandberg Instituut de vertaling van het talent en de eigenzinnigheid van de student in een carrière in beeldende kunst of vormgeving.

Het zelfbeeld van de Gerrit Rietveld Academie, en de toekomst die zij voor zichzelf en haar studenten ziet, is nauw gerelateerd aan de uitgesproken opvattingen die ze heeft over kunst en kunstonderwijs. Deze opvattingen kunnen worden samengevat in vijf stellingen:

1. Autonome en toegepaste kunst vormen één wereld

Het is onmogelijk om rigide scheidslijnen te trekken tussen autonome beeldende kunst en toegepaste kunst. Beeldend kunstenaars en ontwerpers putten uit hetzelfde arsenaal aan inspiratiebronnen, gebruiken dezelfde technieken en begeven zich veelvuldig op elkaars terrein. Steeds meer beeldend kunstenaars werken in opdracht en steeds vaker kiezen ontwerpers voor het ontwikkelen van eigen producten. Het meest kenmerkende verschil tussen de disciplines zou gelegen zijn in de gebruiksfunctie van de werken. Vormgeving staat primair in dienst van een praktische functie, terwijl kunstwerken vooral mentale effecten beogen door een beroep te doen op gevoelens, reflectieve vermogens en kennis van de kunst en de wereld. In de praktijk blijkt echter steeds vaker dat ook deze functies elkaar overlappen, wat duidelijk maakt dat het 'denken in twee werelden' de uiterst complexe relatie tussen beeldende kunst en vormgeving tekort doet.

2. De wereld van kunst en vormgeving kent een sterke dynamiek
Kenmerkend voor de beeldende kunst en de vormgeving is dat hun grenzen voortdurend verschuiven. Al onderzoekend raken beeldend kunstenaars en ontwerpers aan de randen van hun vak, dat ze verkennen en doorbreken. Zo ontstaan onophoudelijk nieuwe opvattingen en conventies. In een samenleving die snel verandert, veranderen ook het aanzien en de inhoud van de kunst. De wisselwerking tussen interne grensverleggende krachten en externe invloeden zorgt voor een dynamiek die zich niet eenvoudig laat doorgronden en het moeilijk maakt de beeldende kunst en de vormgeving sluitend te omschrijven. Eén van de weinige dingen waar we zeker van kunnen zijn, is de constante drang naar het nieuwe. In onze opvatting wordt vernieuwing voortgebracht door zelfstandige, kritische en onderzoekende individuen, die eigenzinnig de maatschappij tegemoet treden, met initiatieven komen en werk maken dat zich onderscheidt.¹

3 Onderwijs in de beeldende kunst en vormgeving is relatief autonoom

De dynamiek in de beeldende kunst en vormgeving maakt dat moeilijk te voorspellen is hoe de toekomstige beroepspraktijk van studenten eruit zal zien. Daarom vinden we dat ons onderwijs zich niet al te zeer op de actuele beroepspraktijk moet richten, maar op de vaste waarden daarin. Onveranderlijk is volgens ons de drang naar het experiment, gecombineerd met de vraag naar een uitgesproken conceptueel en beeldend vermogen en de behoefte aan een persoonlijke benadering van het kunstenaarschap waarin rekenschap gegeven wordt van de omringende wereld. Het onderwijs van de Gerrit Rietveld Academie richt zich primair op het ontwikkelen van dit soort kwaliteiten.

4. De vorming tot kunstenaar begint bij het ontwikkelen van een houding

Om met de veranderende beroepspraktijk om te kunnen gaan, moeten kunstenaars gedurende hun studie kennis en vaardigheden opdoen. Nog fundamenteeler vinden wij het dat we de studenten aanzetten tot het ontwikkelen van een houding waarmee ze de wereld open en kritisch tegemoet treden. Openheid en betrokkenheid, een kritische geest en een onderzoekende instelling zijn nodig om in een dynamische wereld overeind te blijven. Dit soort kwaliteiten vormt de basis voor een persoonlijke benadering van het kunstenaarschap. In de kiem zal de gewenste houding al bij een student aanwezig moeten zijn, in het onderwijs kan ze worden gestimuleerd en tot verdere ontwikkeling worden gebracht. Voor de Gerrit Rietveld Academie is de houding de basis voor het functioneren als beeldend kunstenaar en ontwerper en vormt ze het aanknopingspunt voor het verwerven van inzicht en vaardigheden.

---

¹ 'Vernieuwing' is een complex begrip dat ook een andere omgang met het bestaande kan inhouden en het teruggrijpen op het verleden. Het is belangrijk om te beseffen dat wat als nieuw nagestreefd of herkend wordt, niet in al zijn aspecten nieuw hoeft te zijn.

5. Kunst kan het best onderwezen worden door de individuele kwaliteiten van de student als aangrijpingspunt te kiezen

De houding die het meest vruchtbaar is voor het kunstenaarschap kan het best in persoonlijk gericht onderwijs tot ontplooiing worden gebracht. Van het individu afhankelijke eigenschappen als betrokkenheid, ontvankelijkheid en een kritische geest laten zich vooral ontwikkelen op basis van persoonlijke aandacht en begeleiding. Typisch voor de Gerrit Rietveld Academie is individueel gericht onderwijs, waarbij we uitgaan van de persoonlijke kwaliteiten en temperamenten van de student. Om die kwaliteiten bewust te stimuleren, confronteren we de studenten met een onderwijsprogramma waarin we ze uitdagen en tot uitspraken verleiden. De Gerrit Rietveld Academie wil geen vrijplaats zijn voor ongebreidelde zelfexpressie, maar een inspirerende onderwijsstructuur bieden die de studenten ertoe aanzet in confrontatie met hun docenten en medestudenten hun beeldende en kritische vermogens te versterken.

2.2 Terugblik op 2017

Sinds november 2015 bestaat het College van Bestuur uit drie leden, in plaats van één lid, te weten: Annelies van Eenennaam (voorzitter/bedrijfsvoering), Ben Zegers (lid/bacheloronderwijs), Jurgen Bey (lid/masteronderwijs). In 2017 heeft het College van Bestuur de Instellingsdoelen voor de periode 2017-2020 vastgesteld. Bij dit proces waren zowel de Medezeggenschapsraad als de Raad van Toezicht betrokken. Daarnaast heeft het College van Bestuur gewerkt aan het ontwikkelen van een traject voor het Instellingsdocument, zodat deze tot stand kan worden gebracht.

De Raad van Toezicht heeft in 2017 een volledig kalenderjaar gefunctioneerd in haar huidige samenstelling.

Nieuwbouw

In 2017 is er gewerkt aan de totstandkoming van het nieuwe gebouw. De oplevering van het gebouw zou medio 2017 plaatsvinden, maar werd uiteindelijk vanwege omstandigheden vertraagd. Hierdoor is de verhuisbeweging binnen de bestaande gebouwen en het afstoten van de tijdelijke locaties ook uitgesteld. Meer informatie over de gang van zaken is te vinden onder 'Huisvestingsproject'.

Nieuwe website

In januari heeft de academie een nieuwe website (rietveldacademie.nl) gepresenteerd. De website is ontworpen door oud-studenten. Zij is enerzijds een bron van informatie en anderzijds een platform waarop studenten en docenten hun werk en projecten kunnen presenteren. De homepage van de site heeft wekelijks een andere curator. De curator, een student of docent, bepaalt een week lang de visuele identiteit van de site.

Accreditatie masteropleiding interieurarchitectuur

In 2017 werd de accreditatie van de masteropleiding interieurarchitectuur afgerond. In september 2015 vond de clustervisitatie van de master plaats. Het cluster bestond uit de opleidingen van ArteEZ, KABK en de Gerrit Rietveld Academie [Sandberg Instituut]. Destijds is er een panel samengesteld dat alle drie de opleidingen heeft gevisiteerd. Eind 2015 is er een verzoek tot accreditatie ingediend bij de NVAO. In maart 2016 gaf de NVAO te kennen dat de oordelen van het panel onvoldoende waren onderbouwd. Er is vervolgens een aanvulling op het rapport geschreven, waarvan de NVAO in juli 2016 liet weten dat zij de aanvullingen niet afdoende vond. In reactie daarop hebben de KABK en de Rietveld bezwaar aangetekend tegen dit oordeel. Het bezwaar is niet toegekend. Uiteindelijk is de masteropleiding in 2017 wel geaccrediteerd, maar zijn de excellente oordelen niet tot stand gekomen.

Studiedagen

Op 7 februari vond er een studiedag plaats voor docenten en medewerkers rondom het thema 'Toetsen en Beoordelen'. In voorbereiding op die dag heeft de examencommissie een tekst opgesteld over de praktijk en achtergronden van de wijze waarop studenten beoordeeld worden. Naar aanleiding van deze tekst en een programma met diverse (internationale) sprekers kwam er een levendige gedachtewisseling tot stand. De tweede studiedag vond plaats op 29 november en ging over onderzoek. In de ochtend hebben zes alumni een presentatie gegeven over hun werk en het daarbij behorende onderzoek, gevolgd door een discussiepanel. 's Middags konden de deelnemers verder praten over onderzoek in een van de zes discussiegroepen die ieder een eigen thema en moderator hadden.

Werving nieuwe secretaris CvB/RvT

Wegens vertrek van de secretaris medio 2017 is er een wervingsprocedure gestart voor een nieuwe secretaris. Bij de procedure waren de Medezeggenschapsraad, de Raad van Toezicht en medewerkers uit verschillende geledingen van de organisatie betrokken. De nieuwe secretaris treedt per 1 januari 2018 in dienst. In de tussentijd werden de werkzaamheden overgenomen door een beleidsmedewerker die tijdelijk optrad als secretaris.

Jubileumtentoonstelling

In 2018 bestaat de Rietveld Academie 50 jaar en het Sandberg Instituut 28 jaar. Dit zal in 2018 gevierd worden met de expositie '50 jaar Rietveld'. In het najaar 2017 zijn de voorbereidingen van start gegaan. Het voornemen is om het vijftig jarig bestaan van de academie én de opening van het nieuwe gebouw gelijktijdig te vieren met een expositie die in het nieuwe gebouw, in de bestaande gebouwen en op het terrein van de academie zal plaatsvinden.

Opening academisch jaar

Op vrijdag 29 september werd het academisch jaar officieel geopend. Men bezocht de opening van de tentoonstelling "Always at risk, yet never in danger" van de afdeling Grafisch Ontwerp in het Stedelijk Museum. Ook werd die dag Moritz Kung als curator van de tentoonstelling '50 jaar Rietveld' geselecteerd. Moritz is alumnus van de Rietveld academie.

Onderzoek

In 2017 is er een medewerker aangesteld als coördinator voor onderzoek. De coördinator heeft alle activiteiten omtrent onderzoek onder zijn hoede, zodat er meer verbindingen kunnen worden gelegd en samenhang kan worden gecreëerd. Daarnaast is er in 2017 gewerkt aan de erkenning van de titel CrD.

Publiek

De academie trad in 2017 veelvuldig naar buiten en toonde het werk van studenten aan het grotere publiek. De jaarlijkse eindexamenexposities zijn hier een belangrijk voorbeeld van. Daarnaast verzorgen de afdelingen en opleidingen een groot aantal kleinere presentaties binnen en buiten de academie.

Samenwerking

De Gerrit Rietveld Academie werkt structureel en op ad hoc basis samen met een groot aantal organisaties in binnen- en buitenland. Samenwerking wordt aangegaan met partijen waarmee in gezamenlijkheid het onderwijsaanbod voor de studenten kan worden verrijkt. Denk hierbij aan culturele instellingen als het Teylers Museum, het Stedelijk Museum Amsterdam of Looiersgracht 60, kennisinstituten als de KNAW, Vrije Universiteit, Hogeschool van Amsterdam en Universiteit van Amsterdam en mediapartners als de Volkskrant, De Groene Amsterdammer, MetropolisM of Kunstbeeld.

In 2016 werd Ariasnl opgericht, een samenwerkingsverband op het gebied van onderzoek van alle Amsterdamse hoger onderwijsinstellingen. Ariasnl richt zich op het versterken van de samenwerking tussen de instellingen in het onderzoek in de geesteswetenschappen en de kunsten, in het bijzonder op het creëren van ruimte voor 3^e cyclus-trajecten in de kunsten. In 2017 is Ariasnl verder uitgebouwd. De Rietveld treedt op als penvoerder. De lector van de Rietveld is als coördinator benoemd. In 2017 hebben diverse netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden waarbij er zowel inhoudelijke, als beleidsmatige kennis is uitgewisseld over onderzoekstrajecten tussen de verschillende instellingen. Ariasnl is steeds meer een eigen positie aan het verwerven en is door onderzoekers met enthousiasme ontvangen.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering algemeen

In 2017 heeft bedrijfsvoering zich vooral gericht op het verbeteren van de interne beheersingsomgeving. Daarnaast is er veel aandacht uitgegaan naar de bouw van het nieuwe Fedlev-gebouw en de voorbereidingen voor de nieuwe huisvestingssituatie.

Op verschillende stafafdelingen hebben personele wisselingen plaatsgevonden. Naast een nieuwe medewerker op de afdeling financiën en een nieuw Hoofd Facilitaire Uitvoering (HFU), heeft de grootste verandering plaatsgevonden bij de afdeling ICT. In het verslagjaar is overgegaan op outsourcing van het beheer van de technische infrastructuur bij een externe partij, met als gevolg een verschuiving van technisch naar functioneel beheer met de focus op regie. In april is daartoe een nieuw hoofd ICT aangesteld en is het team aangevuld met een procescoördinator.

In september 2017 is er een start gemaakt met de voorbereidingen t.b.v. de Algemene Verordening Gegevensbescherming die in mei 2018 van kracht gaat. Er is daartoe een privacyverklaring, beleid verwerkingsgegevens in concept opgesteld en wordt het verwerkingsregister gevuld. Ook is in dit kader aandacht besteed aan een protocol (melden) datalekken en aan het opstellen van verwerkingsovereenkomsten met derden leveranciers.

Personeelszaken

Reeds in 2016 is gewerkt aan het vastleggen van de visie en het beleid aangaande de Cao-regeling Duurzame Inzetbaarheid. Deze regeling is in januari 2017 ingevoerd. Met de invoering van deze regeling is er een einde gekomen aan de mogelijkheid voor medewerkers van 50 jaar en ouder dagelijks iets eerder te stoppen met werken.

De Afdeling Personeelszaken heeft de voorbereidingen gedaan en de correspondentie verzorgd voor diverse organisatie brede wervingen. Daarnaast heeft PZ het Hoofd Bedrijfsvoering administratief ondersteund in de voorbereiding van de te voeren evaluatiegesprekken met circa 35 werkplaatsmedewerkers.

Met de Vereniging Hogescholen en de diverse kunsthogescholen is ook nog in 2017 uitvoerig contact geweest over de wijze waarop de DBA vorm en inhoud zou moeten krijgen naar de zelfstandige ondernemer en hoe deze geïmplementeerd zou moeten worden. Advies is in dezen ingewonnen bij Deloitte, maar aangezien de DBA door de nieuwe minister niet als succesvol operabel werd beschouwd en de nieuwe wetgeving rond de verhouding werkgever versus zzp-er pas medio 2020 wordt verwacht is de aandacht voor dit onderwerp ook voor de academie verschoven naar 2018.

Het formatiebeleid van de Gerrit Rietveld Academie is begin 2017 door een extern adviseur aangescherpt wat geleid heeft tot een aangepaste concept beleidsnotitie, met daaraan gekoppeld een procesbeschrijving. Het formatieplan is in 2017 ter besluitvorming voorgelegd aan het CvB en de aanpassingen ten opzichte van het 'oude' beleid wordt op de onderdelen van de bedrijfsvoering, zoals de staf en werkplaatsen in 2018 ten uitvoer gebracht.

Eind 2017 is personeelszaken gestart met een onderzoek naar salarisverhoudingen, uitgevoerd onder de collega kunsthogescholen. Het onderzoek komt voort uit het Medewerkerstevredenheidsonderzoek dat in 2017 is gehouden. Hierover wordt elders in het bestuursverslag uitgebreid gerapporteerd.

Door de groei van het aantal zelfstandigen (ongeveer 15 fte aan facturen, met name facturen van zelfstandigen van de masteropleidingen), nemen de administratieve werkzaamheden van de afdeling personeelszaken toe, wat geleid heeft tot een analyse van en vervolgens tot aanpassingen aan de administratieve werkzaamheden ten aanzien van de factuurverwerking en (schaduw)administratie.

Financiële administratie

Wederom is ook in 2017 in het kader van het huisvestingsproject veel aandacht uitgegaan naar de investeringen ten behoeve van de nieuwbouw en de financiële aspecten van de vervolgaanpassingen aan de bestaande gebouwen. Daarnaast is ten aanzien van de begroting en de jaarrekening aandacht besteed aan verbetering van de interne procesbeheersing (risico analyse, prijsbeleid van de kantine, ICT-aanbestedingen) en is er aandacht uitgegaan naar interne aanscherping en controle op de administratieve processen, zoals declaratiereglement, spelregels t.a.v. de afdelings- en werkplaatsbudgetten en daarbij behorende formulieren en het betalingsproces.

Studentenadministratie

In 2017 heeft de afdeling Studentenzaken naast haar reguliere werkzaamheden voortgang geboekt in realiseren van delen uit het vierjarige plan van aanpak. In 2017 zijn vier projectplannen verder uitgewerkt; Digitale aanmelding, Online beoordelen, Inrichten Osiris studievolsysteem en Automatisering aanvraagprocedure verklaringen. De eerste fase van het meerjarige project Digitale Aanmelding is in april 2017 in productie genomen en eind 2017 geëvalueerd ten behoeve van de tweede fase. Het nieuw geïmplementeerde beleid ten aanzien van studentuitwisseling (Exchange) en studentenhuysvesting heeft in 2017 geleid tot duidelijke verbeteringen in de werkprocessen en in de kwaliteit van dienstverlening. Het Hoofd Studentenzaken heeft, bij het ontbreken van een leidinggevende bij de afdeling

ICT, een actieve rol gespeeld in de werving van het Hoofd ICT en de uitbesteding van het technisch beheer.

Facilitaire zaken

Naast de eerdergenoemde personele wisseling (HFU) is door de afdeling Facilitaire Zaken de focus vrijwel geheel gericht op de (operationele) processen rondom het huisvestingsproject. Zowel met betrekking tot aanpassingen in de bestaande gebouwen als in de realisatie van de nieuwbouw. In het Rietveldgebouw zijn gedurende de zomerperiode de 2de etage en de 6de etage in het BC-gebouw verbouwd en is de afdelingsruimte van het Basisjaar en de afdeling TXT geoptimaliseerd aan de wensen van de afdelingen. Met het oog op het afstemmen van de voorzieningen op de nieuwbouw zijn de brandmeldcentrale en het toegangscontrolesysteem vervangen in zowel het Rietveldgebouw als het BC-gebouw. Deze installaties zullen te zijner tijd, aangesloten worden op de installaties van de nieuwbouw.

In het kader van het Arbobeleid en de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RIE), is invulling gegeven aan een door Zestor ontwikkelde online applicatie om de RIE actief, up to date en beheersbaar te houden. Deze tool zal in 2018 worden geïmplementeerd.

In 2017 zijn ten aanzien van de aansluiting bij het milieuconvenant 2017-2020 (EEP) wederom nieuwe maatregelen genomen, waaronder het vervangen van verlichting door ledverlichting. Met de maatregelen heeft de academie in het boekjaar een energiebesparing van minimaal 4% weten te realiseren.

ICT

In 2017 is overgegaan tot herstructurering van de ICT-afdeling waarbij de afdeling is getransformeerd van een beheerorganisatie naar een regieorganisatie. Het technisch beheer van de server- en netwerkomgeving is in februari bij een externe partij, People Ware, neergelegd. Gelijkzeitig aan de transformatie is een nieuw Hoofd ICT geworven en is het team uitgebreid met een procescoördinator. De functies van de systeembeheerders zijn herzien tot regie coördinator ICT, de focus van de werkzaamheden ligt nu op het functioneel beheer en op de directe ondersteuning van gebruikers. Naast het technisch beheer is People Ware ook verantwoordelijk voor de servicedesk, een externe ICT-helpdesk die nauw samenwerkt met de ICT-medewerkers van de academie. Er is daardoor door het ICT-team veel aandacht geweest voor het aanscherpen van diverse ICT-processen en -protocollen, zoals de automatisering van scripts tussen verschillende systemen en de AD, maar ook handmatige processen zijn op structurele wijze in deze processen opgenomen en gewaarborgd.

In 2017 is ook een aanvang gemaakt met de functionele inrichting en vormgeving van een intranet voor de organisatie. Er is

daartoe een testgroep opgericht bestaande uit een brede vertegenwoordiging van de academie. Het opzetten en implementeren (naar verwachting september 2018) van een intranet is het gevolg van de dringende vraag naar verbetering van de interne informatievoorziening voor medewerkers en studenten van de academie.

ICT heeft in dit jaar in het kader van het huisvestingstraject diverse voorbereidingen en werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van ICT-faciliteiten voor de nieuwbouw en de bestaande gebouwen. In het kader van de inkoop is de aandacht met name uitgegaan naar de voorbereidingen van 2 (Europese) aanbestedingen die in 2018 worden gepubliceerd te weten aanbesteding van de hardware en aanbesteding van het technisch serverbeheer & de servicedesk functie.

Werkplaatsen

In 2017 is aandacht besteed aan de positie van de werkplaatsen in de organisatie, de onderlinge samenwerking tussen de werkplaatsen en is er gesproken over mogelijke verbeteringen ten aanzien van de aansluiting op de wensen en de samenwerking met de onderwijsafdelingen, met name de eindexamenkandidaten. In 2017 is de focus gelegd op de capaciteit en de bezetting van de werkplaatsen. De aanwezigheid van twee masters gericht op materiaal (MAD en Fashion Matters), heeft de vraag naar het gebruik van de werkplaatsen en de begeleiding daarvan geïntensiveerd. Daarnaast staat 'het maken' in toenemende mate centraal bij de studenten waardoor ze steeds meer zoeken naar het experiment in het maakproces. Tot slot stijgt de vraag naar begeleiding van studenten, die minder of geen technische achtergrond hebben op de specifieke technieken van een werkplaats.

Ook in 2018 zullen deze ontwikkelingen, samen met de komst van de Sandbergopleidingen in 2018 op de kavel, zich verder bewijzen en aandacht vragen van de organisatie.

Door de houtwerkplaats en de 2- en 3D-werkplaats (CadCam) is veel energie gestopt in de ontwikkeling van de werkplaatsvisie en de daarbij horende inrichting van hun werkplaatsen in het nieuwe gebouw, waarbij niet alleen de logistiek van de werkplaats maar ook het (mede) ontwerpen van de meubels een belangrijk onderdeel is geweest. De houtwerkplaats heeft de meubels voor een groot gedeelte in samenwerking met Paulien Bremmer van Studio Fedlev, architect van het nieuwe gebouw, ontworpen en geproduceerd. In maart 2018 verhuizen de werkplaatsen naar hun nieuwe bestemming.

In de werkplaats CadCam en de Binderij hebben zich personele wisselingen voorgedaan, zijn een aantal alumni toegevoegd aan de

werkplaatsformatie, is een stagiaire de werkplaats keramiek komen versterken en zijn een tweetal jubilea gevierd.

In de werkplaats keramiek is onder leiding van de werkplaatsbeheerders en de stagiaire, de productie van de 3D tegels ontworpen door Caro de Jonge, studente keramiek uitgevoerd.

Huisvestingsproject

In 2011 is gestart met het project om op het eigen kavel van de academie te komen tot een structurele passende oplossing van de huisvesting van de academie. In 2012 heeft er een interne ontwerpteam selectie plaatsgevonden en is er een schetsontwerp gemaakt. Begin 2015 is, na een belangrijke aanpassing van het ontwerp, het Definitief Ontwerp gepresenteerd. Dit ontwerp is uitgewerkt tot een Bestek, op basis waarvan in 2015 de Europese Aanbesteding voor de uitvoering van het bouwproject heeft plaatsgevonden. Daaraan voorafgaand heeft besluitvorming plaatsgevonden door de Raad van Toezicht over het aangaan van een financiering voor het project en over de gunning van het werk.

In 2016 is in nauwe samenwerking met de architect, de adviseurs en de aannemer gewerkt aan het optimaliseren van het nieuwbouwontwerp en is in april 2016 het contract met betrekking tot de nieuwbouw met aannemer De Nijs en zonen getekend. Daarna zijn de nutsvoorzieningen aangelegd, is in mei de inrichting van de bouwplaats gestart en in de zomer van 2017 zijn de bouwwerkzaamheden aangevangen.

Begin 2017 kon de funderingspalen worden gedrukt. Helaas is in dit bouwproces vertraging opgetreden gezien het feit dat de fundering onvoldoende sterk bleek. Door middel van het bijzetten van een heel aantal extra funderingspalen is de fundering constructief op orde gebracht. Begin oktober werd het hoogste punt van het nieuwe gebouw bereikt. Deze mijlpaal werd op 10 oktober gevierd door medewerkers en studenten van de academie, samen met de betrokken bouwers en adviseurs. In november is het gebouw wind en waterdicht gemaakt en kon met de afbouw aangevangen worden, zoals het plaatsen van de laatste trappen, stuc- en schilderwerk en het aanleggen van kabels.

Zaken als verlichting aanbrengen vinden in de laatste fase plaats, naar verwachting in het nieuwe jaar, ook zal dan de loopbrug tussen het nieuwe gebouw en het Benthem Crowel Gebouw geplaatst worden.

Door diverse redenen is de opleveringsdatum verschoven naar maart 2018.

In 2017 zijn 6 alumni uitgenodigd om deel te nemen aan een nieuw 'DIY-project' (Do It Yourself) voor de nieuwbouw. De alumni

maakten ontwerpvoorstellen voor een gordijn bij de theorie trap in het nieuwe gebouw. De opdracht is gegund aan Anastasia Starostenko, een alumna van de afdeling Textiel. Het tegelontwerp van Caro de Jonge, de DIY- opdracht die in 2016 is gegeven voor het ontwerpen van 3D-tegels, is gerealiseerd in 2017.

Ook is in 2017 een aantal aanpassingen gedaan aan de bestaande gebouwen waar medio 2014 al een aanvang mee is gemaakt. Deze verbouwingen zijn gedaan in het licht van de geplande definitieve indeling van de gebouwen bij het gereedkomen van de nieuwbouw in 2018.

3. Onderwijs

3.1 Onderwijsaanbod

3.1.1 Onderwijsaanbod bacheloropleidingen

De Gerrit Rietveld Academie verzorgt de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving met twaalf afstudeerrichtingen: Beeldende Kunst, Audiovisueel, Keramiek, Glas, Beeld en Taal, Fotografie, Grafisch Ontwerpen, Modevormgeving, TXT (textiel), designLAB, Architectonische Vormgeving en Edelsmeden. Alvorens te kiezen voor een van de afstudeerrichtingen doorlopen de studenten het algemeen vormende Basisjaar.

Deeltijdopleiding Gerrit Rietveld Academie (DOG-time)

Naast de voltijdopleiding biedt de academie studenten te mogelijkheid om in deeltijd een diploma te verkrijgen. DOGtime, zoals deze opleiding heet, duurt vijf jaar en heeft een tweejarige propedeuse. In de propedeuse maken studenten onder meer kennis met de verschillende aspecten van de vakdisciplines. Na de propedeuse kunnen de studenten de keuze maken voor de deeltijdopleidingen Autonome Beeldende Kunst, Interaction Design/Instabiele media of instromen in de voltijdopleiding.

Afdelingsoverschrijdend aanbod bacheloropleidingen

Studium Generale

Het Studium Generale voorziet in een schoolbreed theorieaanbod. Het programma van het Studium Generale is verplicht voor de studenten van het Basisjaar en die van het 1e en het 2e vakjaar. De Gerrit Rietveld Academie acht het van groot belang dat studenten niet slechts zijdelings met een theoretische vraagstelling in aanraking komen, maar ervaren hoe verdieping van kennis door middel van een gevarieerd aanbod uiteindelijk leidt naar een gefundeerd persoonlijk oordeel.

In maart 2017 vond de Studium Generale week plaats, getiteld What is Happening to our Brain. In een zeer intensief programma in samenwerking met het Stedelijk Museum Amsterdam konden studenten, docenten en externe bezoekers kennis nemen van een breed scala aan lezingen, workshops en andersoortige presentaties. Opnieuw werd het Studium Generale gecombineerd met het jaarlijkse evenement Rietveld Uncut. In deze opzet komen het bespiegelende en het makende element van de onderwijs samen.

3.1.2 Onderwijsaanbod masteropleidingen

Vijf masteropleidingen

Het masteronderwijs van de Gerrit Rietveld Academie wordt verzorgd door het Sandberg Instituut. Het instituut biedt de volgende opleidingen aan: Fine Arts, Dirty Art Department (Vrije Vormgeving), Think Tank of Visual Strategies (Design), Studio

for Immediate Spaces (Interieur Architectuur) en Critical Studies.

De tweejarige onderwijsprogramma's bestaan uit een samenhangend geheel van seminars, lezingen, workshops, ontwikkeling van collectief en individueel werk en het schrijven van een thesis. Studenten krijgen de ruimte eigen bijdragen te leveren aan de ontwikkeling van het programma. Afdelingen delen informatie over lezingen en workshops die openstaan voor derden. Daarnaast kunnen studenten vanuit alle disciplines deelnemen aan een facultatief programma. Jaarlijks vinden op alle afdelingen programma evaluaties plaats met studenten en staf.

Tijdelijke (kortlopende) master programma's

Het instituut biedt sinds 2011 tijdelijke masterprogramma's aan, georganiseerd rond specifieke, soms urgente thema's, die worden verbonden aan één van de bestaande opleidingen. Voor deze programma's worden externe partners aangetrokken die gezien worden als specialist op dit gebied. Na twee jaar verdwijnt een dergelijk programma weer.

Overzicht:

Periode	Programma	Onderwerp	Hoofd(en)
2011-2013	VacantNL	Leegstand	Bureau Rietveld Landscape - Erik en Ronald Rietveld
2013-2015	Material Utopias	Relatie materiaal en concept.	Louise Schouwenberg
2013-2015	School of Missing Studies	Kunst irt veranderend publiek domein	Bik van de Pol
2014-2016	Cure Master	Kunst irt gezondheid (- szorg)	BETER - Martijn Engelbregt TAAK - Theo Tegelaers
2014-2016	Designing Democracy	Design irt democratie	XML Max Cohen de Lara, David Mulder van
2014-2016	System D Academy	Informeel, zelf- organiserende systemen als alternatief voor het overheersende rationele, statische en geformaliseerde denken. Doel is	The car from Africa - Melle Smets Cynthia Hathaway

		kruispunten tussen het formele en informele te vinden en te visualiseren.	
2015-2017	Fashion Matters	Onderzoekt nieuwe modellen ontwikkeling, productie irt mode industrie	Christophe Coppens
2015-2017	Materialisation Art & Design	Onderzoekt verband materiaal, media, idee ontwikkeling	Herman Verkerk, Maurizio Montalti
2016-2017	Reinventing Daily Life	Onderzoekt de relatie uitvoerende kunsten irt dagelijks leven	Thomas Spijkerman
2016-2017	Master of Voice	Onderzoekt de stem als uniek discipline	Lisette Smits
2017-2019	Shadow Channel	Radicale benadering van bewegend beeld op gebied van film, design en propaganda	Juha van 't Zelfde
2017-2019	Radical Cut Up	Onderzoekt de cut-up irt creativiteit en productie	Lukas Feireiss

Hosten van tijdelijke master programma's

Het Sandberg Instituut organiseert sinds 2017 een categorie onderwijsprogramma's in samenwerking met partnerinstituten en bedrijven. De gehoste programma's proberen bestaande agenda's en hun stakeholders te verbinden tijdens een collectieve studieperiode van twee jaar. De onderzoeken zijn essentieel voor de toekomst van ons onderwijsinstituut en voor kunsteducatie in een breder, internationaal perspectief.

De gehoste programma's worden omringd door andere interne projecten zoals debatten, schrijven, vergaderen, enz. Het eerste gehoste programma is de Master Design of Experiences (2017-2019) in samenwerking met de University of the Underground. Het maakt deel uit van gezamenlijk onderzoek naar de implicaties van 'externe financiering' voor kunsteducatie. Toekomstige onderwerpen zijn nog niet beslist, maar kunnen bijvoorbeeld discussies over culturele diversiteit zijn, de implicaties van

kunstmatige intelligentie of de relatie tussen kunst en openbaar-stedelijke ruimte.

2017-2019	Programma	Onderwerp	Hoofd
Partner: University of the Underground	Design of Experiences	Doel is studenten te leren situaties te construeren, ervaringen te ontwerpen om sociale dromen, acties, machtsverschuivingen binnen instellingen, bedrijven en overheden te realiseren.	Nelly Ben Hayoun

Overlijden van Dimitri Nieuwenhuizen en Gerrit Jan Vos

In 2017 is het Sandberg Instituut geconfronteerd met het overlijden van een medewerker en een student. Met verdriet is afscheid genomen van Dimitri Nieuwenhuizen, ontwerper, medeoprichter van Lust en gewaardeerd docent bij de afdeling Design. In mei overleed vlak voor zijn graduation Gerrit Jan Vos, begaafd student bij Fashion Matters.

Personele mutaties

In het jaar 2017 vonden de volgende personele wisselingen plaats.

Afdelingshoofden

Wegens afronding van de tijdelijke programma's Fashion en Materialisation in Art & Design namen we afscheid van hoofden Herman Verkerk, Maurizio Montalti en Christophe Coppens en verwelkomden we Lukas Feireiss (RCU) en Juha van 't Zelfde (SC). Nelly Ben Hayoun (MDE) startte als hoofd MDE, het gehoste programma ism de University of the Underground.

Coördinatoren

Er is afscheid genomen van de coördinatoren Martine Zoeteman (Fashion) en Linde Dorenbosch (MAD, opstart RCU) wegens afronding van deze tijdelijke programma's. Antoinette Vondermuhl startte als coördinator RCU, Polina Medvedeva als coördinator bij SC, Sjoerd ter Borg als coördinator bij MDE. Bij de vaste afdelingen betrokken Helene Webers (SIS) en Nathalie Houtemans (DAD). Zij werden opgevolgd door Rosa te Velde en Tamara van der Laarse. Ineke Bakker, curator bij The One Minutes, maakte een overstap naar het Medialab.

Directeur studenten

Femke Dekker vertrok als directeur studenten om aan de slag te gaan als curator bij De School.

Communicatie - Public Sandberg

Antje Klaster nam afscheid. De communicatie is herzien en opnieuw opgezet door Jules van den Langenberg, onder supervisie van Anke Zedelius, met ondersteuning van Jason Page. Public Sandberg ontwikkelt publicaties en tentoonstellingen die ontwikkelingen, onderwerpen, mensen en activiteiten van het Sandberg Instituut zichtbaar maken.

Huisvesting

Overschiestraat 188 biedt tijdelijke huisvesting aan een groot gedeelte van het instituut voor de duur van het nieuwbouwtraject. In 2017 werd The Brewery ontwikkeld waardoor het instituut nu beschikt over een volwaardige kantine, tentoonstellings- en ontmoetingsplek. RCU is gehuisvest op de locatie Rietveld Academie in verband met de nabijheid van de werkplaatsen en de afdelingen keramiek en glas. MDE vond zijn basis in het souterrain van De Marktkantine. Eind 2017 is besloten dat de Overschiestraat nog in gebruik blijft tot en met December 2018.

Residence Prinses Irenestraat

De residence voor de buitenlandse gastdocenten op de 4e verdieping van de Prinses Irenestraat blijft voorlopig in gebruik tot 01-02-2019 als huisvesting voor de buitenlandse gastdocenten.

Petersburg/De Punt/NeverNeverland/De Nachtegaal

Het Sandberg Instituut heeft de beschikking over de 3^e verdieping van Broedplaats Petersburg, waar alumni studenten voor een bepaalde periode een studio kunnen huren. De hoekruimte op de begane grond "De Punt" werd omgevormd tot NeverNeverland, een plek waar geprogrammeerd wordt door stichting NeverNeverland (opgericht door alumni FA Judith Leysner/Anja Masling) in samenwerking met gebruikers van de 3e verdieping en het Sandberg Instituut. Naast de reguliere programma's van Hackers & Designers, vinden de Sandberg Series lezingen er plaats en wisselen exposities elkaar in een hoog tempo af. Vanuit Neverland is in samenwerking met CBK Zuid-Oost De Nachtegaal opgericht. Een residence voor alumni van het Sandberg Instituut, waar door de resident werk, exposities en educatieprojecten worden ontwikkeld.

Scholing personeel

In 2017 werden in het kader van bijscholing cursussen gevolgd in Osiris, Bedrijfshulpverlening (BHV), Nederlands in woord en geschrift, mindfulness en Privacy & Wetgeving. Er werd een studiedag georganiseerd, waarin het begrip "onderzoek" werd verkend (ism de GRAC). Verder werden workshops rondom (culturele) diversiteit aangeboden onder leiding van Camille Barton/The Collective Liberation Project. De coördinatoren zijn voorafgaand aan de start van het collegejaar op een korte

studiereis geweest, waar naast de kick-off vergaderingen een bezoek werd gebracht aan Thomas Eyck en Erik Wong (Wongema).

3.1.3 Activiteiten en projecten

Activiteitenprogramma bacheloropleiding

Naast het reguliere lesprogramma krijgen studenten de gelegenheid te participeren in afdeling- en academiebrede activiteiten en projecten. Activiteiten worden deels gefinancierd uit de reguliere middelen, aanvullend worden middelen verworven en worden bijdragen in natura geleverd door projectpartners. In het verslagjaar werden projecten onder andere mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de Gemeente Amsterdam, Gemeente Amstelveen, het Stedelijk Museum, het Mondriaan Fonds en diverse grotere en kleinere sponsors.

Activiteitenprogramma masteropleiding

De bekostiging door het Ministerie van OC&W is onvoldoende om extra activiteiten te financieren, waardoor aanvullende middelen gevonden moeten worden. Het afgelopen jaar is door de volgende partijen financiële ondersteuning/sponsoring geboden ten behoeve van activiteiten van de master opleidingen:

Instituut voor Beeld & Geluid	Masterclass Sandberg@Mediapark (DES)
Culturele podia Amsterdam	Sponsoring presentatieplekken, o.a. eindexamen (FA)
Bureau Broedplaatsen	Bijdrage De Punt
G-Star RAW	Financiële bijdrage ontwikkeling, uitvoering programma, uitnodigen extra gasten en uitzonderlijke gasten, betrokkenheid bij individuele onderzoekstrajecten van studenten, bijdragen experts G-Star RAW aan onderwijsprogramma (FM)
Marktkantine Amsterdam	Sponsoring onderwijsruimte MDE
Uitgeverijen/platenmaatschappijen	Sponsoring boeken, muziek tbv bibliotheek MDE
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	Financiële bijdrage voor 6 events MDE/Marktkantine
Disarming Design for Palestine	Reis-, verblijfs- en productiekosten workshop studenten in Palestina (DES)

3.2. Kennisontwikkeling en onderzoek

Lectoraat Art and Public Space

De lector heeft als opdracht het initiëren en begeleiden van onderzoek en onderzoeksgericht onderwijs binnen de Gerrit Rietveld Academie op het gebied van kunst en publieke ruimte en

het stimuleren van de ontwikkeling van een nieuwe visie op dit gebied. De taken van de lector zijn:

- een theoretisch en methodologisch kader stellen, waarbinnen docenten en studenten van de Gerrit Rietveld Academie kunnen participeren in het onderzoek. Daarbij staat met name de vraag naar de aard van 'artistic research' centraal.
- het organiseren en managen van de kenniskring en daarmee het bevorderen van multidisciplinaire samenwerking tussen studenten en docenten van de participerende instellingen, kunstenaars, wetenschappers, opdrachtgevers en overheden;
- het organiseren van manifestaties (symposia, tentoonstellingen e.d.) die het onderzoek maatschappelijk hanteerbaar maken en de publieke discussie bevorderen;
- het genereren van publicaties over kunst in de publieke ruimte.

In het onderzoek van de lector en de kenniskring spelen drie thema's een belangrijke rol:

1. de betekenis en functie van de publieke ruimte;
2. de relatie tussen kunst, kunstenaars en publiek;
3. de ontwikkeling van nieuwe visies op kunst en publieke ruimte.

Het doel van de Kenniskring is theorievorming en het laten ontstaan van inzicht bij docenten van de opleidingen die deze inzichten op hun beurt verwerken in hun lespraktijk.

Making Things Public

In het kader van de groeiende nadruk op onderzoek is het onderzoeksprogramma onder de titel Making Things Public (MTP) in 2017 voortgezet. Dit programma, waarin de rol van kunst en design in het publieke domein centraal staat, vormt het kader voor de begeleiding van een beperkt aantal PhD-onderzoekers, deels intern en deels extern. Steeds meer kunstenaars en ontwerpers kiezen de mogelijkheid een -al dan niet gefinancierd- promotietraject te volgen. De Gerrit Rietveld Academie stelt in het kader van loopbaanontwikkeling en professionalisering sommige docenten in staat een deel van hun tijd hieraan te besteden, met behoud van salaris. De MTP-groep, die begeleid wordt door senior onderzoeker Sher Doruff, dient naast het genereren van kennis en inzicht ook voor ondersteuning van dit traject in de vorm van uitwisseling van ervaring, het delen van onderzoeksresultaten, het aanbieden van cursussen in academisch schrijven en het financieel mogelijk maken van congresbezoek in het buitenland.

SKOR Archief en Bibliotheek

In 2016 is een nieuwe database voor het raadplegen van het SKOR Archief gerealiseerd. In 2017 is begonnen met de redactie van deze database, zodat projecten beter vindbaar zijn en gebruikt

kan worden door studenten, medewerkers en gasten van de Gerrit Rietveld Academie. In 2018 wordt deze redactie voortgezet.

3.2.1 Het Lectoraat en de onderwijsorganisatie

Coördinatie Theorieonderwijs

In 2017 heeft het Lectoraat de coördinatie van het theorieonderwijs verder begeleid. In mei 2017 heeft het Lectoraat voor de achtste keer een theoriestudiedag gehouden, dit keer bij Cargo in Context in Amsterdam.

In 2017 is het honoursprogramma 'ART and RESEARCH' weer van start gegaan. Geselecteerde studenten van de Universiteit van Amsterdam en de Gerrit Rietveld Academie werkten veertien maanden intensief samen aan een zelf gekozen onderzoeksproject. Het honoursprogramma wordt gecoördineerd door Anja Novak. Het onderwijs wordt gegeven door Maartje Fliervoet en Paula Albuquerque.

In 2017 werd opnieuw de Rietveld Scriptieprijs uitgereikt. De winnaar was Evelina Jonsson van de afdeling Beeldende Kunst. Voor de prijs kon iedere afdeling een scriptie nomineren en een vakjury bestaande uit Ed van Hinte, designcriticus, Jasper Coppes, beeldend kunstenaar en schrijver, en Jeroen Boomgaard, de lector, maakte hieruit een keuze.

Kenniskring

De kenniskring had in 2017 de volgende leden:

Marieke Barnas
Rogier Brom
Maartje Fliervoet
Henk Groenendijk
Arnoud Holleman
Jouke Kleerebezem
Renée Kool
Matthias Kreutzer
Joris Landman
Frank Mandersloot
Frank Mueller
Jens Pfeifer
Esther Polak
PJ Roggeband
Alice Smits
Ineke Smits
Eloise Sweetman
Marek van de Watering

Om het proces van de onderzoekers beter inzichtelijk te maken en bij te houden werden er in 2017 structurele trajectgesprekken gevoerd. Hiervan worden verslagen gemaakt, die tevens ter informatievoorziening van het CvB dienen.

Making Things Public

Making Things Public is het onderzoeksprogramma dat het Lectoraat samen met Dr. Sher Doruff, als senior onderzoeker, in

2011 heeft opgezet. Het onderzoeksprogramma ondersteunt een selecte groep PhD-onderzoekers, zowel intern als extern van de Gerrit Rietveld Academie en het Sandberg Instituut.

Making Things Public had in 2017 de volgende leden met bijbehorende universiteiten waar zij promoveren:

Barbara Neves Alves (voltooid, Goldsmiths University)
Kristina Andersen (Royal Institute of Technology KTH Stockholm)
Yael Davids (Creator Doctus, Gerrit Rietveld Academie)
Sher Doruff (senior onderzoeker MTP)
Yvonne Dröge Wendel (Universiteit Twente)
Hermann Gabler (Universität für angewandte Kunst Wien)
Christina Della Guistina (Slade School of Fine Art London)
Ilse van Rijn (Universiteit van Amsterdam)
Henri Snel (Vrije Universiteit)
Curdin Tones (voorbereiding onderzoeksvorstel derde cyclus)

Ilse van Rijn en Kristina Andersen hebben hun PhD in 2017 afgerond. Yvonne Dröge Wendel bereidt zich voor op afronding van haar PhD in 2018.

De groep is uitgebreid met de Creator Doctus-kandidaat Yael Davids. Making Things Public komt gemiddeld één keer per maand bijeen om de voortgang van de onderzoeken en actuele evenementen die verband houden hiermee te bespreken. Daarnaast ondersteunt Making Things Public de artistic research evenementen bij Café Chercher. Deze evenementen worden gecureerd door een team van huidige en voormalige Mres kunstenaars en MTP fellows.

Creator Doctus (CrD)

Op initiatief van het College van Bestuur van de Gerrit Rietveld Academie begon het Lectoraat in 2013 met de ontwikkeling van een nieuw onderzoekstraject voor kunstenaars, getiteld 'Creator Doctus (CrD)', in het kader van de derde cyclus. Het project is erop gericht om een opdracht te verlenen aan een in Nederland gevestigde kunstenaar, gedurende een periode van drie jaar. De pilot van de CrD is een samenwerking tussen het Van Abbemuseum in Eindhoven en de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam met steun van het Mondriaan Fonds.

In 2016 is kunstenaar Yael Davids door een jury geselecteerd als eerste kandidaat voor de Creator Doctus (CrD). Davids' onderzoek kent een aantal duidelijk onderscheiden, maar onderling verbonden, lijnen die samenkomen in archiefonderzoek, performance-achtig werk en de implementatie van alternatieve

onderwijsmodellen. In januari 2017 begon Davids met het driejarige onderzoekstraject.

Ook is er een langdurige samenwerking tussen de Gerrit Rietveld Academie en een aantal Europese partners om de CrD op Europees niveau te erkennen als nieuwe derde cyclus in het hoger kunstonderwijs. De huidige partners zijn:

EQ-Arts

Glasgow School of Art

Centre for Contemporary Arts (maatschappelijk partner Glasgow School of Art)

Athens School of Fine Arts

National Museum of Contemporary Art, Athens (maatschappelijk partner Athens School of Fine Arts)

École nationale supérieure d'arts de Paris Cergy

Centre national des arts plastiques (maatschappelijk partner

École nationale supérieure d'arts de Paris Cergy)

Vilnius Academy of Arts

Royal Danish Academy of Fine Arts

Gerrit Rietveld Academie

Van Abbemuseum (maatschappelijk partner Gerrit Rietveld Academie)

Daarnaast zijn er enkele "satelliet"-partners die een samenwerking hebben met een van bovengenoemde instellingen, zoals de Academy of Theatre and Dance van de AHK, l'Internationale in Eindhoven en de Royal College of Art in Londen.

Namens alle Europese partners schreef EQ-Arts eind 2016 een Erasmus+ aanvraag voor een "Strategic Partnership". Het Erasmus+ Strategic Partnership Programma biedt kansen voor diverse bedrijven, publieke en private organisaties om activiteiten uit te voeren zoals het ontwikkelen, testen en implementeren van innovatieve praktijken en het erkennen en valideren van kennis, vaardigheden en competenties. De Erasmus+ aanvraag voor de CrD werd in maart 2017 ingediend, maar helaas niet gehonoreerd. In maart 2018 wordt een nieuwe aanvraag ingediend.

Onderwijsprojecten

Spaces of Uncertainty

In 2015 is het Lectoraat een samenwerking aangegaan voor het project *Spaces of Uncertainty*. Het initiatief voor dit project ligt bij het Hungarian University of Fine Arts. Andere partners zijn de Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, Nottingham Trent University, Kingston University London, University of Dundee en Academy of Fine Arts Krakow. *Spaces of Uncertainty* bestaat uit een Summer School, tentoonstelling en uitwisseling bij de partnerscholen. In 2015 is voor dit project

een Erasmus+ aanvraag ingediend. Deze is helaas niet gehonoreerd. Jouke Kleerebezem heeft vanuit de Gerrit Rietveld het project op zich genomen en is met steun van het Lectoraat op reis geweest naar Boedapest. Begin 2017 zou een nieuwe Erasmus+ aanvraag worden ingediend. De samenwerking is echter beëindigd.

Samenwerking en onderzoek op masterniveau

Evenals in 2016 was het Lectoraat in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam in 2017 betrokken bij de opzet en invulling van het Master Artistic Research Programma. De invulling hiervan bestond voornamelijk uit het aanbieden van theorie/praktijk vakken voor studenten van het Sandberg Instituut en studenten van de Master Artistic Research. Daarnaast verzorgde de lector onderzoekstraining voor studenten van het Sandberg Instituut die aan hun eindscriptie werken.

Onderzoeksopdrachten

Kunst met een Opdracht, kunst en gemeenschap

In 2016 begon LAPS in opdracht van Tresoar in Leeuwarden een onderzoek in het kader van het project *Kunst met een Opdracht, kunst en gemeenschap*. Dit project is gericht op de versterking van de relatie tussen het museum, de lokale gemeenschap en kunst in de publieke ruimte. Het doel is om gezamenlijk de waardering voor kunst in de openbare ruimte door het publiek te onderzoeken. Tijdens het project komen onder andere thema's aan de orde als het ontstaan van waardering voor kunst in de publieke ruimte en de participatie van publiek als conserveringsstrategie. Het werk van de kunstenaar Jaap van der Meij (1923-1999) wordt in het project als praktijkcasus gebruikt. Ruim vierentwintig jaar woonde en werkte hij in Friesland. Zijn monumentale betonplastieken - die zich grotendeels in Noord-Nederland bevinden - lenen zich goed voor dit project.

Het belangrijkste doel van het onderzoek door LAPS is om een nieuwe strategie te ontwikkelen voor de waardering, het beheer en onderhoud van kunst in de openbare ruimte, gebaseerd op betrokkenheid van lokale belanghebbenden en gemeenschappen. Begin 2016 is LAPS gestart met het onderzoek. Hiervoor werkte LAPS samen met het Lectoraat Image in Context van de Academie Minerva in Groningen. LAPS trok twee externe onderzoekers aan: Rogier Brom en Niels van Maanen. Eind 2016 werd Niels van Maanen vervangen door Simone Kleinhout. Het Lectoraat Image in Context werkte samen met de onderzoekers Nathalie Beekman en Ruben Abels. Het project is in juni 2017 afgerond met een eindrapport.

Samenwerkingen

Het Lectoraat is in 2017 betrokken geweest bij zes samenwerkingsprojecten:

- SAR/JAR/ARC: de Gerrit Rietveld Academie is officieel partner in een met SIA/RAAK gelden gefinancierd internationaal project ter ondersteuning en verspreiding van artistic research. Onderzoekers van de kenniskring plaatsen hun onderzoeksmateriaal in het archief en nemen deel aan conferenties.
- Stroom Den Haag: een langdurig samenwerkingsverband die concreet leidde tot een gezamenlijk programma voor de lezingenreeks *The Knight's Move*.
- Stedelijk Van Abbemuseum Eindhoven: als partners in de pilot van het *Creator Doctus*-traject.
- EQ-Arts, Glasgow School of Art, Centre for Contemporary Arts, Athens School of Fine Arts, National Museum of Contemporary Art Athens, École nationale supérieure d'arts de Paris Cergy, Centre national des arts plastiques, Vilnius Academy of Arts, Royal Danish Academy of Fine Arts: als Europese partners in de pilot van het *Creator Doctus*-traject.
- Mondriaan Fonds: als financiële partner in de pilot van het *Creator Doctus*-traject, DHAPS (Digital Helpdesk Art & Public Space) en *Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!*
- Amsterdams Fonds voor de Kunst: als financiële partner in *Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!*
- Gemeente Amsterdam: als financiële partner in *Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!*
- BPD Fonds: als financiële partner in *Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!*
- Hungarian University of Fine Arts, Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, Nottingham Trent University, Kingston University London, University of Dundee, Academy of Fine Arts Krakow: als Europese partners in het project *Spaces of Uncertainty*.
- Nieuw Dakota: als partner in de boekpresentatie *Art, Art Public, and the Public Sphere*
- CBK Zuidoost, De Appel, Framer Framed, GET LOST-art route, Frankendael Foundation, Stichting NDSM-werk, Oude Kerk Amsterdam, P/////akt, Stedelijk Museum Amsterdam en TAAK: als partners in *Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!*
- Lectoraat Image in Context, Academie Minerva in Groningen: samenwerking in de onderzoeksopdracht *Kunst met een Opdracht, kunst en gemeenschap*.

Presentaties en publicaties

Art, Art Publics, and the Public Sphere

Op 2 juni 2017 presenteerde het Lectoraat samen met uitgeverij Valiz twee nieuwe publicaties bij Nieuw Dakota in Amsterdam:

Being Public en *Compassion*. Ter gelegenheid van het verschijnen van deze boeken gingen directeuren en curatoren van drie Nederlandse kunstinstellingen met elkaar in gesprek over de relatie tussen kunst, instelling en publiek. Wat betekent het publiek voor kunstinstellingen, en in het bijzonder voor kunstinstellingen die opereren op het grensvlak tussen kunst en maatschappij? Binna Choi, directeur van Casco, Utrecht; Steven ten Thije, curator bij het Van Abbemuseum, Eindhoven; en Josien Pieterse, directeur van Framer Framed, Amsterdam, deelden hun visie op dit thema, onder gespreksleiding van curator en schrijver Laurie Cluitmans.

Compassion: A Paradox in Art and Society

De publicatie *Compassion, A Paradox in Art and Society* is ontwikkeld in nauwe samenwerking met kunstenaar Rini Hurkmans, initiatiefnemer van het conceptuele kunstwerk *Vlag van Compassie*, docent aan de Gerrit Rietveld Academie en lid van de Kenniskring van het Lectoraat. De publicatie *Compassion* heeft als doel om te laten zien welke ruimte een kunstwerk kan innemen in het publiek domein, en in een netwerk van filosofische noties, kunsttheorie, maatschappelijke organisaties, collectieve identiteitsvorming en individuele ervaring. Door middel van het hybride karakter van het boek wil het een case study zijn voor een nieuwe vorm van kunstanalyse. Tegelijkertijd gaat het in op sociale effectiviteit van kunst en bevraagt het hoe kunst tegenwoordig relevant kan zijn op sociaal en politiek niveau. Teksten/auteurs: Jesse Ahlers, Nick Aikens, Sarah van Binsbergen, Jeroen Boomgaard, Pascal Gielen, Rini Hurkmans, Susan Neiman, Leonhard de Paepe, Kees Schuyt, Judith Westerveld. Uitgever: Valiz. Reeks: *Making Public*.

Being Public: How Art Creates the Public

Het boek *Being Public* is een anthologie van essays die vanuit verschillende perspectieven de notie van 'publiek' onderzoeken. 'Publiek' is een van de meest besproken onderwerpen in huidige debatten over cultuur, maar de notie zelf blijft vrijwel onweerspiegeld. De betekenis van zowel 'kunstpublieken' en 'publieke ruimte' zijn complex geworden in een tijd waarin grenzen tussen publiek en privé verschuiven, en waarin 'het publiek' eigenlijk verschillende groepen van veranderende samenstelling en identiteit behelst. Wat betekent het tegenwoordig om publiek te zijn? En wat is de rol van kunst in het vormen van zowel 'publieke ruimte' als 'een publiek'? Met deze vragen als startpunt beoogt het boek om een beter begrip van de relaties tussen kunst en de notie van publiek te creëren. Tekst/auteurs: Barbara Alves, Jeroen Boomgaard, Rogier Brom, Anke Coumans, Florian Cramer, Eva Fotiadi, Maaïke Lauwaert, Gabriel Lester. Samenstelling/redactie: Jeroen Boomgaard, Rogier Brom. Uitgever: Valiz. Reeks: *Making Public*.

The Knight's Move

Eind 2012 ging het Lectoraat een langdurig samenwerkingsverband aan met kunst- en architectuurcentrum Stroom Den Haag. Zowel het Lectoraat als Stroom Den Haag houdt zich de afgelopen jaren bezig met zijn profilering als kenniscentrum op het gebied van het publieke domein. Concreet leidde de samenwerking tot een gezamenlijk programma voor de lezingenreeks *The Knight's Move*: een serie lezingen met toonaangevende, internationale sprekers die zich onderscheiden door ongebruikelijke, verhelderende en inspirerende visies op de stad, stedelijkheid en het publieke domein. Bij de lezingen in Amsterdam staat de relatie tussen kunst en stad centraal, waarbij het gaat om een analyse die aandacht heeft voor kunst als deel van het oncontroleerbare netwerk van de stad. De lezing in Amsterdam werd op 12 oktober 2017 gehouden in VOX-POP. Spreker was Bradley L. Garrett; moderator was Sietske Roorda.

Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!

11 toonaangevende Amsterdamse kunstinstellingen bundelen de krachten en tonen in de zomer van 2018 de rijkdom van de publieke ruimte van Amsterdam tijdens de manifestatie *Pay Attention Please!*

De afgelopen decennia veranderde de openbare ruimte van Amsterdam aanzienlijk en daarmee de ruimte die we met elkaar delen. Ambitieuze nieuwbouwprojecten, toerisme en bedrijvigheid hebben het aanzien van Amsterdam voorgoed veranderd. Wat niet iedereen weet, is dat Amsterdam ook een lange en spannende traditie van kunst in en voor het publieke domein kent. Elke buurt kent zijn eigen klassiekers, soms van harte gedragen door bewoners, soms flink bediscussieerd. Kunstenaars reageren met deze kunstwerken op de veranderende wereld om hen heen. Zij nodigen uit om de verhalen van Amsterdam te ontdekken en met andere ogen naar de samenleving te kijken. De manifestatie *Pay Attention Please!* is een tentoonstelling van bestaande en nieuwe (tijdelijke) kunstwerken en interventies in de publieke ruimte. Door een inspirerend publieksprogramma met o.a. wandelroutes, verhalen, lezingen en performances worden de kunstwerken onder de aandacht gebracht. Behalve een tentoonstelling van kunst in de openbare ruimte is de manifestatie een ingang om de stad Amsterdam op een nieuwe, verrassende wijze te beleven.

Het Lectoraat heeft in 2017 het project *Public Art Amsterdam 2018: Pay Attention Please!* samen met CBK Zuidoost, De Appel, Framer Framed, GET LOST-art route, Frankendael Foundation, Stichting NDSM-werk, Oude Kerk Amsterdam, P/////akt, Stedelijk Museum Amsterdam en TAAK ontwikkeld. De manifestatie opent op 21 juni 2018 en loopt tot en met 30 september 2018. *Public Art Amsterdam* is een tweejaarlijkse manifestatie in de publieke ruimte in Amsterdam. *Pay Attention Please!* is de eerste editie.

Digital Helpdesk Art & Public Space (DHAPS)

Voor de website Digital Helpdesk Art & Public Space (DHAPS) is in december 2016 een nieuwe subsidieaanvraag gedaan bij het Mondriaan Fonds onder de regeling Opdrachtgeverschap. De subsidie is bedoeld voor Search Engine Optimalisation (SEO) en verbeteringen aan de website. De aanvraag is in januari 2017 gehonoreerd. De verbeteringen aan de website worden begin 2018 gepresenteerd op de aangepaste website. Daarna wordt de SEO in gang gezet.

3.3 Onderwijsrendement bacheloropleidingen

3.3.1 Bachelor diploma's

In het verslagjaar is aan 133 studenten van de bacheloropleiding een diploma uitgereikt.

Traditioneel zijn ook dit jaar de eindexamens weer afgesloten met een tentoonstelling. Het eindexamenwerk van de studenten was in de eigen gebouwen aan de Fred. Roeskestraat te bezichtigen. Duizenden bezoekers zagen de expositie. De eindexamenstudenten zijn gedurende de gehele expositieperiode zelf bij hun werk aanwezig om een toelichting te kunnen geven aan geïnteresseerden uit onder andere de museum- en galeriewereld en aan de pers.

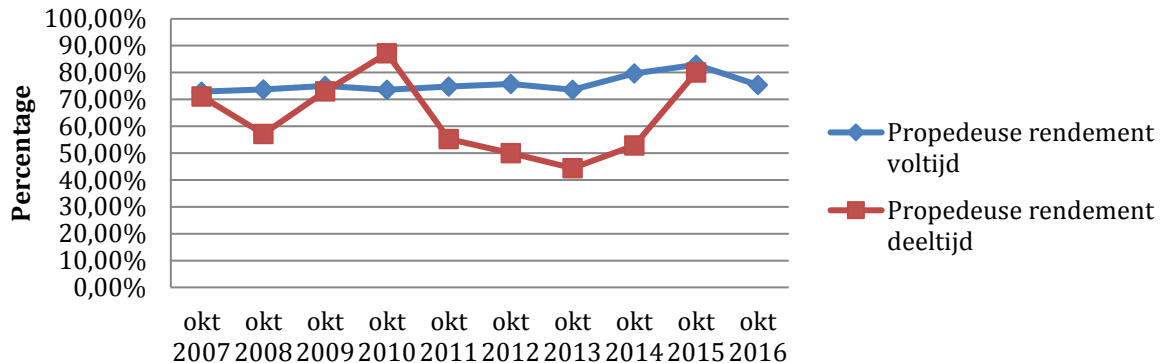
3.3.2 Propedeuserendement bacheloropleidingen

Propedeuserendement voltijd- en deeltijdopleiding

Propedeuserendement voltijd- en deeltijdopleiding

Instroomcohort	okt 2009	okt 2010	okt 2011	okt 2012	okt 2013	Okt 2014	Okt 2015	Okt 2016
Instroom Basisjaar voltijd	136	144	147	128	106	89	123	134
Na/tijdens Basisjaar vertrokken	26	30	26	18	13	9	19	23
Doublure	8	8	11	13	15	9	3	10
Propedeuse rendement voltijd	75.0%	73.6%	74.8%	75.8%	73.6%	79.7%	82,9%	75,4%
Instroom Basisjaar deeltijd	37	39	29	22	18	17	20	27
Gestopt in 1e propedeusejaar	7	3	5	5	6	4	2	4
Gestopt in 2e propedeusejaar	3	2	8	6	4	4	2	
Propedeuse rendement deeltijd	73%	87.2%	55.2%	50.0%	44.4%	52,9%	80%	

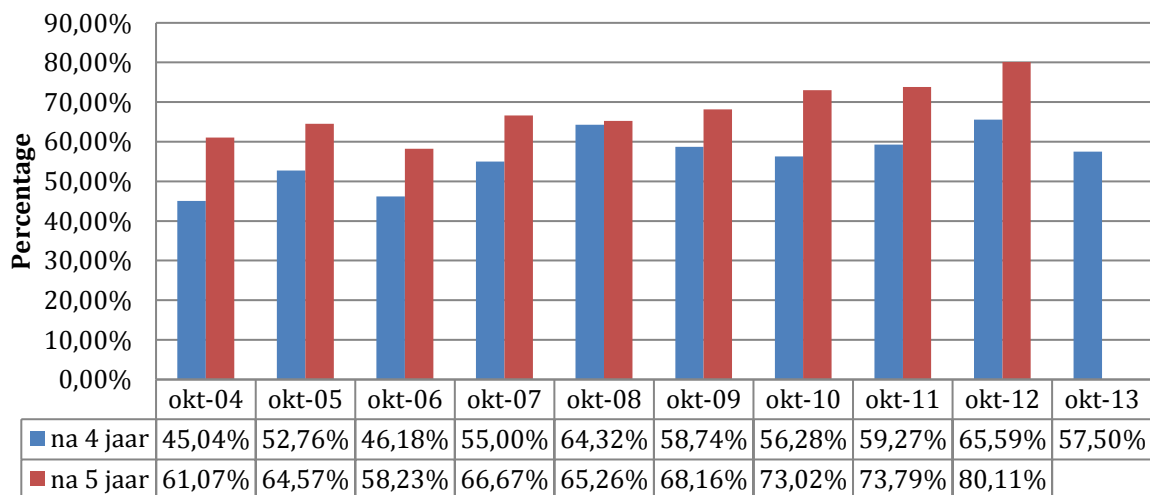
Propedeuserendement bacheloropleidingen

Zoals uit de bovenstaande tabel en grafische weergave blijkt is het rendement van de voltijd propedeuse hoog en tamelijk stabiel. In het rendement van de deeltijdpropedeuse is het laatste jaar weer een flinke procentuele stijging zichtbaar, maar dit heeft voornamelijk te maken met de kleine (absolute) aantallen waar de cijfers betrekking op hebben.

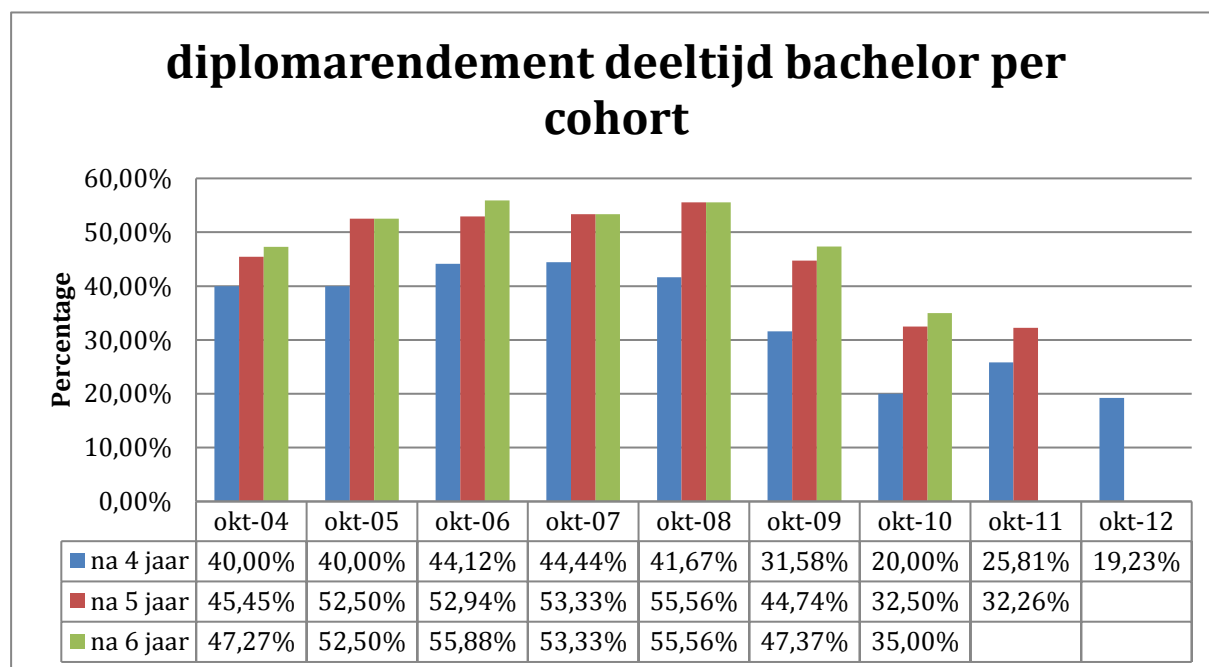
3.3.3 Diplomarendement bacheloropleiding

diplomarendement voltijd bachelor per cohort

Het diplomarendement van de voltijdstudenten is de laatste jaren redelijk stabiel en ligt na vier jaar rond 60% en na 5 jaar rond 70%, met een kleine uitschieter voor het cohort 2012 naar 80% na vijf jaar. Wanneer deze cijfers gerelateerd worden aan het propedeuserendement kan worden geconstateerd dat de uitval in de

hogere studiejaren relatief laag is. In vergelijking met de landelijke cijfers voor het HBO ligt het rendement na vijf jaar van de bacheloropleidingen van de Gerrit Rietveld Academie iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Het rendement is vergelijkbaar met de overige opleidingen op het gebied van Beeldende Kunst en Vormgeving.

Zoals uit de bovenstaande figuur blijkt is het rendement na vijf jaar gedaald naar ca. 32%. Opvallend is dat het zesde studiejaar relatief weinig toevoegt aan het rendement. Anders gezegd; veruit de meeste studenten die afstuderen doen dit binnen de reguliere duur van het vijfjarige programma. Opgemerkt dient te worden dat het rendement over een klein aantal studenten wordt berekend en dat een aantal deeltijdstudenten de studie als voltijdstudent heeft voortgezet en afgerond. Deze zijn niet zichtbaar in het rendement van de deeltijdopleiding.

3.3.4 Studie uitval en exitgesprekken bacheloropleiding

De ontwikkeling van de studie-uitval in 2016-2017 laat een gemengd beeld zien. Gezien de kleine absolute aantallen en de schommelingen door de jaren is het niet goed mogelijk om aan de cijfers duidelijke conclusies te verbinden.

Uitval over het studiejaar 2016-2017							
	aantal studenten per 1 okt 2016	aantal VZ*	Uitval 16-17	Uitval 15-16	Uitval 14-15	Uitval 13-14	Uitval 12-13
Basisjaar voltijd	146	23	15,7%	16,3%	8,7%	20%	15,6%
Basisjaar deeltijd	47	7	14,9%	11,8%	26,7%	32,3%	22,9%

Vakklassen	459	26	5,7%	5,5%	6,3%	8,15%	6,4%
Deeltijd vakklassen	36	5	13,9%	7%	8,7%	5,7%	19,7%
Totaal	688	61	8,9%	8%	7,7%	10,9%	10,1%
Waarvan:							
Niet-Nederlanders	461	45	9,8%	8,6%	7,7%	12,1%	10,1%
Nederlanders	238	16	6,7%	6,9%	7,8%	9,4%	10,0%

Analyse van de uitval bacheloropleiding

Studie-uitval komt voort uit:

- Persoonsgebonden oorzaken;
- Onderwijsgerelateerde oorzaken;
- Externe oorzaken.

Onderzoek naar studie-uitval is een volledig geïntegreerd onderdeel in het onderwijs van de Gerrit Rietveld Academie. Voortijdige academieverlaters en studieonderbrekers krijgen een exit- vragenformulier waarin naar de redenen van vertrek wordt gevraagd. Daarnaast biedt de decaan de gelegenheid voor een persoonlijk gesprek. Doel hiervan is inzicht te krijgen in hoeverre het bij uitval gaat om structurele, studiegerelateerde zaken. Op basis hiervan neemt de academie maatregelen om deze uitval te beperken.

De meest genoemde reden om te stoppen is het ervaren van spanning bij de beoordeling. Daarnaast spelen bijzondere - of familieomstandigheden en ziekte een rol, ook hebben de stoppers te weinig tijd aan hun studie besteed en kostte het werken naast de studie teveel tijd. Bij onderbrekers speelt spanning bij de beoordeling een veel kleinere rol. Daar zijn de belangrijkste redenen bijzondere- of familieomstandigheden, financiële redenen, ziekte, de studie is te zwaar en het werken naast de studie kost te veel tijd.

Financiële redenen en teveel tijd moeten besteden aan werk naast de studie worden meer dan voorheen genoemd.

Onderwijsgerelateerde redenen spelen een kleinere rol dan vorig jaar.

3.3.5 Visie op rendementsontwikkelingen

Diploma's/afgestudeerden

Ons beleid ten aanzien van studierendementen is gebaseerd op twee idealen waartussen een zekere spanning bestaat: kwaliteit en uitstroom. Hier ontstaat een interessante paradox. Hoe strenger we zijn bij de begeleiding en de beoordelingen des te beter is de kwaliteit van de afgestudeerden, maar des te lager zijn uitstroomrendementen. Met andere woorden: wat is doorslaggevend voor de kwaliteit van het kunstonderwijs, het aantal afgestudeerden of het niveau van de afgestudeerden? De Gerrit Rietveld Academie streeft naar het hoogste

kwaliteitsniveau. Dit leidt ertoe dat, indien we uitgaan van de totale studentenpopulatie, de Gerrit Rietveld Academie een rendement haalt voor voltijdstudenten van zo'n 65% na vijf jaar studie.

Propedeuse rendement en studie-uitval

De studie-uitval in de propedeuse is, na een uitzonderlijk laag percentage in 2015 (8,7%), weer genormaliseerd in vergelijking met eerdere jaren waar de uitval 15-20% was. Bij de deeltijdopleiding was er opnieuw sprake van een lage uitval in de hogere jaren. Gezien het grillige verloop door de jaren heen kunnen hier geen conclusies aan worden verbonden.

Een zekere uitval is in de propedeuse niet te voorkomen. Studenten worden geselecteerd op talent. Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie vraagt echter van studenten naast talent ook het vermogen goed te communiceren over het werk en te beschikken over voldoende zelfvertrouwen, zelfstandigheid en emotionele stabiliteit. Ondanks een serieus selectiebeleid blijkt het voor een aantal studenten in het eerste jaar toch moeilijk om aan de eisen en verwachtingen van het onderwijs te voldoen. Hoe intensief mentoren de student ook begeleiden, tijdens het eerste jaar realiseert de student zich pas echt wat de vrijheid en daarmee de grote eigen verantwoordelijkheid inhouden, die inherent zijn aan het onderwijs bij de Gerrit Rietveld Academie. Een meer schoolse aanpak op een andere academie is voor deze groep studenten mogelijk een oplossing.

Daarnaast zijn er jaarlijks, zowel in de propedeuse als in de vakjaren, studenten bij wie de basisvoorwaarden om te kunnen studeren niet aanwezig zijn, zoals:

- financiële problemen;
- psychische problemen;
- een zware baan en/of de zorg voor kinderen;
- een gebrek aan geschikte woonruimte.

Het komt helaas allemaal in toenemende mate voor en leidt in veel gevallen tot studie uitval. Overigens tekenen de tendensen van een groeiend aantal studenten met financiële en psychische problemen zich ook landelijk af.

De vraag blijft hoe de uitval verminderd kan worden en het rendement kan worden verhoogd. Naast vroegtijdige signalering van voortgangsproblemen in de studie door mentoren en decaan is de wijze waarop uitval wordt gevolgd hierbij een belangrijk instrument. Uit de jaarlijkse exit rapportage is goed op te maken waarom studenten de Gerrit Rietveld Academie vroegtijdig verlaten.

3.4 Onderwijsrendement masteropleidingen

3.4.1 Diplomarendement masteropleidingen

Dankzij de strenge toelatingsselectie is de uitval bij de masteropleidingen laag. In het studiejaar 2016-2017 staakten in totaal 21 masterstudenten hun studie: 13%.

- 3 bij Interior Architecture
- 1 bij Design
- 12 bij Autonomous art
- 5 bij Applied Arts

De studieduur van het masterprogramma is twee jaar met een jaarlijkse start in september. In het collegejaar 2016-2017 werd aan 77 studenten het master diploma uitgereikt.

3.4.2 Arbeidsmarktsucces van afgestudeerden masteropleidingen

Toekenningen vanuit fondsen /residences/docentenbeurzen /prijzen & nominaties

Mondriaanfonds

Werkbijdrage Jong Talent 19.000 PP/jaar	Elejan vd Velde (SIS), Josefin Arnell (DAD), Oliver Barstow (MAD), Laurent David-Garnier (FA)
Presenteren Programmeren	Carolin Giessner (SIS), Pinar & Viola (DES), Teun Castelein (DES)
Project investering Kunstenaar	Maartje Folkeringa (FA), Annaleen Louwes (DES)
Opdrachten	Birthe Leemeijer (FA), Sachi Miyachi (FA), Edwin Stolk (FA), Marjolijn Zwakman (FA), Richtje Reintsma (FA), Ruchama Noorda (FA), SulSolSal (DES), Floris Schonfeld (DES)
Binnenlandse gastateliers	Maartje Folkeringa (FA)
Buitenlandse gastateliers	Parijs: Antonis Pittas (FA), Colombia: Merel 't Hullenaar (FA), Marielle Videler (FA). Brazilië: Valentina Desideri (FA), Arita: Tilmann Meyer-Faje (FA), Johannesburg: Su Tomesen (FA), Medellin: Su Tomesen (FA)
Presentatie Buitenland	Jennifer Tee (FA)
Bewezen talent met opdrachtgever	Jennifer Tee (FA), Kevin van Braak (AA), Theun Karelse (FA), Antonis Pittas (FA), Eelco Brand (FA), Bart Lodewijks (FA), Hermen Maat (FA). Michael Tedja (FA), Pablo Pijnappel (DES), Su Tomesen (FA), Irina Birger (FA), Wouter Klein Velderman (FA), Margit Lukacs (FA), Atousah Bandeh-Ghiasabadi (FA), Kim Habers (FA),

	Stefanos Tsivopoulos (FA), Maurice Braspenning (FA)

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie (SCI)

Talentontwikkeling	Mark Redele (SIS), TeYosh (DES), Hendrickje Schimmel (DAD), SulSolSal (DES)
Reisbeurs Amman	Rebekka Fries

AFK

Film	Minhong Yu (DES)
Amateur kunst	Tina Lenz (DES)
BKFNMV	Chika Watanabe (VV/DAD), Pedro Matias (DAD), Stymir Gudmundsson (FA), Diego Tonus (FA), Riet Wijnen (FA), Aurelien Lepetit (DAD), Maaïke Fransen (FM), Alban Bras (FA)
Muziek/Muziektheater	Ruben van Leer (DES)
3-package deal	Bruno Zhu (FA), Smari Robertsson (FA), Laurent-David Garnier (FA)
Projectsubsidie	Alban Karsten Bras (DAD), Aurelien Lepetit (DAD)

Filmfonds

Samenwerking	Alberto de Michele (FA), Isaura Sanwirjatmo (DES) & Polina Medvedeva (DES)-deelregeling
Speelfilm	Tim Leijendekker (FA)
Filmisch experiment	Donna Verheijden (DES)

Overige beurzen/ondersteuning

Deense studentenbeurs en arbeidsongeschiktheidsuitkering	Silke Xenia Juul-Sorensen (CS)
Estonian Cultural Endowment	Maria Muuk (CS)
Beurs ACED	Tom Kemp (DAD)
Icelandic Visual Arts Fund	Kolbrun Pora Love (DAD)
Docentenbeurs DUO	Willem van Weelden (CS)
HSP	student Voice
Fellowship of Japanese Government Overseas Study Program for Artist, The Agency of Cultural Affairs	studente Voice
Fellowship ArtsEverywhere/ Musagetes	student Voice
AC/E Spain's Public Agency for Cultural Action	Claudia Pages Rabal (FA)
Stichting Kunstfonds Bonn - projectstipendium	Kathrin Graf (FA)
WeTransfer	Collegegeld alle studenten MDE

Residences overig

Arita Tokyo	Tilmann Meyer-Faje (FA)
Schunck	Marieke Coppens (FA)

Jan van Eyck Academie	Diego Tonus (FA)
ISCP/New York	Maria Zervos (FA)
Cemeti Art House Djakarta/Indonesia	Kevin van Braak (VV/DAD)
EKWC/Beeldenstorm Eindhoven	Maartje Folkeringa (FA)
Nachtegaal	Richard John Jones (FA), Laurent David-Garnier (FA)
Mediamatic	Caroline Jacob (MAD)
Centrale Fies	Claudia Pages Rabal (FA)
Arsenic Centre d'art scenique contemporain Lausanne/Switzerland	Renee van Trier/Renaury Stacy (FA)
Rijksakademie	Riet Wijnen (FA), Jenny Lindblom (FA), Femke Herregraven (DES), Adam Ulbert (FA), Kubilay Mert Ural (FA), Kevin Bray (DES)

Marble House USA	Salome Lamas (FA)
WOW	Tom Kemp (DAD), Arie de Fijter (SIS)

Prijzen/Nominaties

Design Prize Milan for the The Wandering School/Macao	DAD
Mayor of the City of Brno Award for the project »Sexed Realtites – To Whom Do I Owe My Body?«	Anja Kaiser (Des)
Bronzen medaille 'Best book designs of the world', Het meest geloofde sprookje	Annelou van Griensven (Des)
Residency + Award Gasworks/London	Ieva Kraule (FA), Claudia Pages Rabal (FA)
INJUVE Visual Arts Prize 2017- 2018 Madrid	Claudia Pages Rabal (FA)
Artlinks Artist Bursary Award Carlow County Council 2017	Mark Buckeridge (FA)
Winnaar Rado Star Prize France 2017 Prix du Jury, Paris Design Week (juli 2017)	Julien Manaira (MAD)
The University of the Underground is uitgekozen als "Best of the year"- project door het Metropolitan Museum (MET) in New York	Dr. Nelly Ben Hayoun
Icarus Award - technologiekunstprijs/ecp.nl	Roos Groothuizen (DES)
Archiproducts Design Awards 2017 EH&I PIN 2017	Mae Engelgeer (VV/DAD)

Winnaar Witteveen en Bos Kunst + Techniek-prijs. Uitgave ism Houdbaar	Floris Kaayk (FA)
Publieksprijs Golden Lion Cinekidfestival	TeYosh! (DES)

Les Bons Sentiments, 19 ^e Prix Fondation D'entreprise Ricard	Deborah Bowman (Amaury Daurel en Victor Delestre (DAD)
Nominatie BNI (Beroepsvereniging Nederlandse Interieurarchitecten) prijs 2017. Eervolle vermelding (geweigerd).	Eva Hoonhout (SIS)
Winner 1st prize / 23rd Student Competition / Chaumont Biennale de Design Graphique 2017.	Anastasia Kubrak (DES)
STRP ACT Award 2017 Nomination Art & Olfaction Awards, 2017 Data and Humanity Global hackathon Seoul, first prize + exhibition at Art Center Nabi, Seoul	Leanne Wijnsma (DES)
Winnaars The Optimist/Purpose Award 2017, Heldcare Maatwerktraject Winnaars 2017 met de CRDL	Dennis Schuivens (SIS), Jack Chen (SIS)

Selectie voorbeelden arbeidsmarktsucces

Docent-/coördinatoren posities verworven aan GRA, Willem de Kooning, Piet Zwart, Artez, KABK, Sandberg Instituut	Diverse studenten
Lezing en boekpresentatie Peripatetics ISCP/New York	Maria Zervos (FA)
Research Fellow bij Het Nieuwe Instituut, Rotterdam	Christopher Lee (DES)
Oprichting Le Marquis La Ronde platform Ile St Denis/Parijs	Theo Demans (DAD)
Ikea collection 'Stunsig'	Pinar & Viola (DES)
Oprichting Platform Bologna	Ivan Cheng (CS)
Opening The Lebanese Sajeria/Negen straatjes Cultureel restaurant	Lia Satzinger (SIS)
Oprichting ISOLA 3000 platform Amsterdam	Florence Parot (docente DAD). Openingsexpositie met Kévin Bray, Lou Buche, Maarten Nico, Joséphine Péguillan, Meeus van Dis, Hannes Bernard, Guido Giglio with the participation of Diego Diez and Monica Mays. Part of Amsterdam Art Weekend
Ontwerp "In no particular order"/Eindhoven ism Anne Delsing	Louis Meeuwissen (SIS)

3.4.3 Visie op rendementsontwikkelingen masteropleidingen

Het beleid van de masteropleidingen is er op gericht succesvolle kunstenaars en ontwerpers af te leveren. Het Sandberg Instituut

biedt studenten de kans zich verder te verdiepen in aansluiting op individuele onderzoeksvragen. Daarnaast nemen in de tijdelijke programma's studenten tevens deel aan het collectieve onderzoek dat in het programma centraal staat.

In 2017 was er sprake van uitval en hebben dertien studenten de opleiding vroegtijdig verlaten. Een student overleed na een kort ziekbed. Drie studenten kregen een studieonderbreking van een jaar wegens gezondheidsproblemen. De uitval is iets hoger dan vorig jaar (zeventien totaal).

De redenen waarom studenten zijn afgehaakt:

- twee studenten werden gevraagd voor een baan in het buitenland
- een student wilde zich volledig op de eigen praktijk richten
- vier studenten vertrokken wegens onvoldoende aansluiting bij het programma
- vijf student vertrokken vanwege persoonlijke omstandigheden
- één studente stopte wegens complicaties tijdens haar zwangerschap/bevalling
- drie studenten kregen een studieonderbreking van een jaar wegens gezondheidsproblemen

3.5 Kwaliteitszorg

Accreditatie

In september 2015 heeft de clustervisitatie van de masteropleiding Interieurarchitectuur plaatsgevonden. Het cluster bestaat uit de opleidingen van ArteEZ, KABK en de Gerrit Rietveld Academie [Sandberg Instituut]. In november is het verzoek tot accreditatie opgestuurd naar de NVAO. Als gevolg van een verschil van inzicht met de NVAO ten aanzien van het aan de accreditatie te verbinden oordeel was dit accreditatietraject in 2016 nog niet afgerond. 31 januari 2017 heeft de NVAO de accreditatie aan de opleiding verleend.

In 2017 hebben er geen nieuwe visitaties plaatsgevonden in het kader van accreditatie van opleidingen.

Kwaliteitszorg Onderzoek

In 2015 heeft de visitatie van onze enige onderzoekseenheid, het lectoraat Art & Public Space, plaatsgevonden. Vanuit het lectoraat en het CvB is de nodige aandacht besteed aan de follow-up van de adviezen. Elders in de jaarverslag doet het lectoraat verslag van haar activiteiten, daarnaast levert ze jaarlijks informatie aan de Vereniging Hogescholen aan die de kwalitatieve gegevens over onderzoek verzamelt.

Onderzoeken

Het *exitonderzoek*, een onderzoek onder studenten die voortijdig de opleiding verlaten, vindt elk jaar plaats. De uitval dit jaar in de bacheloropleiding is 8,6%. Dit is iets hoger dan vorig

jaar. De uitval in de masteropleiding is 12,9% vorig jaar was dit 4,4%. De uitval op de hele Gerrit Rietveld Academie is 9,4% in 2015-2016 was dit 6,7%.

Ruim de helft van de bachelorstudenten die de opleiding hebben verlaten geven aan de studie op een later moment te willen hervatten. De belangrijkste redenen die worden aangegeven om de studie te stoppen zijn; de combinatie werken en studie is teveel; de communicatie met docenten is moeizaam; ik wil het jaar niet overdoen; en financiële redenen. De belangrijkste reden om de studie te onderbreken zijn: ziekte; ik heb te weinig tijd aan mijn studie besteed, ik wil het jaar niet overdoen; ik moet vaak verhuizen/heb geen woonruimte. Terugkijkend op het onderwijs aan de academie is ruim 81% positief en heeft de studie als een inspirerende tijd ervaren, vaak zwaar, maar leerzaam.

De *Kunstenmonitor* is een jaarlijks landelijk onderzoek onder alumni van zowel de bachelor- als masteropleidingen, één jaar na hun afstuderen. In dit onderzoek worden alumni ondervraagd over hun start op de arbeidsmarkt en hun tevredenheid over het onderwijs. In het najaar van 2016 zijn de afgestudeerde bachelor- en masterstudenten van het studiejaar 2014-2015 bevraagd. 25% van de afgestudeerden heeft de vragenlijst ingevuld. Uit dit onderzoek blijkt dat 98% van de ondervraagde alumni werkzaam is als scheppend/uitvoerend kunstenaar/vormgever/ontwerper. Dit levert niet altijd direct (voldoende) inkomsten op. Zij voorzien ook in hun onderhoud door kunstgerelateerde activiteiten en door werkzaamheden buiten hun vakgebied. De meerderheid, 80% van de respondenten, is als zelfstandige werkzaam. 6,2% van de respondenten geeft aan werkloos te zijn. 74% zou de opleiding opnieuw kiezen aan dezelfde hogeschool.

Het *studententevredenheidsonderzoek* wordt een keer in de twee jaar afgenomen. In 2018 vindt er weer een studententevredenheidsonderzoek plaats. De afdelingshoofden evalueren wel elk jaar mondeling het onderwijs met de studenten van hun afdeling.

Ook het *medewerkerstevredenheidsonderzoek* wordt één keer in de twee jaar afgenomen. In het voorjaar van 2017 hebben alle medewerkers een uitnodiging ontvangen om deel te nemen aan dit onderzoek. 51% van de medewerkers heeft de vragenlijst ingevuld. 86,3% van deze groep is (zeer) tevreden over hun baan alles bijeengenomen. De medewerkers vinden het werk met studenten zeer inspirerend, ze doen inhoudelijk leuk werk, men voelt zich thuis binnen de organisatie en dat een ieder zelfstandigheid en verantwoordelijk krijgt om het werk zelf vorm te geven wordt heel erg gewaardeerd. Men is positiever over de hoeveelheid werk en werkdruk van in het vorige onderzoek. Ten aanzien van de

verbeterpunten is, in overleg met de medezeggenschapsraad, een plan gemaakt dat in de komende tijd ten uitvoer wordt gebracht.

Dit jaar is ook een onderzoek gehouden naar het *opdrachtgeverschap* van de academie. Alle zzp-ers en freelancers die een opdracht vervullen bij de academie hebben een uitnodiging ontvangen om deel te nemen aan dit onderzoek. Hierdoor heeft de academie een beeld gekregen over hoe ze haar opdrachtgeverschap vervult, wat goed gaat en wat verbetering behoeft.

In 2017 heeft ook een onderzoek onder *toelatingskandidaten plaatsgevonden*. Dit om te weten te komen hoe ze de toelatingsprocedure hebben ervaren en hoe ze tot een keuze voor de Rietveld Academie zijn gekomen; hoe hebben ze de academie leren kennen, wat maakt de opleiding aantrekkelijk en bij welke andere (kunst) opleidingen hebben ze zich aangemeld. Daarnaast hebben we ze naar gevraagd wat ze van de nieuwe website vinden. Dit onderzoek heeft veel informatie opgeleverd over het beeld dat kandidaten van de opleiding hebben en via welke weg ze de academie hebben leren kennen. Over de toelatingsprocedure zijn ze uitermate positief.

Studentenlunch

Regelmatig vindt er een lunch plaats waarbij de directeur onderwijs van de bacheloropleidingen en de beleidsmedewerker kwaliteitszorg met studenten spreken over een actueel onderwerp. Dit kan een onderwerp zijn dat voortkomt uit het studententevredenheidsonderzoek of dat te maken heeft met een beleidsvoornemen. Doel is de meningen van studenten mee te laten spelen bij het formuleren van verbetertrajecten en beleidsbeslissingen.

3.6 Samenwerkingsverbanden en uitwisselingen

3.6.1 Samenwerkingsverbanden

De academie gaat een groot aantal incidentele en structurele samenwerkingen aan met partners in binnen- en buitenland.

Ariasnl

In het verslagjaar nam de academie samen met de overige instellingen voor Hoger Onderwijs in Amsterdam het initiatief tot de oprichting van Amsterdam Research Institute of the Arts and Sciences (Ariasnl). In dit samenwerkingsverband wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het onderzoek op het snijvlak van de kunsten en de geesteswetenschappen, waaronder het verruimen van de mogelijkheden voor promotietrajecten in de kunsten.

Creator Doctus

In het kader van de ontwikkeling van het Creator Doctus-traject werkt de academie samen met een groot aantal partners, waaronder in het Nederland het Van Abbemuseum (Eindhoven) en verschillende internationale partners zoals de Glasgow School of Art.

Honoursprogramma in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam

Sinds het studiejaar 2006-2007 biedt de Rietveld Academie in samenwerking met Universiteit van Amsterdam het honoursprogramma Kunst, Wetenschap en Praktijk aan. Dit programma heeft ten doel excellentie te bevorderen in het hoger onderwijs. Studenten van zowel de Rietveld Academie als de Universiteit van Amsterdam werken samen rond de onderwerpen Artistic Research en Art and Research. De studenten zijn zeer positief over het programma. Financiering vond het eerste jaar plaats uit de gelden van Ruim Baan voor Talent, daarna hebben beide instellingen dit programma zelf gefinancierd.

Sandberg Instituut

Het Sandberg Instituut werkt per project vaak samen met andere partners. In de bijlage is een overzicht van deze instellingen opgenomen. Vaste samenwerkingsverbanden zijn met de Universiteit van Amsterdam, Gemeente Amsterdam (DMO), TAAK, De School, Disarming Design from Palestine, International Academy of Arts Palestine (IAAP), Lloyd Hotel, Mediafonds, Mediapark, PA-F, Bureau Broedplaatsen Amsterdam, LAPS, Lloyd Hotel, SonicActs, SSP, Stern/Berlin.

3.6.2 Erkenning studiepunten van andere instellingen

De Gerrit Rietveld Academie erkent niet automatisch de studiepunten van andere onderwijsinstellingen. Omdat de Gerrit Rietveld Academie aan de poort selecteert, moet iedere student eerst de toelatingsprocedure doorlopen. Studenten die al aan een kunstacademie studeren kunnen wel direct deelnemen aan het toelatingsexamen en daarmee het toelatingsspreekuur overslaan. Wanneer bij de toelating wordt besloten dat een student in een hoger jaar kan instromen, wordt vrijstelling verleend voor het voorgaande jaar of jaren. Deze vrijstelling moet worden onderbouwd met studiepunten van de eerdere opleiding. Het erkennen van studiepunten voor bepaalde vakken is bij de Gerrit Rietveld Academie evenmin aan de orde. Een student die bijvoorbeeld al een (deel-) studie filosofie heeft gedaan, krijgt niet automatisch een vrijstelling voor de filosofielessen, omdat het theorieaanbod bij de Gerrit Rietveld Academie altijd een relatie heeft met beeldende kunst en niet als een losstaand vak wordt aangeboden. De toekenning van studiepunten aan de Gerrit Rietveld Academie is gekoppeld aan de halfjaarlijkse beoordeling van de ontwikkeling van de student.

3.6.3 Uitwisseling van staf en studenten

Met het vaststellen van het nieuwe beleid en het herzien van de lijst met partnerscholen in 2016 is een nieuwe koers gezet om meer de verdieping in te kunnen gaan met onze huidige waardevolle partners.

Tweejaarlijks wordt de partnerlijst heroverwogen. In december 2017 is de lijst met partnerinstellingen opnieuw kritisch bekeken en zijn er enkele partners af gegaan waar geen interesse meer voor is en enkele partners bijgekomen op basis van voordracht van de afdelingen. Momenteel bestaat de lijst uit 49 partnerscholen.

In het verslagjaar hebben 31 studenten van de academie in het kader van uitwisseling een deel van hun studie in het buitenland gevolgd. In ditzelfde jaar zijn 33 buitenlandse studenten via een uitwisselingsprogramma naar de Gerrit Rietveld Academie gekomen. De Gerrit Rietveld Academie streeft naar een evenwichtige situatie per afdeling en met het nieuwe beleid is dat nu beter te realiseren.

In het verslagjaar hebben 6 uitgaande studenten gebruik gemaakt van de Erasmus-beurs, die, afhankelijk van het land waar het programma wordt gevolgd, € 160 tot € 288 per maand bedraagt. Dit is bijna de helft minder dan in 2016.

Een wisselend aantal docenten vervult tijdelijke of vaste functies aan buitenlandse universiteiten en academies. Dit gebeurde voorheen in toenemende mate ook binnen het Erasmus-programma. In 2017 hebben er 2 docent- en stafuitwisselingen plaatsgevonden waarbij een beroep werd gedaan op een Erasmus-bijdrage. Dit is 5 minder dan in 2016.

Vanuit de studenten is er een groeiende interesse om buiten Europa op exchange te gaan. Hierdoor is het budget vanuit Erasmus niet volledig benut. De doelstelling de komende jaren is docent- en stafuitwisseling meer te stimuleren.

Met het Institute for the International Education of Students (IES Abroad) heeft de academie een overeenkomst voor een instroomprogramma voor Amerikaanse studenten. Amerikaanse studenten worden in staat gesteld gedurende één semester hun studie aan de bacheloropleidingen van de Gerrit Rietveld Academie te volgen. De studenten worden niet ingeschreven als student bij de Gerrit Rietveld Academie, maar betalen een kostendekkende fee. In 2017 hebben geen studenten deelgenomen aan dit programma. Er is besloten om het contract vanaf 2018-2019 niet te verlengen.

3.7 Onderwijs aan personeelsleden

In het verslagjaar hebben diverse personeelsleden zich via de lerarenbeurs ingeschreven op een masteropleiding. De academie ondersteunt deze inschrijving van harte want hiermee kan op termijn voorzien worden in de beleidsmatige behoefte het aantal docenten met een mastergraad in het HBO, en met name binnen de academie zelf, te vergroten.

3.8 Wet- en regelgeving

3.8.1 Onderwijs- en examenregeling en Studentenstatuut

De Gerrit Rietveld Academie heeft twee Onderwijs- en examenregelingen (OER): een voor de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving en een voor de twee masteropleidingen die worden uitgevoerd door het Sandberg Instituut.

De masteropleidingen hebben van oudsher een gezamenlijke OER ondanks de door de overheid aangebrachte scheiding in opleidingen. In de praktijk zijn de twee masterstudierichtingen zo gelijk ingericht dat het omschrijven van het onderwijs in aparte regelingen niet bijdraagt aan een beter beeld van de opleidingen. De Onderwijs- en examenregeling is opgenomen in het Studentenstatuut. Jaarlijks wordt het Studentenstatuut/OER opnieuw bekeken op relevantie en desgewenst bijgesteld. Het Studentenstatuut is van de interne website te downloaden, in het Nederlands en het Engels.

Opleidingscommissie

De gezamenlijke Opleidingscommissie voor de bachelor- en masteropleidingen bestaat uit drie studenten en drie medewerkers. In het verslagjaar is de Opleidingscommissie tweemaal bijeen gekomen.

Examencommissie bachelor

In 2000 zijn de examencommissies ingesteld, een voor de bacheloropleiding en een voor de masteropleidingen. De commissie van de bacheloropleiding bestaat uit twee hoofddocenten, een theoriedocent, een extern lid en een ambtelijke secretaris. Momenteel is er een vacature voor een praktijkdocent

In 2017 is de examencommissie drie keer bij elkaar gekomen. De commissie van de bacheloropleiding heeft enkele verzoeken tot vrijstelling van de vooropleiding behandeld. Er zijn geen klachten binnengekomen. Onderwerpen waar de commissie zich mee bezig heeft gehouden waren:

- Toetsbeleid. In 2016 is er een tekst gemaakt over beoordelen op de Gerrit Rietveld Academie. In 2017 heeft een studiedag plaatsgevonden waarbij deze tekst centraal stond. De examencommissie was betrokken bij de voorbereiding van deze studiedag.

- Het eindexamen. Alle hoofddocenten hebben een vragenlijst ontvangen over het eindexamen, het proces er naar toe, de groenlicht beoordelingen, de rol van de gecommiteerden, de rol van de docenten, de manier van werken op de examendag zelf en hoe er omgegaan wordt met zwakke studenten. Op basis van de antwoorden wordt gewerkt aan een document over het eindexamen.
- De examencommissie heeft feedback geleverd op een voorstel voor BKE leerdoelen voor docenten in het kunstonderwijs. Een groot deel van de wijzigingsvoorstellen is overgenomen door de werkgroep.

Examencommissie master

Voor de masteropleiding is de examencommissie in 2017 opnieuw samengesteld, waarbij er in de uitvoering van de taken meer afstand is georganiseerd ten opzichte van afdelingshoofden en directie. De examencommissie is kleiner en flexibeler geworden en bestaat uit een afdelingshoofd, een extern lid en een ambtelijk secretaris. Voorheen waren alle hoofden van de vijf hoofdafdelingen lid. De nieuwe opzet past beter bij de kleine schaal van de organisatie. De hoofden nemen deel aan ad hoc commissies of werkgroepen die verdere onderwijs- en toetsontwikkeling uitvoeren met monitoring en steun van de voorzitter en/of de secretaris.

De voorzitter en de secretaris overleggen over lopende zaken elke eerste dinsdag van de maand. De examencommissie agendeert zaken op de tweemaandelijks hoofdenvergadering. In 2017 heeft de commissie enkele verzoeken tot vrijstelling van vooropleiding behandeld. Er zijn geen klachten binnengekomen.

Onderwerpen waar de commissie zich mee bezig heeft gehouden waren:

- Het organiseren van bredere representatie en betrokkenheid van studenten en tutors bij beleidsontwikkeling.
- De OER heeft enkele kleinere aanpassingen ondergaan en er is begonnen het nieuwe 'OBK-boekje' met anders geformuleerde kwalificatie-eisen daaraan te relateren, net als dat deze leiden tot herformulering van criteria op de formulieren voor de beoordelingen.
- De leden van de examencommissie bezochten steekproefsgewijs meerdere beoordelingen en eindpresentaties. Tijdens de graduation show werd door de secretaris een aantal peers van vergelijkbare Nederlandse opleidingen en instituten rondgeleid, het extern lid was betrokken bij een rondleiding van jonge curatoren.
- De commissie heeft aandacht besteed aan studenten van tijdelijke programma's die studievertraging oplopen of het eindexamen niet halen. De tijdelijke aard van het programma

maakt dat het instituut een rol moet oppakken bij het maken van afspraken bij individuele problemen.

- In 2018 zal een apart protocol worden geschreven. In de aanloop naar de her-accreditatie. Een panel zal tijdens de graduation 2019 de opleidingen bezoeken. Ook wordt er extra aandacht besteed aan het beoordelen en het beschrijven van de eindwerken en theses.

3.8.2 Klachten- en beroepsprocedures

De Gerrit Rietveld Academie kent drie mogelijkheden om bezwaar in te dienen tegen uitspraken en handelingen die ongewenst of wellicht onterecht zijn.

1. COBEX

Studenten die het niet eens zijn met een uitspraak van de examencommissie kunnen zich wenden tot de COBEX, het College van Beroep voor de Eindexamens. Een student kan bij de COBEX beroep instellen tegen:

- Beslissingen van examencommissies en examinatoren;
- Beslissingen met betrekking tot een negatief bindend studieadvies;
- Beslissingen omtrent het vaststellen van het behaald aantal studiepunten;
- Beslissingen met betrekking tot toelating tot de examens;
- Een weigering een beslissing te nemen.

In het verslagjaar is er geen beroep gedaan op de COBEX.

2. Klachten- en Geschillenregeling

Voor klachten over zaken, die niet de examens betreffen, kent de Gerrit Rietveld Academie een Klachten- en Geschillenregeling. In het verslagjaar is hier geen beroep op gedaan.

3. Klachtenregeling Ongewenst Gedrag

Voor personeel en studenten die te maken krijgen met ongewenst gedrag door hetzij personeel, hetzij studenten kent de academie de Klachtenregeling Ongewenst Gedrag. Hiervoor zijn twee vertrouwenspersonen ingesteld: één voor het personeel (personeelslid) en één voor de studenten (studentendecaan). De vertrouwenspersonen kunnen de klager begeleiden bij het indienen van een klacht.

In het verslagjaar is geen beroep gedaan op de regeling.

3.8.3. Het profileringsfonds

In het verslagjaar is éénmaal een beroep gedaan op de Financiële ondersteuning studenten. De student in kwestie heeft in verband met persoonlijke omstandigheden de studie moeten verlengen.

De tegemoetkoming in het instellingscollegegeld voor studenten die in een tweede bachelor- of masteropleiding volgen en voor studenten uit niet-EU-landen is 17 keer toegekend.

3.9 Medezeggenschapsraad

De inspraak van personeel en studenten met betrekking tot het beleid en onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie vindt plaats via de Medezeggenschapsraad (MR). De Gerrit Rietveld Academie heeft een ongedeelde MR. Dat wil zeggen dat alle geledingen van de academie, docenten/medewerkers en studenten gezamenlijk in een MR vertegenwoordigd zijn. Volgens het reglement bestaat de raad uit veertien leden: zeven personeelsleden inclusief de voorzitter en zeven studenten.

Doel van de MR is het bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs en de goede communicatie binnen de organisatie. Dat doet de MR door adviezen te geven en standpunten kenbaar te maken over tal van zaken die zich op de academie voordoen. Tevens heeft de MR instemmingsrecht bij vaststelling of wijziging van een aantal in de statuten nader omschreven zaken. De vergaderingen van de MR zijn openbaar en toegankelijk voor alle leden van de academiegemeenschap.

Vergaderingen van de MR in 2017

In 2017 hebben 9 MR vergaderingen plaats gevonden, te weten op: 12 januari, 16 februari, 5 april, 11 mei, 22 juni, 18 september, 16 oktober, 21 november en 11 december.

Enige onderwerpen waar de MR zich in 2017 mee bezig heeft gehouden zijn:

Het Instellingsplan

De MR heeft twee benaderingen van het instellingsplan, die door het CvB zijn ingebracht, bestudeerd. De tweede versie, van juni 2017, met het voorstel om werkgroepen te betrekken bij specifieke onderwerpen, is door de MR goedgekeurd. De MR heeft de ontwikkeling van het instellingsplan nauwlettend gevolgd en regelmatig navraag gedaan naar de voortgang van het proces, met de bedoeling het CvB te bewegen stappen te zetten richting de totstandkoming van een definitieve versie van het plan.

Goedkeuring van het budget

De MR had dit jaar voor het eerst de taak het budget goed te keuren. In de MR zijn de keuzes besproken voor het toekennen van de extra financiering die beschikbaar is gekomen als gevolg van het afschaffen van de studiefinanciering. De keuze om middelen toe te wijzen voor het verminderen van de werkdruk van de afdelingshoofden en voor extra openingsuren van de werkplaatsen zijn door de MR goedgekeurd en ondersteund. De keuze voor de ontwikkeling van onderzoeksprogramma's is goedgekeurd, maar de MR heeft wel vragen omtrent de continuïteit van deze programma's.

Wijziging van MR leden

De samenstelling van de MR is gedurende 2017 ingrijpend gewijzigd. Drie docent/medewerker leden en de voorzitter hebben hun termijn als MR lid beëindigd. De MR zal zich in deze nieuwe samenstelling met name richten op de onderwerpen diversiteit, de rol van externe (private) financiering in het onderwijs en het personeelsbeleid.

Diversiteit

De speciale aandacht van de MR ging uit naar vraagstukken die verband houden met diversiteit, ongelijkheid, normativiteit en discriminatie. De MR heeft de problemen binnen de academie geïnterpreteerd en een aantal aanbevelingen gedaan om de ambitie van het CvB te ondersteunen. De ambitie van het CvB voor de academie is om een voortrekkersrol te spelen en tot voorbeeld te dienen hoe om te gaan met kwesties omtrent diversiteit, zowel op artistiek- als op onderwijsniveau.

Het betrekken van externe financiering (particulier geld/de private sector) in het onderwijs

De MR is betrokken bij de discussie die is ontstaan door de start van het door het Sandberg Instituut gehoste Masterprogramma "Design of Experiences", in samenwerking met de "University of the Underground". De private financiering van het programma heeft tot veel vragen geleid bij de studenten, docenten en staf, hetgeen de MR ertoe gebracht heeft om opheldering te vragen over het beleid met betrekking tot externe financiering.

Personeelsbeleid

Het personeelsbeleid van de academie is besproken door een werkgroep samengesteld uit (hoofd)docenten, leden van de MR, de nieuw aangestelde personeelsadviseur en een lid van het CvB (Ben Zegers). Hierbij zijn onder andere de volgende onderwerpen aan bod gekomen: het aantal verlengbare eenjarige contracten voor theorie docenten en de criteria om langlopende arbeidscontracten aan docenten aan te bieden.

De Heidag

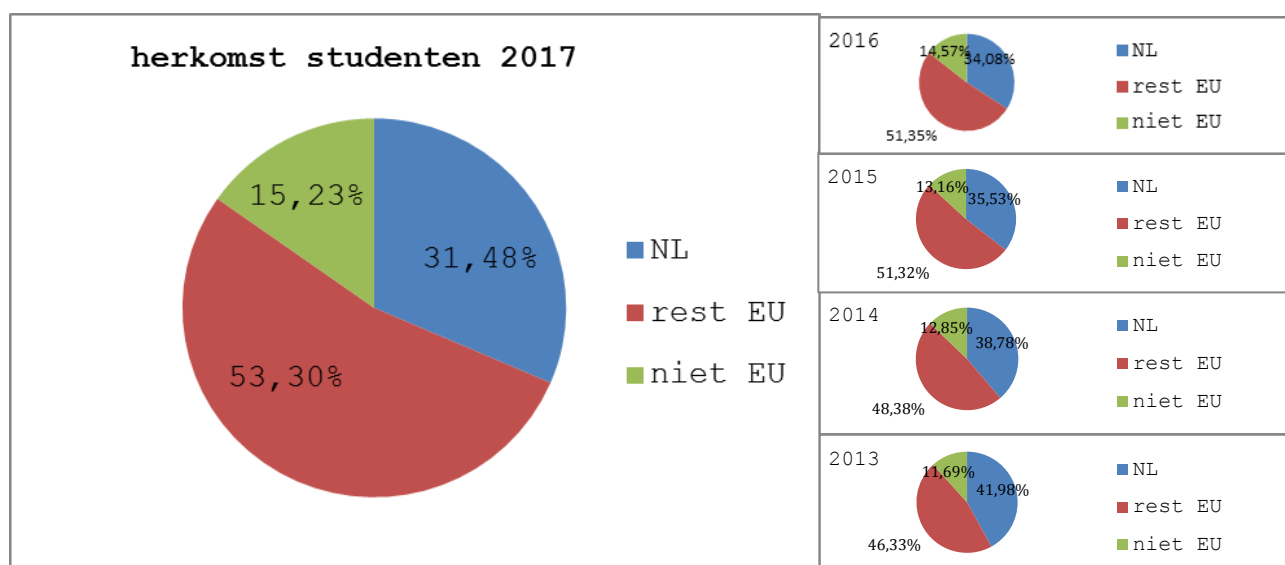
Om persoonlijke redenen is de jaarlijkse Heidag verschoven van eind november 2017 naar begin januari 2018.

4. Studenten

De Gerrit Rietveld Academie heeft een zeer internationaal samengestelde studentenpopulatie; 68,5% van de studenten aan de heeft een niet-Nederlandse nationaliteit (Bachelor 66,3%, Master 78,8%); de studenten zijn afkomstig uit 55 verschillende landen.

Na een lange periode waarin het aandeel buitenlandse studenten tussen de 40 en 45% schommelde tekent zich de laatste jaren een duidelijk stijgende tendens af.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
NL	54,07%	48,05%	43,75%	41,98%	38,78%	35,53%	34,08%	31,48%
rest EU	33,44%	37,91%	42,56%	46,33%	48,38%	51,32%	51,35%	53,30%
niet EU	12,49%	14,04%	13,69%	11,69%	12,85%	13,16%	14,57%	15,23%
totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

4.1 Studentenaantallen

4.1.1 Bacheloropleiding

Op 1 oktober 2017 stonden 720 studenten bij de bacheloropleiding Art & Design ingeschreven, van wie 193 in de propedeuse.

Studentenaantallen per 1 oktober 2017

Studiejaar	Voltijd		Deeltijd		Totaal	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016

Afdelingen Bachelor						
<i>Propedeuse Bachelor Art & Design</i>						
Basisjaar	145	146	48	47	193	193
<i>Hoofdfase Bachelor Art & Design</i>						
Beeldende Kunst	94	98	30	22	124	120
VAV	83	69			83	69
Fotografie	29	26			29	26
Keramiek	16	20			16	20
Glasvormgeving	10	8			10	8
Beeld en Taal	17	21			17	21
Arch. Vormgeving & interieur	28	29			28	29
Design lab	40	31			40	31
Edelsmeden	18	19			18	19
Grafisch ontwerpen	79	81			79	81
Mode	31	28			31	28
Textiele vormgeving	42	29			42	29
Dogtime Instabiele Media			10	14	10	14
Totaal hoofdfase Bachelor	487	459	40	36	527	495
Totaal Bachelor	632	605	88	83	720	688

4.2 Ontwikkelingen in aantallen afgestudeerden en beleid

Zie hoofdstuk 3

4.3 Werving en opvang van studenten

4.3.1 Werving en opvang bacheloropleiding

Jaarlijks wordt in januari de Open Dag georganiseerd. Tijdens de Open Dag tonen de afdelingen het werk van studenten, zijn er proeflessen en presenteert het Basisjaar hun jaarlijkse afdelingsproject, dit jaar was het thema 'numbers'. Potentiële kandidaten hebben op deze dag de gelegenheid een portfolio aan de toelatingscommissie te tonen. De toeloop is steeds buitengewoon groot, ca 2000 bezoekers.

Uit onderzoek is gebleken dat de meerderheid van de bezoekers van de Open Dag op de hoogte is via de website van de Gerrit Rietveld Academie, via informatie van de schooldecaan of via vrienden/bekenden.

Decanen van alle middelbare scholen ontvangen elk jaar informatie inclusief een affiche voor de Open Dag. Zelf geven wij ieder jaar actief voorlichting tijdens de dagen die georganiseerd worden door 4strax, een organisatie die

voorlichtingen organiseert voor middelbare scholieren, gericht op derde- en vierdejaars leerlingen van HAVO en VWO. Aan ca. 200 leerlingen en ouders wordt voorlichting gegeven over het studeren aan onze academie. Vanwege een wijziging in de periode waarin de voorlichtingen worden gegeven van november naar maart, heeft er in het verslagjaar geen ronde plaatsgevonden.

Naar aanleiding van het gestaag dalende percentage Nederlandse studenten initieert de academie verschillende activiteiten die in bijzonder zijn gericht op Nederlandse potentiële studenten. Sinds 2015 organiseert de academie daarom in aanvulling op de Open Dag een op deze groep gerichte Open middag in november.

Vooropleiding

Wie vastbesloten is om een studie aan de Gerrit Rietveld Academie te volgen, maar nog onvoldoende voorbereiding heeft gehad om succesvol toelating te doen, kan zich aanmelden voor de Vooropleiding. Deze is bedoeld voor mensen tot 26 jaar, die minimaal HAVO of MBO hebben of daarin afstuderen. De opleiding duurt een jaar. Als de student de vooropleiding met voldoende resultaat afsluit, is toelating tot het Basisjaar van de Gerrit Rietveld Academie mogelijk. Ongeveer de helft van de cursisten komt uit het buitenland

Oriëntatiecursus (het 0-jaar)

Daarnaast biedt de Gerrit Rietveld Academie het Oriëntatiejaar op de zaterdagmiddag. Deze cursus is bedoeld voor mensen met een beeldende aanleg die serieus en gemotiveerd bezig zijn met beeldende middelen, maar nog geen duidelijke voorstelling hebben van het kunstvakonderwijs.

De cursus stelt hen in staat inzicht te verwerven in hun mogelijkheden, zodat zij een gefundeerde keuze kunnen maken voor een studie aan een kunstacademie. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers ligt hoger dan bij de Vooropleiding.

Begeleiding

Gedurende hun studie werken de studenten individueel of in kleine groepen en kunnen ze hun voor een groot deel het eigen studieprogramma en -tempo bepalen. Als studenten onderdelen buiten de eigen afdeling willen volgen, dan wordt dat besproken met de begeleidende docenten en wordt aan de hand van een motivatie bekeken of dit zinvol is. De docenten bieden zoveel mogelijk maatwerk.

Bij de voorbereiding op het eindexamen wordt de student intensief begeleid door minimaal drie docenten.

Binnen de studiejaren worden de studenten begeleid door hun mentor. Deze is de eerste schakel bij het signaleren van stagnatie en problemen, die in eerste instantie binnen de afdeling worden opgelost. Wanneer dit niet mogelijk is, kan de student worden doorverwezen naar de studentendecaan.

Deze kan de student begeleiden bij motivatie-, structuur-, communicatie- en/of praktische problemen. In het geval van persoonlijke en psychische problemen worden studenten veelal doorverwezen naar externen.

Inhoudelijke coaching

Studenten die dreigen vast te lopen in hun creatieve ontwikkeling worden gecoacht door docenten met ervaring in specifieke artistieke coachingstrajecten.

Aangepast studietraject

In het verslagjaar hebben, voor het eerst sinds jaren, geen studenten gebruik gemaakt van het aangepast studietraject. Dit is een traject waarbij studenten, die ondanks het coachingstraject en begeleiding door de decaan niet goed (in de groep) kunnen functioneren en daardoor studievertraging oplopen, een aangepast studieprogramma wordt geboden.

In dit programma blijft de afstudeerrichting verantwoordelijk voor de student, maar worden docenten binnen, maar ook soms buiten, de afdeling gevraagd de student te begeleiden op een wijze die beter bij de student past. Met de student wordt een overeenkomst afgesloten met betrekking tot de te behalen studieresultaten. Wanneer student hieraan niet voldoet, ondanks de extra inspanningen van de academie, wordt de studie beëindigd. De coach en de studentendecaan zijn bij dit traject betrokken.

Studeren met een handicap

Ieder jaar, aan het begin van het studiejaar, vindt er een inventarisatie onder de studenten plaats waarbij gevraagd wordt naar een eventuele beperking die een belemmering voor de studie kan zijn. Dit jaar is het door 11 studenten ingestuurd. Gedurende het jaar melden zich steeds meer studenten die merken dat zij door een handicap problemen hebben met de studie. In het verslagjaar was van 48 studenten bekend dat zij hinder tijdens hun studie (kunnen) ondervinden door hun beperking. In het algemeen betreffen dit beperkingen op het mentale vlak, dyslexie en AD(H)D.

Dit jaar is er een begin gemaakt met het (opnieuw) samenstellen van een voorlichtingsbrochure met betrekking tot studeren met een handicap en beperking. In deze brochure is de regeling Studeren met een Handicap opgenomen en daarnaast een aantal andere regelingen, waarmee studenten te maken kunnen krijgen, zoals extra studiefinanciering, Profileringsfonds en de studietoeslag.

4.3.2 Werving masteropleidingen

Werving voor de masteropleidingen vindt plaats via de website, advertenties, emailcampagnes, social media, brochure, promotie tijdens Sandberg projecten, de jaarlijkse open dag, rondleidingen en gesprekken voor individuele geïnteresseerden en

groepen, scouting tijdens de eindpresentaties van (internationale) bacheloropleidingen beeldende kunst en vormgeving, mond tot mond reclame, lezingen op bacheloropleidingen en door het aanspreken van alumni. Daarnaast wordt actief geworven via de persoonlijke netwerken van de afdelingshoofden en studenten. Zij treden daarbij op als ambassadeurs van het instituut. Sommige afdelingen hebben een eigen website ontwikkeld om de zichtbaarheid te vergroten. De werving voor de tijdelijke programma's verloopt gericht. Veel kandidaten komen uit het netwerk rond het betreffende onderzoek. Er wordt op specifieke plekken voorlichting gegeven en geadverteerd.

Gemiddeld wordt 10% van de aanmeldingen gehonoreerd. Het aanmeldproces is volledig gedigitaliseerd en daardoor goed toegankelijk. Tijdens de toelatingsprocedure is er één contactpersoon voor algemene vragen en zijn alle coördinatoren aanspreekbaar voor afdelingsgebonden vragen. Het is gebleken dat geïnteresseerde studenten dit persoonlijke contact op prijs stellen.

Van alle toegelaten studenten in 2017 voldeden 8 studenten niet aan één van de toelatingseisen. Meestal bezit men geen Bachelor in Design of Kunst. Voor elk van hen is gemotiveerd waarom aanname belangrijk werd geacht. Zij zijn vervolgens allen met goedkeuring van het CvB toegelaten.

4.4 Bindend studieadvies

Bij de kerstbeoordeling in 2016 hebben 16 studenten uit het Basisjaar een waarschuwing bindend studieadvies ontvangen, dit was 7 minder dan vorig jaar. Van deze 16 zijn er 5 aan het eind van het jaar doorgestroomd naar een vakklas, 2 volgen opnieuw het Basisjaar, 5 zijn gestopt met de studie en 4 hebben een Bindend Studieadvies ontvangen.

Aan het eind van 2015-2016 zijn er geen waarschuwingen bindend studieadvies uitgedeeld in de DOG-time propedeuse, daarom zijn er ook geen bindend studieadviezen uitgedeeld. Aan het eind van het studiejaar 2016-2017 heeft één DOG-time student een waarschuwing bindend studieadvies ontvangen. Deze student heeft de academie verlaten.

Aan het eind van het eerste propedeuse jaar 2016-2017 hebben 3 deeltijdstudenten een waarschuwing bindend studieadvies gekregen.

In het kader van de pilot bindend studieadvies in een hoger jaar, zijn er dit jaar twee waarschuwingen uitgedeeld. Er zijn geen bindende studieadviezen uitgedeeld aan studenten in hun tweede studiejaar.

4.5 Toelating en selectie

Toelatingen bacheloropleidingen

Kandidaten kunnen tijdens het toelatingsspreekuur in een kennismakingsgesprek een toelichting op hun werk geven. De aspirant-student laat tijdens dit gesprek met een docent, dat ongeveer 20-30 minuten duurt, een ruime hoeveelheid recent werk zien en praat over zijn of haar verlangens en gedachten om de academie te volgen. Aan het einde van het gesprek ontvangt de aspirant-student een advies over het al dan niet deelnemen aan het toelatingsexamen. Bij een positief advies krijgt de kandidaat een aanmeldformulier uitgereikt. Buitenlandse kandidaten die niet in de gelegenheid zijn naar het toelatingsspreekuur te komen, hebben de mogelijkheid hun portfolio met een motivatie online in te dienen bij Bureau Toelatingen van de academie. Aan de hand van het werk en de motivatiebrief wordt beoordeeld of de kandidaat aan het toelatingsexamen mag deelnemen.

Tijdens het toelatingsexamen wordt met de individuele kandidaten gesproken aan de hand van door hen gemaakte opdrachten en meegenomen werk. De basisjaarkandidaten worden door twee onafhankelijk van elkaar werkende commissies beoordeeld. Deze commissies zijn samengesteld uit een docent van het basisjaar, een docent van een ontwerpafdeling, een docent van een autonome afdeling en een student. Op basis van de oordelen en commentaren velt de Eindcommissie Toelatingen uiteindelijk het eindoordeel. De kandidaten die zich voor een vakafdeling of de deeltijdstudie hebben aangemeld, worden beoordeeld door een commissie die is samengesteld uit een hoofddocent en docenten/studenten van de desbetreffende afdeling. Deze commissie formuleert een adviserend oordeel, op basis waarvan de Eindcommissie Toelatingen een eindoordeel velt. De kandidaten die zich voor de Vooropleiding en de Oriëntatiecursus hebben aangemeld, worden beoordeeld door een commissie van docenten van de betreffende cursus. Deze commissie velt een eindoordeel.

Aanmeldingen voor het studiejaar 2017/2018

Tijdens het studiejaar 2016/2017 hebben 622 kandidaten een gesprek gehad tijdens de toelatingsspreekuren: 483 kandidaten voor het basisjaar voltijd (waarvan 1 kandidaat met het voornemen de studie Beeld & Taal te gaan volgen), 63 kandidaten voor eerste studiejaar deeltijd, en 76 kandidaten voor de vakklassen (zij-instroom). Van de 622 spreekuurbezoekers kregen 418 kandidaten een aanmeldformulier uitgereikt voor het toelatingsexamen.

271 kandidaten hebben hun portfolio ingediend ter beoordeling en daarvan kregen 114 kandidaten een aanmeldformulier toegezonden. Kandidaten die al een propedeuse aan een kunstacademie hebben behaald in Nederland, Duitsland, België, Frankrijk, Zwitserland,

Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk of Ierland, kunnen een aanmeldformulier aanvragen en hoeven niet op het spreekuur te komen of een portfolio in te dienen. 44 kandidaten met een afgeronde propedeuse hebben hiertoe een verzoek ingediend en een aanmeldformulier ontvangen. Van de in totaal 576 kandidaten die toelatingsexamen mochten doen, hebben zich 523 kandidaten aangemeld voor het toelatingsexamen. 47,61% van deze kandidaten is toegelaten, 36,52% is afgewezen en 15,87% is niet verschenen op het examen. Van de 38 cursisten die de Vooropleiding 2016-2017 van de Gerrit Rietveld Academie succesvol hebben afgerond, zijn uiteindelijk ook nog eens 25 studenten ingestroomd in de propedeuse. *Overall is 27,88 % van alle kandidaten die zich hebben aangemeld voor de toelatingsprocedure toegelaten tot de opleiding.*

	Aanmeldingen 1 ^e ronde	Naar 2 ^e ronde	Afgewezen	No-show	Toegelaten
Spreekuur	622	418	191	83	249 (27,88%)
Portfolio	271	114			
Prop. Elders		44			
Vooropleiding					25
Totalen	893	576			274

Selectie

Alleen al de verschillen in leeftijd en nationaliteit maken het een hachelijke zaak de Rietveldstudent in enkele termen te karakteriseren. Toch zijn er opvallende overeenkomsten. Voor veel studenten geldt dat ze zeer zelfstandig, zelfbewust en kritisch zijn. Zij zijn in de regel ook iets ouder dan de gemiddelde student in het hoger beroepsonderwijs. De buitenwacht kenschetst de Rietveldstudenten vaak als eigenzinnig. Binnen de academie wordt daar precies zo over gedacht. Verwonderlijk is dat niet: al bij de selectie wordt naar onafhankelijke geesten gezocht en het onderwijs is er op gericht het zelfbewustzijn verder te versterken. In toelatingsgesprekken en - examens wordt nagegaan of de kandidaten in grote trekken aan het volgende ideaalbeeld voldoen:

- geeft in zijn werk blijk van een open en nieuwsgierige kijk op de wereld;
- heeft een onderzoekende instelling;
- toont betrokkenheid bij zijn werk en alles wat hij verder onderneemt;
- geeft blijk van intelligentie, eigenzinnigheid en een communicatieve instelling;
- kan gemakkelijk associëren en kritisch analyseren;
- is geïnteresseerd in de wereld van kunst en cultuur;
- heeft een sterk ontwikkeld beeldend vermogen.

Aan de Gerrit Rietveld Academie heeft de student de rol van participant, niet van klant. Er wordt een actieve bijdrage van hem verwacht als het gaat om de vormgeving en uitvoering van het

onderwijs. Bij het samenstellen van het onderwijs wordt rekening gehouden met zijn wensen, net zoals rekening gehouden wordt met de wensen van de docenten, afdelingen en het al dan niet georganiseerde beroepsveld. Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie is gericht op de individuele student. Vanaf het allereerste verzoek om kennismaking hanteert de academie een individuele benadering, die na de toelating wordt voortgezet in individuele begeleiding, dat wil zeggen begeleiding gericht op individuele kwaliteiten.

4.6 Buitenlandse studenten, vreemdelingenwet

De kwaliteit van de buitenlandse studenten op de Gerrit Rietveld Academie is veelal van een hoog niveau, niet in de laatste plaats omdat veel van hen in het land van herkomst al (deels) een kunstopleiding hebben gevolgd. Hun aanwezigheid draagt sterk bij aan de internationale uitstraling en de kwaliteit van de academie.

Deze buitenlandse studenten, met name die uit niet EU/EEA - landen, hebben extra ondersteuning nodig bij praktische zaken. Zaken waarbij de academie deze studenten moet helpen zijn: het aanvragen van een verblijfsvergunning; aanvragen van verzekeringen, openen van een bankrekening, het aanvragen van zorgtoeslag/huurtoeslag, aanvragen van kwijtschelding bij gemeentebelastingen en het vinden van huisvesting.

Huisvesting

De Gerrit Rietveld Academie heeft overeenkomsten met vier studentenwoningbouworganisaties wat de volgende mogelijkheden biedt:

- DUWO heeft, sinds september 2016, 86 gemeubileerde en gestoffeerde eenheden gereserveerd voor de Gerrit Rietveld Academie in een nieuw opgeleverd complex in de Jacques Veltmanstraat. Hiervan zijn 25 eenheden specifiek bestemd voor masterstudenten. De wooneenheden van DUWO kunnen alleen worden toegewezen aan internationale studenten, met een maximum van 1 jaar voor bachelorstudenten en twee jaar voor masterstudenten
- Ymere heeft voor 10 kale kamers in de Willemstraat een voorrangsregeling voor Rietveldstudenten die zijn ingeschreven bij Studentenwoningweb
- Stichting Diogenes heeft acht kale kamers gereserveerd voor de Gerrit Rietveld Academie in het Claes Claesz hofje in de Jordaan.
- Heesterveld Creative Community biedt in samenwerking met Ymere hogerejaars studenten de mogelijkheid om een woning te huren in de Community in Amsterdam Zuid-Oost tegen een aantrekkelijke huur. Wel wordt van deze studenten verwacht dat zij creatieve activiteiten ontplooiën waarbij bewoners van Zuid-Oost worden betrokken. Ieder jaar is er een aantal studenten dat deel neemt aan deze Community.

5. Personeel

5.1 Personeelsbeleid

In de Cao onderhandelingen tussen de vereniging hogescholen en de vakbonden met het doel ingaande maart 2017 een verlenging van de tot dan lopende Cao te bewerkstelligen is met de vakbonden overeen gekomen het 3^e jaar de ww weer in ere te herstellen. Dit 3^e jaar was met het in werking treden van de WWZ (medio 2015 verdwenen). Verder is in het overleg besloten de bovenwettelijke regeling HBO (=BWRHBO) te versoberen.

De BWRHBO is een regeling die werknemers onder bepaalde voorwaarden tijdens de ww-periode van een kleine toelage voorzien kan en na de ww-periode voor een periode de ww-uitkering vervangt. Alleen medewerkers die meerdere jaren in dienst zijn geweest binnen het onderwijs kunnen van deze regeling genieten.

Invulling formatie docenten

De docententeams van zowel de bachelor- als de masteropleidingen bestaan voor een belangrijk deel uit jonge, vernieuwende kunstenaars en vormgevers die als zodanig werkzaam zijn in de praktijk. Hiermee kan gericht ingespeeld worden op de wisselende stromingen binnen de wereld van beeldende kunst en vormgeving. De bemensing van de teams vindt ieder studiejaar plaats door docenten op basis van een contract aan te stellen, een projectopdracht te geven, dan wel door jonge kunstenaars als gastdocent met een vrije opdracht een creatieve impuls te laten geven aan de studenten. Op deze wijze kan op basis van het te verzorgen onderwijsprogramma het voor iedere student gewenste maatwerk worden geleverd.

Formatievaststelling en werving

Aan het begin van de zomer spreken het CvB lid bacheloronderwijs en het hoofd personeelszaken met alle hoofddocenten over de docentenformatie voor het in het vooruitzicht liggende studiejaar. Dit om te bepalen welke docenten, veelal uit specifieke vakdisciplines voortkomende kunstenaars, de afdelingen gaan bemensen. De hoofddocenten werven en selecteren zelf in bijna alle gevallen de nieuw aan te stellen docent. Het CvB lid bacheloronderwijs neemt dan de definitieve beslissing over de aanstelling. Bij de masteropleidingen vindt de invulling op vergelijkbare wijze plaats. In augustus is een adviseur personeelszaken specifiek voor bachelor zaken aangesteld die in feite op het moment suprême in dienst is gekomen, namelijk het moment dat alle aanstellingen voor het OP ingevuld en geformaliseerd moesten worden in het salarissysteem. Dit proces is succesvol verlopen.

Voor vacatures in algemeen- en onderwijs ondersteunende functies wordt geworven in dagbladen of op een wervingssites dan wel door

middel van het inschakelen van een extern wervingsbureau. Op de website van de academie wordt dan een link geplaatst en/of aanvullende informatie verstrekt. De selectie van de meest geschikte kandidaat wordt dan uitgevoerd door een intern samengestelde commissie.

5.2 Personeel: feiten en cijfers

Algemeen

Ook in het jaar 2016 is gebruik gemaakt van de diensten van zelfstandige kunstenaars die de studenten begeleiden in hun zoektocht naar het kunstenaarschap. Deze docenten werken als zelfstandige en worden gehonoreerd op basis van een factuurbetaling. Ook bij de master zijn veel buitenlandse docenten op deze wijze verbonden aan de hogeschool.

De omvang van de inzet van docenten op factuurbasis is vergelijkbaar met ca. 15 fte. Deze inzet komt bovenop de in onderstaande tabel becijferde omvang van het OP en dient te worden betrokken bij het vaststellen van het aandeel 'directe' fte's. Een vergelijking met voorgaande jaren laat zien dat de inzet van docenten op basis van een factuurbetaling groeit hetgeen mede komt door het feit dat de master meerdere tijdelijke studierichtingen heeft opgestart.

Naast het vaste, tijdelijke en via factuur ingehuurde personeel werden nog ca. 350 gastdocenten ingezet. De mogelijkheid om zelfstandige kunstenaars/ontwerpers op zzp-basis in te zetten is formeel nog niet geregeld. In de laatste berichten is door het ministerie aangegeven dat verwacht wordt dat medio 1 januari 2020 een regeling het licht gaat zien wordt die de relatie tussen de organisatie en de zzp'er ook wettelijk helder zal moeten regelen.

Een heroverweging van de uit 1914 stammende wettelijke kaders zal hopelijk leiden tot een helderder kader waarbinnen de zelfstandigheid van de kunstenaar als docente bij de academie kan worden uitgevoerd. Werken vanuit zelfstandigheid als kunstenaar is een positie waar de academie feitelijk ook studenten voor opleidt dus vreemd is het niet dat de academie werft uit deze bron.

Onderwijzend Personeel (OP)

De formatie van het docententeam is een afgeleide van het aantal studenten en het onderwijsprogramma. De bezetting zoals hieronder weergegeven geeft, gezien de inhuur van factuurdocenten die niet via het salarissysteem betaald en dus niet geregistreerd worden een incompleet beeld van het OP totaal.

Met enkele ervaren en gewaardeerde docenten, is afgesproken dat ze ook na de AOW leeftijd bereikt hebbende, les blijven geven. Dit om het jaar af te ronden dan wel om kennis over te dragen aan jongere collega's.

Onderwijsondersteunend personeel (OOP)

Het gros van de medewerkers OOP is werkzaam in de werkplaatsen. Wisselingen van de wacht hebben hier bijna niet plaatsgevonden. Binnen deze groep heeft dus geen noemenswaardige beweging plaatsgevonden in omvang dan wel organisatievorm.

Algemeen Ondersteunend Personeel (AOP)

Bij het AOP hebben geen substantiële wijzigingen in de structuur en omvang van de formatie plaatsgevonden. Wel heeft de secretaris CvB/RvT zijn functie binnen de academie verruild voor een bij een andere hogeschool. In zijn de vacature is inmiddels voorzien middels externe werving. Na enkele jaren gewerkt te hebben met interim hoofden, is bij de afdeling ICT een nieuw hoofd aangesteld.

Bezetting d.d. 31 december 2017

	2017	2016	Fte 2017	Fte 2016
Aantal vrouwen CvB	1	1	0,9	0,9
Aantal mannen CvB	2	2	1,6	1,6
Totaal CvB	3	3	2,5	2,5
Aantal vrouwen OP	59	52	14,45	13,72
Aantal mannen OP	75	76	18,96	20,36
Totaal OP	134	128	33,41	34,08
(de docenten contractonderwijs zijn meegeteld bij het totaal)				
Aantal vrouwen OOP	31	23	12,97	9,79
Aantal mannen OOP	31	26	12,98	11,99
Totaal OOP	62	49	25,95	21,78
Aantal vrouwen AOP	53	55	26,66	26,42
Aantal mannen AOP	27	29	20,06	17,26
Totaal AOP	80	84	46,72	43,68

Gemiddelde omvang dienstbetrekking

Vrouwen	0,38
Mannen	0,39

Totaal M+V+Fte	279	262	108,68	102,25

<u>Contractonderwijs</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Aantal vrouwen	6	5	1,02	0,94
Aantal mannen	2	2	0,18	0,22
Totaal	8	7	1,2	1,16

<u>Tijdelijke contracten</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>Fte 2017</u>	<u>Fte 2016</u>
Aantal vrouwen OP	33	29	6,03	6,13
Aantal mannen OP	34	36	5,56	6,96
Totaal OP	67	65	11,59	13,09
Aantal vrouwen OOP	16	5	4,56	3,14

Aantal mannen OOP	9	7	2,22	1,5
Totaal OOP	25	12	6,78	4,64
Aantal vrouwen AOP*	30	33	10,8	10,74
Aantal mannen AOP*	8	11	3,6	3,06
Totaal AOP	38	44	13,14	13,8
Totaal M+V+Fte	130	143	31,51	36,58
Gemiddelde omvang tijdelijke dienstbetrekking				
Vrouwen			0,27	
Mannen			0,22	

Indeling in functieschalen

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
15	1	1
14		
13	20	20
12	44	46
11	57	51
10	34	25
9	8	10
8	41	40
7	24	19
6		3
5	10	8
4	7	4
3	2	2
2		
1	31	32
	279	261

5.3 Arbeidsomstandigheden

De Gerrit Rietveld Academie maakt voor de uitvoering van Arbo-ondersteuningsactiviteiten gebruik van de Arbodienst Zorg van de Zaak. Deze arbodienst verleent op basis van een zogenaamde maatwerkregeling diensten. Een gecertificeerde bedrijfsarts houdt, afhankelijk van de noodzaak hiertoe spreekuur op de eigen locatie en overlegt met personeelszaken en/of leidinggevenden. Alle aanvullende zorgverlening wordt, naar gelang dit vanuit het spreekuur voortkomt, eveneens ondersteund door ZvdZ dan wel door andere organisaties die in die bijzondere zorg gespecialiseerd zijn. Dit geldt voor de uitvoering van de Livvit-regeling, de Wet Poortwachter en voor andere Arbo-aangelegenheden zoals de Risico Inventarisatie, het AGSU- en PAGO beleid en dergelijke. In maart 2017 is een zogenaamd Periodiek Medisch Onderzoek (=PMO) gehouden. Aan dit onderzoek heeft iets minder dan 30% van de medewerkers deelgenomen die na een beperkt medisch dan wel een uitvoeriger medisch onderzoek een verslag toegestuurd hebben gekregen met daarin de status quo van de medische status op de onderzochte gebieden.

Waar nodig zijn medewerkers door de bedrijfsarts benaderd voor een persoonlijk onderhoud. De conclusies en aanbevelingen die uit het algemeen onderzoek dat door middel van een aanvullende vragenlijst is afgenomen worden besproken met de MR en kenbaar gemaakt in de afdelingsoverleggen.

Beleid fysieke belasting

Om te zorgen dat wordt gelet op een goede werk- en zithouding en daarmee kans om fysieke problemen zoals RSI te voorkomen wordt bij de aanvang van werkzaamheden aan alle nieuwe medewerkers die een bureaufunctie bekleden een RSI-folder overhandigd. Waar nodig worden, i.o.m. de arbo-coördinator, hulpmiddelen aangeschaft.

Bij de informatieverstrekking wordt meegenomen dat niet alleen op het werk de stoel en de computer goed moeten staan maar dat dat ook in de thuissituatie het geval moet zijn.

Rookbeleid

In alle gebouwen van de academie geldt een rookverbod.

Klachtenregeling Ongewenst Gedrag

Voor personeel dat te maken krijgt met ongewenst gedrag door hetzij personeel, hetzij studenten, kent de academie de Klachtenregeling Ongewenst Gedrag. In 2017 zijn bij de afdeling Personeelszaken geen schriftelijke klachten binnengekomen.

Ziekteverzuim

De in 2017 ontstane arbeidsongeschiktheid is voor het grootste deel te wijten aan niet vermijdbare medische klachten.

Het ziekteverzuim van 2017 is lager dan in 2016: 2,24% versus 2,7% in 2016.

Even relativerend: bij de GRA werkt ca. 100 fte. aan menselijk kapitaal. 2,24% AO betekent dus dat er 2,24 medewerkers het hele jaar door niet aanwezig zijn geweest. De kosten hiervan zijn ca. 150k. In feite heel laag en gelukkig maar heel weinig collega's die ernstig ziek zijn (ca. 0,5).

Werkdruk/taakbelasting

De werkdruk en taakbelasting maken onderdeel uit van de te houden functioneringsgesprekken en wordt uitgevraagd in het MTO. Tijdens piekperioden of bijzondere omstandigheden, zoals het eindexamen of invoering van een nieuw automatiseringssysteem, wordt extra personeel ingehuurd of worden extra uren toegekend.

5.4 Arbeidsvoorwaarden

Vakbondsoverleg

In het verslagjaar heeft één keer overleg met vertegenwoordigers van de centrales voor overheid- en onderwijspersoneel plaatsgevonden.

Contractvormen

De academie werkt niet met flexibele contracten en niet met min-max contracten. Wel worden diverse tijdelijke, klein van omvang zijnde en dus kortdurende werkzaamheden uitgevoerd door studenten die betaald worden op basis van een oproepcontract. Hiermee wordt aan Rietveldstudenten de mogelijkheid geboden iets bij te verdienen. Deze contracten worden afgesloten conform hoofdstuk D van de Cao.

Arbeidsmarkttoelage

In 2017 is deze regeling niet toegepast.

Verrekening vakbondscontributie

Ook in 2017 is door diverse medewerkers gebruik gemaakt van de verrekening van de vakbondscontributie met de eindejaarsuitkering.

Besteding DAM-gelden (Decentrale Arbeidsvoorwaarden Middelen):

De GRA heeft in 2017 ca. € 80.080,- besteed aan de decentrale middelen. Begroot was: € 75.000,-

Specificatie van de uitgaven:

Extra kosten Woon-werkverkeer	€ 41.510,-
Livvit	€ 15.127,-
IPAP verzekering geheel+gedeeltelijk	€ 23.443,-
Totaal	€ 80.080,-

Uitgaven in het kader van het professionaliseringsplan

Out of pocketkosten professionalisering:

Loonsom	Uitgaven	% van de loonsom	& afwijking vd loonsom:	€afwijking budget:
€5.722.865-	€63.233,-	1,1%	-1,9%	-108.452,-

6. Materiële voorzieningen en milieuzorg

6.1 Huisvesting

6.1.1 Gebouwen

De Stichting Gerrit Rietveld Academie (Gerrit Rietveld Academie en het Sandberg Instituut) is voor het grootste gedeelte gehuisvest op een locatie aan de Fred. Roeskestraat met twee gebouwen in eigendom, te weten:

- het *Rietveldgebouw*, Fred Roeskestraat 96 (circa 9000 m2 bruto, 6500m2 nuttig oppervlak);
- het *Bentham & Crouwelgebouw (BC)*, Fred Roeskestraat 98 (circa 6500 m2 bruto, 4500 m2 nuttig oppervlak).

Dependances :

Overschiestraat 188

Sinds de zomer van 2015 heeft de Rietveld Academie een nieuwe dependance gehuurd gevestigd op de Overschiestraat 188. Deze locatie is gehuurd ter vervanging van de Vetterstraat 66 en de Olympic Plaza. De Overschiestraat beschikt over een kantoorgedeelte verdeeld over drie verdiepingen van ongeveer 2000m2 en een grote hal van ruim 2000m2. Het Sandberg Instituut, voorheen gevestigd op de hoogste drie verdiepingen in het BC gebouw is in zijn geheel naar de Overschiestraat verhuisd en is daarmee de hoofdgebruiker van de nieuwe dependance. Het SI maakt met name gebruik van de kantoren verdeeld over de eerste en tweede verdieping en heeft een eigen entree.

De bachelorafdeling Beeldende Kunst heeft een aantal studio- en presentatieruimtes op de begane grond in deze nieuwe dependance. De locatie geeft daarnaast ruimte aan een tekenlokaal en diverse projectruimtes, te gebruiken door alle Rietveld en Sandberg-studenten. In 2017 is er tijd en aandacht besteed aan het verbeteren van de locatie om een meer geschikte onderwijslocatie te faciliteren.

Guest Houses

Het pand aan de Fred Roeskestraat 105 doet ook in 2017 weer dienst als guesthouse 'Grey House', residentie voor (buitenlandse) gastdocenten van de Rietveld Academie evenals een verdieping in het pand aan de Irenestraat 19, guesthouse van de (buitenlandse) gastdocenten van de Master.

In totaal heeft de Rietveld Academie zo'n 20.000 m2 bruto ruimte in gebruik:

- Rietveld gebouw: 9000m2
- BC gebouw: 6500m2
- Overschiestraat: 4300m2
- Grey house: 105m2
- Guesthouse: 130m2

6.1.2 Bouwkundige aanpassingen

In 2017 is, in aanloop naar een nieuwe huisvestingssituatie van de academie in 2019, verbouwd in het Rietveld en Benthem & Crouwel gebouw. Alle onderstaande verbouwingen zijn uitgevoerd in lijn met het plan betreffende de shuffle binnen de Rietveld Academie.

Begane grond Rietveld gebouw

Op de begane grond is er extra ruimte gecreëerd voor de textielafdeling. De opslag van de kantine en de werkplaats zijn verplaatst naar elders in het pand waarna de beschikbare ruimte met enkele aanpassingen geschikt is gemaakt voor textiel.

2de etage Rietveld gebouw

De 2de etage is tijdens de zomervakantie verbouwd en heringedeeld. Hierdoor is er ruimte gekomen om Beeld en Taal en Mode hier te huisvesten. Dit sluit aan op de visie binnen het onderwijs over samenwerking tussen diverse afdelingen.

6de etage Benthem & Crouwel gebouw

Het was een lang gekoesterde wens om de etage van het basisjaar te ontlasten maar daarvoor diende oriëntatiejaar en vooropleiding ergens anders gehuisvest te worden. In de zomer van 2017 is dit eindelijk gerealiseerd door de 6de etage van het Benthem & Crouwel gebouw te verbouwen. Deze etage dient tegenwoordig als afdelingsruimte voor het oriëntatiejaar en vooropleiding. Op het moment dat oriëntatiejaar en vooropleiding geen les hebben zijn er meerdere reserveerbare ruimtes die door iedereen te gebruiken zijn.

6.1.3 Groot onderhoud

In 2017 is er behalve vervangen verlichting groot onderhoud uitgevoerd aan de gebouwen. Wel zijn een heel aantal kleine reparaties uitgevoerd zoals het verhelpen van niet sluitende ramen en deuren. Het vervangen van een enkele onderdorpel etc.

Verlichting

In de verduurzaming van onze gebouwen zijn wij de komende jaren bezig om alle verlichting te vervangen door ledverlichting. In 2017 hebben wij alle lampen op 3de en 2de etage van het Rietveld gebouw vervangen door ledverlichting. Daarnaast hebben wij in het Benthem & Crouwel gebouw alle lampen in de toiletten en trappenhuisen vervangen voor ledlampen.

Jaarlijks onderhoud

In 2017 is al het andere jaarlijks onderhoud (van o.a. de ovens (Blaauw), liften (Kone), beveiliging (Stanley) uitgevoerd conform contract. Daarbij heeft de academie, waar van toepassing, voldaan aan zijn wettelijke verplichtingen.

6.2 Faciliteiten

Faciliteiten

Door de verbouwingen in het BC gebouw en GRA gebouw van de laatste jaren, zijn de faciliteiten aanzienlijk verbeterd. Daarnaast voert de Rietveld jaarlijks grote en kleine aanpassingen uit om te voldoen aan de wensen en eisen van studenten, medewerkers en de wetgever.

Systemen

In de zomer van 2017 zijn de brandmeldcentrale en het toegangscontrolesysteem vervangen. Beide systemen waren niet meer van deze tijd en de economische levensduur was verlopen. Door het vervangen van de brandmeldcentrale voldoen wij aan nieuwste wet- en regelgeving op het gebied van brand veilige gebouwen. Door het vervangen van het toegangscontrolesysteem kunnen wij beter inspelen op de huidige eisen/wensen omtrent toegang tot de gebouwen en ruimtes. Een bijkomend voordeel is dat de nieuwe systemen overeenkomen met de nieuwe systemen in de nieuwbouw.

6.3 Werkplaatsen

De Gerrit Rietveld Academie heeft een groot aantal werkplaatsen waar de studenten kunnen beschikken over een diversiteit aan ambachtelijke en digitale technieken om hun werk uit te voeren. Aan het begin van elk schooljaar kunnen de studenten een rondleiding volgen langs de verschillende werkplaatsen. Tijdens de studie kunnen zij kennismaken met de werkplaatsen via afdelingoverschrijdend onderwijsaanbod.

De verschillende werkplaatsen zijn zoveel mogelijk geconcentreerd in de gebouwen gehuisvest:

- Hout, metaal, sieraadontwerp en glas in de laagbouw van het hoofdgebouw;
- Keramiek op de BG in het BC-gebouw
- In de kelder van het hoofdgebouw de grafische werkplaatsen en drukkerijen (grafiek, zeefdruk, textiel, boekdruk/zetterij en de werkplaats CadCam.
- ICT werkplaats in het hoofdgebouw; In 2013 is de ICT-werkplaats opgesplitst in een beeldbewerkingswerkplaats en een zelfstandig opererende algemene werkplaats. ICT werkplaats, video-editing werkplaats, geluidsstudio en film- en animatiestudio in de nieuwbouw op de 5^e verdieping.

De afdelingen Mode (naaiatelier), Textiel (weverij) en Fotografie (doka en studio) beschikken over een werkplaats direct naast de afdeling, evenals de werkplaatsen van de eerder genoemde afdelingen Sieraadontwerp, Keramiek en Glas.

6.4 Milieuzorg, energie en veiligheid

Het zorgvuldig omgaan met grondstoffen, afvalstoffen, het gebouw en de veiligheid van gebouwen en terreinen enerzijds en de persoonlijk veiligheid van studenten en medewerkers heeft binnen de academie de nodige aandacht. De regels waar studenten zich in dit kader aan moeten houden zijn vastgelegd in de huisregels die zijn opgenomen in het studentenstatuut.

Milieuzorg

Wet verontreiniging oppervlaktewater

Waternet is de vergunningsverlener in het kader van de op basis van de Wet Milieubeheer verplichte vergunning voor het lozen van afvalwater. Het proceswater dat uit werkplaatsen en gootstenen ten behoeve van de schilderactiviteiten wordt verzameld, wordt afdoende gezuiverd door middel van elektrochemische reactie (vuilwaterinstallatie).

Afvalscheiding

Zorgvuldig omgaan met grondstoffen en afvalstoffen heeft een duurzaam effect. Hergebruik van diverse materialen wordt gestimuleerd door een aantal producten zoals hout, klei, metaal en karton, gescheiden in te zamelen. De verschillende materialen worden zoveel mogelijk gescheiden aangeboden, hergebruikt en afgevoerd. Bedrijfsafval wordt met een pers geminimaliseerd in volume, evenals het papier en karton. Ook op de dependances zorgen we voor de mogelijkheid tot het scheiden van het afval. In 2017 heeft de Rietveld minder afval geproduceerd dan in 2016. Het afval wordt voor 100% gerecycled of hergebruikt.

Energie

In 2010 is de Gerrit Rietveld toegetreden tot het MJA3, dat gericht is op duurzame bedrijfsvoering door hogescholen. Het convenant MJA3 beoogt een afname van het energieverbruik met 2% per jaar, gemeten van 2005, resulterend in een reductie van 30% in 2020. In een EEP (Energie Efficiency Plan) worden energiebesparende maatregelen en de energiezorg beschreven. In het EEP van de Rietveld voor de periode 2013-2016 is een aantal verplichte maatregelen opgenomen om het energieverbruik verder terug te dringen en minimaal 8% te besparen.

In 2017 heeft de Rietveld Academie een nieuwe EEP opgesteld die inmiddels is goedgekeurd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hierin hebben wij ons gecommitteerd om in de periode 2017-2020 minimaal 12% energie te besparen.

In 2017 heeft de Rietveld Academie een besparing gerealiseerd van 4% op het totale energieverbruik door diverse maatregelen.

RIE

In 2017 is gestart met de voorbereidingen voor het uitrollen van aan nieuwe RI&E. De Academie maakt daarbij gebruik van de RI&E-Tool welke beschikbaar is gesteld door Zestor.

PAGA/PMO

In 2017 is, op vrijwillige basis, een periodiek medisch onderzoek aangeboden aan de medewerkers. Ca. 20% heeft hier gebruik van gemaakt. Volgend jaar verwachten wij de uitslag in een rapport te kunnen presenteren.

Gevaarlijke Stoffen

De werkgroep "gevaarlijke stoffen" heeft het plan van aanpak "veilig werken met gevaarlijke stoffen" verder doorgevoerd en ook nieuwe producten onderzocht en geregistreerd. De werkplaatsbeheerders houden de opslag van stoffen in de gaten en zien er op toe dat deze conform regelgeving wordt beheerd.

Bedrijfshulpverlening

Het BHV team bestaat uit ongeveer 35 medewerkers, die jaarlijks een BHV-praktijkdag (herhaling) volgen. In 2017 is de training door Trigion Safety Opleidingen verzorgd. Zeven medewerkers (werkplaatsbeheerders) hebben tevens een EHBO- herhalingsdag gevolgd. Het BHV team wordt aangestuurd door drie ploegleiders en gecoördineerd door het hoofd BHV.

Vluchtrouteplattegronden

De wijzigingen welke zijn voortgekomen uit de interne verbouwingen zijn verwerkt in het Veiligheidsplan. De bestaande vluchtrouteplattegronden zijn geüpdatet en vervangen. Alle vluchtrouteplattegronden zijn aangevuld met een nummer wat 24/7 bereikbaar is voor het melden van technische storingen.

Arbo-zorg

In 2017 zijn diverse bouwkundige en elektronische maatregelen getroffen om de veiligheid van medewerkers en studenten te vergroten. Het Rietveld- en het BC-gebouw hebben beide een nieuwe ontruimingsinstallatie gekregen. Volgens de laatste geldende regels. Elke ruimte is nu voorzien van een slowop signaal geveer.

Er zijn diverse ergonomische hulpmiddelen (muis, toetsenbord, beeldscherm, standaard) aangeschaft om een goede werkhouding tijdens kantoorwerk te ondersteunen. Tevens zijn 3 verstelbare bureaus aangeschaft en ingezet bij medewerkers met rugklachten. Ook wordt geëxperimenteerd met een zitbal.

Bijlagen

Bijlage 1   Overzicht landen van herkomst buitenlandse studenten bachelor- en masteropleidingen

Land van herkomst Europese studenten bachelor

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
België	9	8	5	5	4	8
Bulgarije	1	2	4	3	5	7
Cyprus	1	2	1	1		1
Denemarken	44	49	47	50	50	50
Duitsland	34	32	29	35	42	49
Estland	8	2	3	3	3	4
Finland	7	8	9	7	7	5
Frankrijk	86	80	64	43	50	42
Griekenland	8	12	16	13	9	7
Groot Brittannië	22	17	15	13	15	10
Hongarije	6	8	5	5	4	4
Ierland			1	1	2	2
IJsland	7	8	14	14	9	8
Italië	20	13	8	10	13	16
Kroatië		2	3	2	3	
Letland	2	3	4	2	1	3
Litouwen	7	9	11	12	18	19
Noorwegen	3	3	2	5	6	10
Oostenrijk	3	4	4	4	5	7
Polen	17	16	19	12	11	13
Portugal	11	9	8	4	6	2
Roemenië			3	6	7	8
Slovenië	1		1	1	1	
Slowakije	5	5	5	5	2	3
Spanje	22	17	13	12	12	10
Tsjechië		1	2	1	1	
Zweden	36	33	34	40	42	34
Zwitserland	13	11	15	15	17	18
Totaal	373	354	345	324	345	340

Land van herkomst niet-Europese studenten bachelor

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Albanië		1	1	1	1	1
Argentinië			1	1		1
Bhutan					1	1
Bosnië	1	1	1	1		
Brazilië	1	1	2	2	2	2
Burkina Faso				1	1	1
Canada		1	2	4	3	4
Chili	1	1				
China	17	16	12	10	8	7
Colombia	1	1	1			
Dominicaanse Rep.		1				
Ecuador	1	1	1			1
Georgië				1		
Indonesië				1	2	2
India	1					
Iran	1	1	1	1	2	3
Israël	4	3	4	5	4	7
Japan	1	2	3	3	6	10
Kosovo		1	1	1		
Kroatië						4
Macedonië				1	2	2
Mexico	2	1	1			
Moldavië			1	1	1	
Mozambique						1
Nepal			1		1	1
Nigeria				1	1	1
Oekraïne	3	1	3	2	2	3
Onbekend	1	1		1		
Peru		2	2	2	1	1
Rusland	18	18	20	19	18	17
Singapore	3	2	2	1	1	
Suriname					3	3
Taiwan	2	2	4	3	4	2
Thailand	1			1	1	
Turkije	7	5	1	3	2	8
Verenigde Staten	5	7	4	1	4	6
Wit Rusland	2	2	1		1	
Zuid-Afrika	2	1	1	1	1	
Zuid Korea	28	23	17	11	19	24
Totaal	103	96	88	80	92	113

Land van herkomst buitenlandse studenten masteropleidingen

Master studenten uit EU en niet EU-landen

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Argentinië	1					
Australië	2	2	2	1	1	
België		2	2		2	3
Brazilië	3	2		1	2	1
Canada	1	1			1	1
China	1	2	5	3		2
Colombia	2	1				
Denemarken	3	2	2	2	1	2
Duitsland	10	12	13	13	11	7
Egypte		1		1	1	
Estland	2			2	2	2
Finland	6	4	1		1	2
Frankrijk	12	14	16	11	7	6
Griekenland	1	4	4	2		
Groot-Brittannië	21	9	7	8	7	4
Hongarije	1	1	4	4	1	1
Ierland	2	2	2	2	1	
India		1	1			
Iran		1	1	1	1	1
Israël				1	1	2
Italië	10	5	6	7	6	6
IJsland		2	3		2	2
Japan	2	3	1	1	2	3
Jordanië				1	1	
Kazachstan					1	1
Kroatië	1	1		2	1	
Letland	1	2	2	1		
Libanon	1					
Litouwen	2	1	1	2	1	1
Luxemburg	1	1		1	1	
Mexico	2	2	1			
Noorwegen		3	4	1	1	2
Oostenrijk	1	2	2	3	3	2
Polen	1		1	3	3	1
Portugal	3	4	3	3	1	
Roemenië				2	2	
Rusland	4	2	3	2		
Servië				3	3	
Singapore				1	1	
Slovenië			1	1		
Slowakije	1				1	1
Spanje	5	4	3	3	4	3

Taiwan	1	2	2	1		1
Thailand						1
Tsjechië	2	2			1	1
Turkije	1	3	2	3		1
Verenigde Staten	7	4	5	6	1	
Zuid Afrika						2
Zuid Korea	3	1				
Zweden	3	1	2	4	5	4
Zwitserland	6	5	4	2	1	2
Totaal	126	111	106	105	82	68

Bijlage 2   Lectoraat

Activiteiten leden Lectoraat

Making Things Public

Neves Alves, B., Miscommunicating Publics. In R. Brom, & J. Boomgaard (Eds.), *Being Public: How Art Creates the Public* (pp. 25-39). Amsterdam: Valiz Publishers, 2017.

Neves Alves, B., kunstenaarsgesprek met Falke Pisano en Camila Sposati over het project 'LUNDU', *To Seminar (Future Vocabularies)*, BAK basis voor actuele kunst, Utrecht, 2017.

Neves Alves, B., presentatie 'Researching Miscommunication: Repositioning practices'. Bij het Honours Programma ART and RESEARCH (Gerrit Rietveld Academie en Universiteit van Amsterdam). Aansluitend de workshop 'Diogenes and Funes', mapping the particularities and universalities of students projects/themes to create new practical propositions., 2017.

Neves Alves, B., presentatie 'Miscommunicating and Design: Practice Based Research in the Arts', netwerkbijeenkomst ARIASnl, Amsterdam, 2017.

Neves Alves, B., presentatie 'Miscommunicating & Design', DAS Research, Academy of Theatre and Dance, AHK, Amsterdam, 2017.

Andersen, K., workshop, UMAP Workshop on Surprise, Opposition, and Obstruction in Adaptive and Personalized Systems: Organizers' welcome, P. Knees, K. Andersen, A. Said, M Tkalcic, 25th ACM International Conference on User Modeling, Adaptation and ..., 2017.

Andersen, K., en G. Torre, Instrumentality, Time and Perseverance, *Musical Instruments in the 21st Century*, 127-136, 2017.

Andersen, K., en G. Torre, Building physical props for imagining future recommender systems, 2017.

Andersen, K., en N. Ward, Learning from the crackle exhibition, *Proceedings of the Tenth International Conference on Tangible, Embedded, and ...*, 2017.

Andersen, K., T. Jenkins, W.B. Gaver, W. Odom, J. Pierce, A. Vallgård, The things of design research: Diversity in objects and outcomes, *Proceedings of the 2017 CHI Conference Extended Abstracts on Human Factors ...1*, 2017.

Andersen, K., en D. Gibson, The Instrument as the Source of new

in new Music, Design Issues 33 (3), 37-55, 2017.

Andersen, K., W. Odom, T. Jenkins, B. Gaver, J. Pierce, A. Vallgård, Crafting a place for attending to the things of design at CHI, ... interactions 25 (1), 52-57, 2017.

Dauids, Y., documenta14 installatie EMST museum, Athene, maart-oktober 2017.

Dauids, Y., documenta14 performance installatie *A Reading That Loves*, Neue Galerie, Kassel, juni-oktober 2017.
[http://www.documenta14.de/en/south/25214 a reading that loves the distance between v and w objects in diaspora](http://www.documenta14.de/en/south/25214_a_reading_that_loves_the_distance_between_v_and_w_objects_in_diaspora)

Dauids, Y., Salon de Tomb: The Salon/Library as a Portrait, Seminar Athene, 16 februari, 2017.

Dauids, Y., twelve rehearsals with S. Doruff for Kassel performance, 6-26 mei 2017.

Dauids, Y., *A Reading That Loves* - 28 performances, Neue Galerie, 7 juni-15 september 2017.

Dauids, Y., Deviant Research Symposium, presentaties van werk bij het Van Abbemuseum, 21 september 2017.
<https://vanabbemuseum.nl/en/programme/programme/deviant-researching/>

Dauids, Y., Werksalon Van Abbe (wekelijkse Feldenkrais lessen), oktober-december 2017.

Dauids, Y., wekelijkse studio Feldenkrais lessen met permanente groep, november-december 2017.

Dauids, Y., Feldenkrais lessen, Neveshalom, 11 december, 5 januari, 12-19 april, 25 juni-20 juli, 10-22 december 2017.

Dauids, Y., 'A Reading That Loves: The Distance between V and W Objects in Diaspora', tekst voor documenta14 journal South #9, 2017.

Doruff, S., Performer in Yael Davids performance/installatie, *A Reading that Loves*, documenta14, Kassel, Duitsland, juni 2017.

Doruff, S., 'Response to Yael Davids', Quinn Latimer and Adam Szymczyk, eds for documenta14 Daybook, uitgegeven 2017.
<http://www.documenta14.de/en/artists/10534/yael-davids>

Doruff, S., Interview over artistic research met Lucy Cotter in 'Writing as Experiment: Dialogue with Sher Doruff', MaHKUscript. Journal of Fine Art Research. 2(1), p.1. DOI, december 2017. <http://doi.org/10.5334/mjfar.30>

Doruff, S., Publicatie van Volume One of the artistic research fictional series *Last Year at Betty and Bob's: A Novelty* door Open Humanities Press, december 2017. <http://www.openhumanitiespress.org/books/titles/last-year-at-betty-and-bobs/>

Doruff, S., 'Improvisation and its After Affects', OPENonline, februari 2017.

Doruff, S., lid van de Editorial Board, Journal of Artistic Research, 2017.

Doruff, S., Immediations Research Creation Project - Social Sciences and Humanities Research Council (SSRCH) Canadian funded international arts project, 2017.

Doruff, S., deelname aan Senselab seminar, Weimar, Duitsland, augustus 2017.

Doruff, S., algemeen redacteur Brill/Rodopi serie over Artistic Research, 2017.

Doruff, S., deelname aan halfjaarlijkse JAR Editorial Meeting, Helsinki, april 2017.

Doruff, S., deelname aan Europese conferenties over ontwikkelingen derde cyclus in artistic research practice, waaronder Society of Artistic Research conference, Helsinki, april 2017.

Doruff, S., maandelijkse bijeenkomsten met Yael Davids Creator Doctus begeleidingsteam (Thijs Witty en Nick Aikens).

Doruff, S., presentaties en advies aan ARIASnl PhD kandidaten, vergaderingen met de ARIASnl educatiegroep en adviesgroep.

Dröge Wendel, Y., keynote tijdens symposium 'The Object as Actor', 25 januari 2017.

Dröge Wendel, Y., deelname aan symposium 'What does art do at hospitals?', KOES Museum of Art in Public Spaces, Koege, Denemarken, november 2017.

Dröge Wendel, Y., solotentoonstelling *The honourable members*, Lumen Travo Gallery, Amsterdam, 24 november 2017-10 januari 2018.

Dröge Wendel, Y., groepstentoonstelling *Paint it Soft*, Schunk Glaspaleis, Heerlen, 2 april-6 augustus 2017.

Dröge Wendel, Y., groepstentoonstelling *Dialogues*, Lumen Travo Gallery/Manifesta Office, Amsterdam, 18 april-20 oktober 2017.

Gabler, H., deelname aan conferentie *Krise und Form*, Universität für angewandte Kunst Wien, 27-28 januari 2017.

Gabler, H., *Geschmack, Urteil, Kritik. Die Begründung ästhetischer Normen*, Seminar, Prof. dr. H. Draxler, Universität für angewandte Kunst Wien, 2017.

Gabler, H., *Methoden der Kunsttheorie*, Seminar, Prof. dr. H. Draxler, Universität für angewandte Kunst Wien, 2017.

Guistina, C., della, 'you are variations, version 04/02', CD-limited edition #2/2' in het kader van de tentoonstelling *SPOT ON NAIRS*, Nairs Center for Contemporary Art, Scuol, december 2017-april 2018.

Guistina, C., della, 'you are variations, version 09', openbare repetitie in het kader van work processing, Chisenhale Dance Studio, Londen, december 2017.

Guistina, C., della, presentatie van de notatie $\alpha\mu\alpha$, voor cello, fluit, theremin en electronica in het kader van de tentoonstelling *Orchestracione 25-Virus*, Galleria Ai Molini, Portogruaro, november 2017.

Guistina, C., della, lezing performance *you are variations*, towards version 08 in het kader van Virtualities and Realities, OF RIXC Art Science Festival 2017, Riga, oktober 2017.

Guistina, C., della, *you are variations*, version 08, prototype 04 - LIFE performance (electronics and voice) in het kader van *West Wednesdays*, Tetterode - LIMA - Atelier WG, Amsterdam, juni 2017.

Guistina, C., della, 2 lecture performances in the frame of: *Tigersprung*, PhD Art Research Symposium, Goldsmith, Londen, maart 2017.

Guistina, C., della, *you are variations*, version 08, prototype 03 - Š.A.L.O.U.N. workshop, performances en presentatie met studenten van Fine Art Academy AVU Prague, Villa Šaloun, Praag, januari 2017.

Rijn, I., van, workshop schrijven, MaHKU, Utrecht, februari 2017.

Rijn, I., van, paper IAWIS conferentie, Lausanne, juli 2017.

Snel, H., Healing Spaces For a Better Life, in *Hedonist magazine about Alzheimer and Architecture*, 2017.

Snel, H., Workshop routing en oriëntatie met dementie, Odensehuis, Amsterdam, januari 2017.

Snel, H., Vervolg workshop over eerstelijns zorg i.s.m. het Ben Sajet centrum (onderzoekscentrum voor kwetsbare ouderen), maart 2017.

Snel, H., Workshop met personeel over herinrichting Platanenhof in Alkmaar, september 2017.

Snel, H., Website en E-book presentatie over 'Onvergetelijk Stedelijk', kunst en cultuur toegankelijk maken voor mensen met dementie en hun dierbaren, september 2017.

Snel, H., deelname aan symposium over Artistic research, Wellcome Collection, Londen, maart 2017.

Snel, H., lezing kunstkennis: onze zintuigen in kunst en wetenschappelijk experiment, KNAW, april 2017.

Snel, H., presentatie en discussies over design voor dementie, Dutch Design Week, oktober 2017.

Snel, H., lezing over Alzheimer en architectuur, Winterlab van ArteZ Art Academy, Zwolle, januari 2017.

Snel, H., lezing over Alzheimer en architectuur, ARIASnl, maart 2017.

Snel, H., lezing, Zorgorganisatie Zorgcirkel over dementie en inrichting van verpleeghuisarchitectuur vanuit EBD, september 2017.

Tones, C., SOMALGORS74, 2017.

Tones, C., Pro Helvetia conferentie *Les nouveaux produits du terroir*, Zwitserland, 2017.

Tones, C., conferentie *L'art dans l'espace rurale*, CIAP Vassiviere, Frankrijk, 2017.

Kenniskring

Landman, J., lezing bij Foam (Fotografie Museum Amsterdam), Amsterdam, 2017.

Landman, J., lezing bij MU Art Space, Eindhoven, 2017.

Landman, J., lezing bij ArtEZ University of the Arts (MA, Design Research), 2017.

Landman, J., lezing bij MA, Time-based Media, Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam, 2017.

Landman, J., publicatie Foam Collaborate! (A year of visual encounters), Amsterdam, 2017.

Landman, J., publicatie Days, 2017.

Landman, J., tentoonstelling, Foam (Fotografie Museum Amsterdam), Amsterdam, 2017.

Landman, J., tentoonstelling, Foam Fusion Festival (Fotografie Museum Amsterdam), Amsterdam, 2017.

Landman, J., deelname aan conferentie AriasNL, Amsterdam, 2017.

Landman, J., deelname aan conferentie Society for Artistic Research (SAR), Helsinki, 2017.

Landman, J., kunstenaarsresidency, Villa Eläintarha, Helsinki, 2017.

Mandersloot, F., lezingen over eigen onderzoek voor derde- en vierdejaars studenten afdeling Beeldende Kunst, Gerrit Rietveld Academie, september 2017.

Pfeifer, J., lezing over monumentaal glas, Thomas Bata University, Zlin, november 2017.

Polak, E., live performance 'The Essay in Footsteps', M4gastcollege, M4gastatelier, Amsterdam, 8 maart 2017.

Polak, E., presentatie animatiefilm 'The Essay in Footsteps', conferentie *Critical Theory in the Humanities: Resonances of the Work of Judith Butler*, 4 april 2017.

Polak, E., publicatie van 'The Essay in Footsteps', *Open!*, 2017.

Polak, E., lezing 'The City as Performative Object: An Essay in Footsteps', Penn State Abington, VS, 4 oktober 2017.

Polak, E., filmvertoning 'Gaan Om Te Zijn', Air in Zuidoost #2017, CBK Zuidoost, 2017.

Roggeband, P.J., installatie en expeditie DWAALSAFARI, *Into The Great Wide Open*, Vlieland, 2017.

Smits, A., lezing land art en antropogeen voor HKU studenten, Ameland, maart 2017.

Smits, A., artikel Landand Anthroocene, in *Digimag*, p. 56, 2017.

Smits, I., presentaties Nederlands Filmfonds en Prins Bernhard Cultuurfonds, IDFA 2017.

Watering, M., van de, workshop 'The Cult as an Educational Framework - A meta-workshop on Grzegorz Kowalski's "Kowalnia" and its spin-offs"', Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art, Warsaw, 9 oktober 2017.

<http://u-jazdowski.pl/en/programme/residencies/studio-otwarte/studio-otwarte/marek-van-de-watering>

Activiteiten Lector

Lezingen, conferenties en expertmeetings

16 januari: Moderatie tijdens debat "Tussen vrijheid en verantwoordelijkheid", Openbare Bibliotheek, Amsterdam.

17-18 maart: Keynote in symposium "Participatory Practices in Arts and Heritage", Hogeschool Zuyd, Universiteit van Maastricht, Maastricht.

23 maart: Lezing op de netwerkbijeenkomst van Stadsdeel Zuid, Amsterdam.

28 maart: Bijdrage aan de Hub Workshop, Wellcome Hub, Londen.

13 oktober: Bijdrage aan Bemiddelaarsdebat, Tolhuistuin, Amsterdam.

27 en 28 oktober: Keynote in symposium "Counter-monumentality: re-imagining critical intervention", Institutul Balassi - Institutul Maghiar din București, Boekarest.

10 november: Keynote in symposium "Thought Things", An International symposium at the University of Groningen and Minerva Art Academy.

23-24 november: Bijdrage aan "Exploring Integrated Arts & Culture Research", Smart Culture Conference, Amsterdam.

7 december: Lezing tijdens conferentie "De Maatschappelijke Impact van de Alfa- en Gammawetenschappen", Science Works, Amsterdam.

14-15 december: Keynote in symposium "Prepositions in Artistic Research", VUB Brussel.

Publicaties

Boomgaard, J. (2017). Mobile Meaning. In J. Boomgaard, R. Hurkmans, & J. Westerveld (Eds.), *Compassion: A Paradox in Art and Society* (pp. 121-133). Amsterdam: Valiz Publishers.

Boomgaard, J. (2017). Public as Practice. In R. Brom, & J. Boomgaard (Eds.), *Being Public: How Art Creates the Public* (pp. 25-39). Amsterdam: Valiz Publishers.

Boomgaard, J., & Brom, R. (2017). *Being Public: How Art Creates the Public*. Amsterdam: Valiz Publishers.

Boomgaard, J., Hurkmans, R., & Westerveld, J. (2017). *Compassion: A Paradox in Art and Society*. Amsterdam: Valiz Publishers.

Boomgaard, J. (2017). Wankel evenwicht in Muenster: De openbare ruimte als idee en als desillusie. *De Witte Raaf*, 32(189), 16-17.

Boomgaard, J. (2017). In het koffiehuis: De rol van kunst in de openbare ruimte. *Boekman*, 29(111), 36-39.

Boomgaard, J., & Coumans, A. (2017). Het geluid van weerklank. In E. Betten (Ed.), *Kunst met een opdracht: Jaap van der Meij, monumentaal kunstenaar uit de wederopbouw* (pp. 140-147). Rotterdam: NAI Uitgevers.

Overig

Coördinator Research Master Artistic Research, Universiteit van Amsterdam

Theory tutor Fine Arts, Sandberg Institute

Lid Stuurgroep Promoveren in de Kunsten, NWO/Mondriaan Fonds

Lid Stuurgroep Pilotprojecten Kunst in opdracht, Team Vlaams Bouwmeester

Lid Adviesraad Land Art Contemporary

Lid Beoordelingscommissie Smart Culture Kunst en Cultuur

Lid Oprichtingscommissie ARIASnl

Lid Bestuurscommissie Onderzoek (BCOZ) Vereniging Hogescholen

Bestuurslid Stichting Plume

Partner in ARC/JAR

Lid Adviesraad Museum Middelheim, Antwerpen

Lid Raad van Bestuur GET LOST Artroute

Co-promotor PhD onderzoek Ilse van Rijn, Universiteit van Amsterdam/Gerrit Rietveld Academie, datum ...

Co-promotor PhD onderzoek Gregory Sholette, Universiteit van Amsterdam/Gerrit Rietveld Academie, datum ...

Begeleiding promotie-onderzoek Janneke van Leeuwen (UCL Londen), Pauline O'Connell (UvA), Bert Taken (VU), Benoit Antille (UvA/GRA)

Voorzitter commissie, Rietveld Scriptieprijs, juni 2017

Bijlage 3 Activiteiten en projecten masteropleidingen

Het Sandberg Instituut legt verbindingen met de praktijk door middel van een onderwijsprogramma, het initiëren van tentoonstellingen/projecten, samenwerken met partners en het uitbrengen van publicaties.

Projecten/activiteiten - algemeen

Graduation show 2017

In 2017 werd de eindexamen tentoonstelling op verschillende locaties in de stad gehouden. Voordeel van de gekozen locaties is dat de afdelingen en deelnemers zich scherp en specifiek kunnen presenteren. Locaties waren o.a. Krux, Station Noord, Shelter Amsterdam, Nieuw Dakota, Looiersgracht 60 en diverse galeries. De online graduation catalogus "The title of the work" werd gemaakt. Gedurende het laatste openingsweekeinde waren alle locaties geopend en werd een programma aangeboden. Een groep curatoren, schrijvers, kunstenaars, ontwerpers en verzamelaars werd uitgenodigd in tekst te reflecteren op het graduation werk in "70 FINGERS AND 14 EYES INTERPRETING THE SANDBERG GRADUATION SHOW".

Sandberg Series - lezingen

Fine Arts coördineerde, in samenwerking met diverse Sandberg afdelingen en NeverNeverland een goed bezochte en publiek toegankelijke lezingenserie. Sprekers zijn daarnaast vaak actief als gastdocent.

Sandberg Series -publicaties

Het instituut heeft een publicatie serie opgezet in samenwerking met alumni Sjoerd ter Borg (Vacant NL/uitgever) en Anja Groten (Design/ontwerper) en uitgeverij Stern te Berlijn. Afdelingen en programma's worden uitgenodigd om op bepaalde tijden te reflecteren op het eigen onderzoek en eventueel bereikte resultaten te tonen. Tijdelijke Programma's zullen vooral na afloop van het programma publiceren. De afdelingen zullen, in overleg, een voor hen relevant moment kiezen tijdens de ontwikkeling van het afdelingsprogramma. In 2017 werden publicaties uitgebracht over Material Utopias, Fashion Matters en School of Missing Studies. De publicaties werden gelauncht tijdens publieke evenementen, waarbij relevante sprekers de presentatie omlijsten. Er is een website in ontwikkeling die de mogelijkheid biedt Sandberg publicaties in te zien en te bestellen.

THE BREWERY

THE BREWERY is een project van een jaar in de assemblagehal, ontstaan uit de samenwerking tussen het instituut en Thijs van de Loo (alumnus DAD) en Nicolas Adam (kok/kombucha-brouwer). THE BREWERY heeft meerdere functies zoals een brouwerij, keuken,

vergaderruimte, pop-up tentoonstelling en een lezingenprogramma. Het is open voor alle studenten en gastheer voor verschillende evenementen.

Decolonial Futures

Decolonial Futures is an extracurricular program organized by the Rietveld Academy and the Sandberg Instituut in collaboration with Funda Community College in Soweto, South Africa. The program starts from the desire to work in a decolonial future in which an equal exchange between knowledges and perspectives from art and design students will be established.

Composition: Simangaliso Sibiyi (Funda Community College) en Dorine van Meel (Sandberg Instituut / Rietveld Academie)

EYE on Art

Jaarlijks screening-/expositie programma ism Eye, waar (oud-) studenten van het Sandberg Instituut voor worden geselecteerd. Twee studenten FA Luc Windaus en Shristie Budhia waren geselecteerd voor de EYE on Education public screening in het EYE film museum in Amsterdam, voor de screening konden zij gebruik maken van het archief van EYE. Curator: Judith Leysner.

English as a Medium - Nicoline van Harskamp

Als algemeen theorie aanbod is voor het collegejaar 2016-2017 English as a Medium gekozen, een avondschoon voor studenten, docenten en staf van alle afdelingen van het Sandberg Instituut. De cursus richt zich op de ontwikkeling van de Engelse taal, zoals die gebruikt wordt in het kunstonderwijs en als medium in de kunst- en vormgevingsproductie zelf. Engels is meestal voertaal maar wordt vaak niet gesproken door native speakers. Er ontstaat een nieuwe taal, Englishes. English as a Medium is zowel een formele cursus als deel van Nicoline van Harskamp's doorlopende project over de toekomst van het Engels als linktaal. Het project wordt in 2018 doorgezet onder de naam MOOC met ondersteuning van het SFCI.

Transartists

Studenten en alumni kregen op basis van portfoliogesprekken advies over internationale residence mogelijkheden ism Transartists ism Rietveld Publiek/Sandberg Instituut.

Open Dag

Het instituut organiseerde in februari een Open Dag, met als doel nieuwe studenten aan te trekken en zich te presenteren aan genodigden. Alle afdelingen, lopende en aankomende tijdelijke programma's presenteerden zich door middel van kleine exposities en een programma. Een publicatie werd uitgebracht met achtergrondinformatie over alle afdelingen, tijdelijke programma's en overige activiteiten. Er kwamen ongeveer 550 bezoekers op af.

PUB

Een samenwerkingsverband van studenten en oud studenten waarbij projecten worden gerealiseerd en gezamenlijke publicaties worden uitgebracht.

De School

In samenwerking met De School (Femke Dekker) en Morning Love (alumni Laure Jaffuel en Leia Arenoui) wordt elke twee maanden een weekend georganiseerd, waarin een programma wordt samengesteld met werk van studenten en alumni rondom een specifiek thema. Performance, workshops en interventies in de context van collectieve productie en feestelijke ervaring. Deelnemers in 2017 waren: Telemagic (Cyanne van der Houten, Roos Groothuizen and Ymer Marinus), Ruben Baart, Gui Machiavelli, Derk Over, Carole Ciccui, Lily Lanfermeijer, Loui Meeuwissen, Nikola Knežević, Benni Bosetto, Joséphine Péguillan, Anna Reutinger, Ivan Cheng & Kristoffer Zeiner, Naomi Credé, Aidan Wall, Annee Grøtte Viken, Kitty Maria, Monica Mays & Hung Shih Hui, Cathalijne Smulders, Eva Susova, Celine Talens & Katinka de Jonge, Pierre Bujeau, Alexander Cromer & Luke Rideout, Xenia Perek & Arie de Fijter with Hui Shih Hung and Mirko Podkowik, Martina Raponi

Projecten/activiteiten - afdelingen/programma's

Guest programme - Critical Studies

Door het jaar heen vindt een maandelijks gastprogramma plaats, waarin invloedrijke internationale kunstenaars, theoretici, schrijvers en onderzoekers een seminar of workshop geven voor de studenten in onze afdeling en een lezing die openbaar toegankelijk is voor studenten van alle afdelingen van het Sandberg. De lezingen worden goed bezocht (gemiddeld 50-80 bezoekers) en zijn uitgegroeid tot een ontmoetingsplaats voor studenten van verschillende afdelingen.

De gasten voor 2017: mediatheoreticus Paul Feigelfeld (januari), docent politieke geografie Rory Rowan (februari), schrijver William Kherbek (februari), filosoof Patricia Reed (maart), filosoof Marina Vishmidt (april), schrijver Huw Lemmey (mei), filosoof Nina Power (oktober), kunstenaar en dichter Caspar Heinemann (november), filosoof Sami Khatib (november), schrijver en filosoof Sara Salem (December).

Sandberg@Mediafonds - Design

In 2017 stopte de jarenlange financiering van het project door het Mediafonds. Design organiseerde jaarlijks een masterclass, waarbij jonge ontwerpers gekoppeld worden aan vertegenwoordigers uit andere disciplines. Het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid zet ism diverse partners uit de cultuur- en mediawereld en het Sandberg Instituut/Design het project voort. Doel is om meer creativiteit op het Mediapark te stimuleren en nieuwe makers voor te stellen. Resultaat is de Sandberg@Mediapark

Masterclass onder de noemer 'Digital Storytelling 2.0'. Acht interdisciplinaire teams van programmamakers, ontwerpers, journalisten, data-analisten en nieuwe media kunstenaars hebben gedurende 6 maanden gewerkt aan concepten voor nieuwe mediatoepassingen. In de zestiende editie van de Sandberg@Mediapark Masterclass werden onder de noemer 'Radical Imagination' deelnemers uitgenodigd om op zoek te gaan naar nieuwe mediatoepassingen: radicale vormen van bewegend beeld, interactie, design, journalistiek en film. De onderzoeksresultaten werden in juni 2017 aan het publiek gepresenteerd.

Disarming Design from Palestine - Design

Een groep Design studenten verbleef in Amman om samen met Palestijnse en Jordaanse ontwerpers, kunstenaars en ambachtsmensen nieuwe producten te ontwikkelen voor 'Disarming Design from Palestine', een label dat met functionele duurzame producten een andere kant van Palestina laat zien. Kunst en design wordt ingezet om de discussie over politieke, sociale en culturele vraagstukken te bevorderen. Niet alleen de eindproducten van Disarming Design from Palestine, maar ook de samenwerking en de dialoog tijdens het maakproces dragen hieraan bij.

Hackers & Designers - Design

Hackers & Designers workshop 'Social Signals and Blurred Backgrounds' georganiseerd door oud studente Anja Groten. De studenten werden gevraagd onderzoek te doen naar het spanningsveld tussen de behoefte om je te verbergen en niet op te vallen en de noodzaak om een identiteit te communiceren. Tijdens de workshop hebben studenten hun eigen camouflagepatroon gecreëerd. De workshop maakt deel uit van 'The National Algorithm', een onderzoeksproject mogelijk gemaakt door een Digital Culture-beurs van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

'The Wandering School Part 2: Revolution or Bust! (2017 - 2018) - Dirty Art Department

Het project is net als de eerste 'Wandering School' in Milaan 2016, een co-productie met het Macao Collective. In 'The Wandering School Part 2: Revolution or Bust!', wordt een reis door delen van Griekenland gemaakt als de plaats van oorsprong van westerse kennis en als toneel voor het hedendaagse drama van de strijd tegen Europese en mondiale neoliberale hegemonie. Het doel is het creëren van hedendaagse rituelen voor de revolutie; de schepping van een nieuwe wereld. Er wordt samen gewerkt met studenten van de School of Fine Art Athene en de Deutsche Film- und Fernsehen Akademie Berlin. Van de reis, het succes/falen ervan wordt een film gemaakt, die na afloop wordt getoond op meerdere locaties in Milaan, Amsterdam, Berlijn en Athene.

Lucky Larry's Cosmic Commune/Saint Etienne Biennale Design - Dirty Art Department

Voor het project Lucky Larry's Cosmic Commune, als onderdeel van de Saint Etienne Biennale, verbleven de studenten een periode in de stad en lag de focus op samenwerking in een commune. Door diverse activiteiten als lezingen, tentoonstellingen en individuele projecten ontstond een functionerende commune, waarin geleefd werd maar van waar uit ook een revolutie zou kunnen ontstaan.

The One Minutes - Diverse afdelingen

De One Minutes Workshop is een jaarlijks terugkerende workshop in het eerste semester van een studiejaar. Studenten worden gestimuleerd met diverse filmtechnieken te experimenteren om uiteindelijk een film te maken die 1 minuut duurt.

Performance training ism Artemise Ploegaerts - Radical Cut Up
Onderdeel van de Hands-on classes. Studenteninitiatief waarbij verkenning van performatieve handelingen centraal stond. De workshop was open voor alle Sandberg en Rietveld studenten.

Masterclass ism STEIM - Radical Cut Up

STEIM werkt samen met academische instellingen zoals het Sandberg om speciale programma's te bieden met betrekking tot geluidskunst, fysiek computergebruik, ontwerp van muziekinteracties en andere relevante onderwerpen die ter tafel komen.

Workshop 'Perception/Wahrnehmung in the Philosophy of Walter Benjamin' - Critical Studies ism verschillende internationale instellingen, waaronder de HfG Offenbach en het Walter Benjamin Archiv in Berlijn. De workshop is bezocht door een grote groep van ±45 Nederlandse en internationale promovendi en academici.

Workshop ism Künstlerhaus Stuttgart (Gil Leung) - Critical studies

Als uitkomst van de workshop hebben de studenten een publiek avondprogramma georganiseerd waarin eigen werk werd gepresenteerd.

Masterclass IDFA - Fine Arts

Waar regisseurs en kunstenaars verschillende onderwerpen bespreken en de deelnemers opdrachten krijgen.

Masterclass ism NEVERNEVERLAND - Fine Arts

Alle studenten werkten samen in het maken van een tentoonstelling, waarbij alle facetten hiervan aan bod kwamen.

Masterclass ism Sonic Acts Academy - Shadow Channel

Elke twee jaar organiseert Sonic Acts een festival opgezet als 'academy' waar een aantal onderwijsinstellingen samen met wetenschappers, filosofen en kunstenaars door onderzoek te presenteren deelnemen aan de discussie over de toekomst van educatieprogramma's. Shadow Channel was een van de deelnemers en presenteerde o.a. Hidden Layers: een immersive media installatie bestaande uit werk van studenten en een programma op de Sonic Acts Academy conferentie met lezingen van Rana Hamadeh: visual performance kunstenaar, winnaar Prix de Rome 2017, patten: muziek performers duo, Jelena Viskovic & Kei Kreutler: kunstenaars, ontwerpers en het Strelka Institute.

Symposium, seminar en presentaties ism FC Hyena - Shadow Channel
Shadow Channel streeft ernaar werk te presenteren en onderzoek te bespreken op de verschillende podia, van musea en bioscopen tot clubs. Een daarvan is FC Hyena, een nieuwe bioscoop in Amsterdam-Noord. De filmzaal werd gebruikt voor een symposium, een werkpresentatie en een seminar van het kunstenaarsduo Terminal Beach.

Publieke presentaties ism Lab111 - Shadow Channel
Studenten presenteerden onder leiding van Rob Schroder de maandelijkse serie Direct Action, waarin activisme in film werd gepresenteerd en besproken. Studenten voorzagen de gekozen films van context met hun eigen werk, speciaal gemaakt voor de serie. Deze edities waren openbaar toegankelijk, dus naast het voeren van discours over film in een film setting waren het tevens momenten van het naar buiten treden van de afdeling.

Lezingen ism Progress Bar - Shadow Channel
Tijdens het lezingenprogramma van Progress Bar, een maandelijkse clubavond van Sonic Acts in Paradiso Noord, werden lezingen georganiseerd door twee gastdocenten van Shadow Channel, met als doel om deze voor een breder publiek open te stellen. De lezingen werden o.a. verzorgd door Nina Power en Metahaven.

Workshop/exchange ism RCA - Design
Een workshop met het Royal College of Art (Londen) en het Sandberg Instituut (Amsterdam) over de snelle erosie van de democratie en nieuwe strategieën om dit te herstellen. Is er een DEXIT van de kapitalistische en sterk bemiddelde democratie waaraan we worden onderworpen? In de loop van 4 maanden, beginnend met een workshop in het Sandberg Instituut Amsterdam en eindigend met een workshop op het RCA in Londen, zullen er 20 masterstudenten in design, met verschillende culturele en democratische achtergronden, debatteren en 'ontwerpen' alternatieve formats voor democratie. Geïnitieerd door Francisco Laranjo en Annelys de Vet

Masterclass ism Castrum Peregrini / European Academy of Participation - RDL

Internationaal project rondom de ethische en inhoudelijke vragen rondom participatiekunst.

Ontwikkeling uitgave ism magazine Lodown/Berlijn - Radical Cut Up

RCU studenten stellen een editie van het magazine samen, zowel qua content als design. Verwachte publicatie september 2018.

Lezingen-/activiteitenprogramma ism Marktkantine - Master Design Experiences

Er wordt samen gewerkt met De Marktkantine, een nachtclub op de Jan van Galenstraat. MDE verblijft kosteloos in een ondergrondse ruimte direct onder de club. Daarnaast wordt samen gewerkt aan een publiek lezingenprogramma, dat in de club wordt georganiseerd en waar studenten werk kunnen tonen tijdens clubavonden. Een vergelijkbare samenwerking is opgezet met de Village Underground, een nachtclub en evenementenlocatie in London, waarbij in 2018 zal worden samengewerkt.

Kunstmanifestatie ism TAAK, Circus Engelbregt & Amsterdamse Bos: Cure Park: The Art of Care.

In het Amsterdamse Bos werd de kunstmanifestatie *Cure Park: The Art of Care* gehouden. Het programma kwam voort uit Cure Master, een tweejarig masterprogramma (2014 tot 2016) van het Sandberg Instituut. Verschillende oud studenten namen deel aan de manifestatie. PUB verzorgde een publicatie.

Overige samenwerkingspartners

San Serriffe (Amsterdam), Butcher's Tears (Amsterdam), Künstlerhaus Stuttgart (Stuttgart), Wij Zijn Hier/We Are Here (Amsterdam), The Collective Liberation Project (London).
Gemeente Amsterdam, Kas Keerweer Amsterdam, Architectenbureau Anne Holtrop/Bahreïn, Kunsthal Amsterdam, Paleis van Mieris, PortNord (Chalon-sur-Saône, Frankrijk), Amman Design Week, OTIS College of Art and Design (Los Angeles), ACED | Platform for Design and Journalism (Amsterdam), Grey Space in the Middle (Den Haag), Adam Toren/The Shelter (Amsterdam), WORM (Rotterdam), Frascati (Amsterdam), V2 (Rotterdam), De Appel, De Fabriek/Eindhoven, Ellen de Bruijne Projects, Fons Welters Gallery, Gemeente Utrecht, HNI, Het Veem, Jeanine Hofland, Juliette Jongma Gallery, Krux, Kunstverein, Gemeente Utrecht, The Lebanese academy of fine arts (ALBA), Lebanese American University/Byblos/Beirut, Looiersgracht60, Lost and Found, Mediamatic, Oude Kerk Amsterdam, PA//KT, Rong Wrong, Framer Framed, Stedelijk Museum Amsterdam, Rotterdamse Schouwburg, Stigter van Doesburg, Stichting Science Park, Tegenboschvanvreden, Vriend van Bavink, WOW en WERKER Magazine.

Publicaties

Sandberg Algemeen

- Sandberg Series (publicatie serie), Material utopias, Fashion Matter en School of Missing Studies.
- De Verenigde Sandbergen, onregelmatig verschijnend magazine: # 78 Sandberg Instituut - Masters of Art and Design OPEN (brochure jaarprogramma)

Sandberg Algemeen/Design

- An energy state nobody quite expected. Een publicatie door Dimitri Nieuwenhuizen en Marijke Cobbenhagen met verschillende visies op fundamentele creativiteit ter inspiratie van ontwerpers, studenten en alumni.

Design

- Yearbook Design Department 2016-2017 (online)
- ISSUE, alle essays die de tweedejaars studenten schrijven voor hun afstuderen plus de columns die de eerstejaars schrijven ter voorbereiding op het essay.
- Wait For Cue, afstudeerpublicatie 2017 ism Agata Jaworska

Critical Studies:

- Surface Level Expressions, geproduceerd ism Amelia Groom, gepubliceerd met PUB
- Not Far From Where We Began, geproduceerd ism Tom Clark

Excursies

- Introductie jaar: Documenta en Skulptur Munster (hele SI)
- Studiereis Stuttgart ism Künstlerhaus Stuttgart (CS)
- Transmediale in Berlijn (Des)
- Studiereis naar Central Saint Martin, afdeling Material Futures. Onderlinge presentaties van de studenten in voorbereiding op de graduation (MAD)
- Excursie naar Documenta/Athene, deelname aan workshop School of Gestures (Voice)
- Excursie Documenta/Athene (Fine Arts)
- Reis/verblijf Northpole Research Center Abisko, Zweden als voorbereiding thèse (2e jaars Fine Arts)
- Berlijn excursie, workshop Ahmet Ogut en bezoek aan Lodown Magazine, International Symposium: Architecture of Collage at Berlinische Galerie (RCU)
- Excursie naar PAF/Frankrijk (Performing Arts Forum). Doel om de grondslag te leggen voor het collectieve onderzoek, daarnaast thema voor de samenwerking met de Sonic Acts/Sonic Acts Academy 2018 (Shadow Channel)
- Studiereis Cuba met tweedejaars studenten. Samenstellen van eigen programma resulterend in een gezamenlijke tentoonstelling, publicatie of programma (Design).

- Studiereis naar Amman voor deelname aan project 'Disarming Design from Palestine' (Design).
- Studieweek Brussel, gezamenlijke werkweek als kick-off met gezamenlijke opdracht, gastlessen en studiobezoeken. (Design)

Bijlage 4 Leden medezeggenschapsraad

Samenstelling Medezeggenschapsraad

Voorzitter:

Liesbeth Pallesen, Docent Basisjaar (tot juli 2017),
Paul Gangloff, Docent Vooropleiding & Grafisch ontwerp (vanaf juli 2017).

Ambtelijk secretaris:

Martine Kuipers, Archiefbeheer

Leden Personeel

- Arthur Kempenaar, BK (tot juli 2017)
- Carla Boomkens, docent vooropleiding en basisjaar, organisatie vakklas contact
- Bert Ekkels, Medewerker ICT (tot juli 2017)
- Xandra de Jongh, theorie docent Designlab (vanaf juli 2017 en tot november 2017)
- Paul Gangloff, Docent vooropleiding en Graphic Design (lid tot juli 2017, dan voorzitter)
- Femke Dekker, director of students Sandberg instituut (tot juli 2017)
- Maarten Rots, Docent VAV (vanaf juli 2017 tot december 2017)
- Eric Cammeron, hoofd kantine (vanaf juli 2017 tot december 2017)
- Marjo van Baar, Sandberg (vanaf juli 2017)
- Ea Polman, textiel werkplaats (vanaf juli 2017)
- Matthijs Hattink, Student administratie (vanaf juli 2017)

Leden studenten

- Luciënne Venner, VAV (tot juli 2017)
- Alizé Wachthausen, fotografie (vanaf september 2017 vervanging B. Montero)
- Anna Laederach, Sandberg
- Zuzana Kostelanska, grafisch ontwerp
- Asefeh Tayebani, design lab
- Boyan Montero, BK (in studie reis vanaf september tot december 2017)
- Teun Grondman, Beeld en taal
- Meike Legene, Beeld en taal
- Marlous Verburgt, Dogtime (tot juli 2017)
- Niels Albers, Student Sandberg, Assistent basisjaar (vanaf juli tot december 2017)